RAGIP PASA
2415

اصول حقنده ادق

اصول حقنده نطق

اصول حقنده نطق

راغب پاشا کتبخانه‌سی
عدد 2247
T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANELİĞİ
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2415

مؤلفی : ده قارت

مترجمی : ابراهیم ادهم مسعود

ایکنجی طبع

تکرار کوزدن کچیریله‌رك تصحیح وحاشیه‌لر علاوه ایدلمشدر

296
R-4
2781

استانبول — دولت مطبعه‌سی

1928

معارف وکالتی ملی تعلیم وتربیه دائره‌سنك ۱٦ مارت ۱۹۲۸
تاریخلی و ۱۱۷۷۱ نومرولو امرنامه‌سیله برنجی دفعه ۱۵۰۰ نسخه
اولارق باصیلمشدر.

ایکنجی طبع حقنده برقاچ کلمه

خیال وشعره تعلق ایتمیه‌ن بویله براثرك ایکنجی طبعنه احتیاج حاصل اولمسی مملکتمزك علمی استقبالی ایچون بیوك بر بشارتدر . علم وفکر ساحه‌سنده ماضینك بتون سلطه‌سنی آته‌رق ، انسانلره صرف کندی عقللری دائره‌سنده حرکت یولنی کوسترمش اولان ده‌قارت بزم پیرمز اولسه روادر .

تاریخه باقالم : تورکیاده اوچنجی مراد وفات ایتدیکی سنه، فرانسه‌ده ده‌قارت دوغیور (میلادی 1596) ؛ انکلتره‌ده فرانسو بیه‌قن اصول تجربیی تأسیس ایدییوردی. ایتالیان غالیله بر آزاولجه بایراق آچمشدی . اوروپاده بوصورتله باشلایان تجددك ثمره‌لری بلیردکجه ، بزم حرب میدانلرنده‌کی تفوقمز بیله ارتق قالمیور ؛ مشئوم معاهده‌لر بربرینی ولی ایدییوردی . بر طرفده علمك و بوکا تبعاً بتون فنون و صنایعك ترقیسی ، دیکر طرفده عربلردن بزه دوکولوب کلمش ، اسکیمش وتحجر ایتمش معلوماتك کیتدکجه کفایتسزلکی ونتیجه‌سی اوله‌رق بیوك بر عجز و عقامتك محصول خسرانی .

ایشته اعتقادمجه ، انجق بو حالدرکه بزم او زمانکی جنکاورانه مجادلاتمزده‌کی مغلوبیتلرمزی ، وشمدیکی مدنیت جویانه مبارزاتمزده‌کی مادونیتلرمزی ایضاح ایده‌بیلیر. بودرده ایسه بوکون یکانه تفوق واعتلا سببی اولان بیلکی‌یه مراجعتدن باشقه دوا یوقدر .

برنجی طبعك افادهٔ مترجمی

اوروپا فلسفهٔ جدیده‌سنك مؤسسلرندن بری ، بلكه الك بیوكی فرانسز فیلسوفی دەقارت ، بونك ده الك مهم اثری شو ترجمه‌سنی عرض ایتدیكمز نطقدر . بناءً علیه بو اثر اوروپا فلسفهٔ جدیده‌سنك اساسی ، مبدأی عد اولنه‌بیلیر . بزمده بو فلسفه‌یه دائر دیكر دها یكی و دها مفصل بر كتابك نشرینه بویله ایكی بچق عصرلق بر اثرك نشرینی ترجیح ایتمكلكمز بو اساس اولمسی سببنه مبنیدر . فقط اثرك اسكیلكنه باقیلوب ده اهمیتدن سقوطنه ذاهب اولنمامليدر ؛ زیرا بو كون بیله مكتبلرده تدریس اولنان كتابلردن بری بو نطقدر. بویله موجز بر اثر ایسه شرحدن استغنا ایده‌مدیكندن ، هم غوامضنك لایقیله حل و ایضاحی ، همده محتوی اولدیغی مسائل علمیه‌دن بعضی اسكیمش اولانلرك ممكن مرتبه علومك حال حاضرینه توفیقی همان متن جسامتنده بر شرحه احتیاج كوسترمشدر [1]

فلسفه‌نك لزومی محتاج بیان اولمدیغی ایچون ، بویولده نقدر امك صرف ایدلسه چوق كورلمز ظن ایله‌رم ؛ زیرا علمسز ترقی ، وفلسفه‌سز

[1] اثرك قرائتنی آغیرلاتمامق ایچون ، ایكنجی طبعده شرحه عائد بو ایكنجی قسم طی ایدیله‌رك ، الك مهم نقطه‌لری تلخیصاً حاشیه شكلنده متنك زیرینه علاوه قیلنمشدر .

علم اولمیه‌جغی البته معلومدر . چونكه علم تحریٔ اسباب وقوانین دیمك اولدیغی جهتله ، قوانین طبیعیه وخواص عناصر بیلنمدكجه هیچ بر صنعت بر خطوه ترقی ایده‌مز ؛ وبالجمله علومده اصول ، بداهت ، زمان ، مكان ، ماده ، قوت ، علت كبی مبادی وكلیات هپ فلسفه‌نك دائرهٔ استقصاسی داخلنده بولندیغی جهتله ، هر شیده‌كی حقیقتی تحری ایله میدانه چیقارمق ، وبوكا موفقیت ایچون ، افكار و تحریاتی بر طریق و نظام تحتنده یوروتمك ، و اشیایی عمومیت اوزره عقلاً احاطه ایده‌رك ، قواعد كلیه و مبادی استخراج ایتمك ومؤثرات و آثارك صورت تسلسلنی تفتیش ایتمك ملكاتی ، خلاصهٔ كلام ، اختراع درجه‌سنه ارتقا ایله‌مك اقتداری كه ، اصل علمدر دینیله‌بیلیر ، انجق فلسفه ایله حصول بولور . صنایع و آثار بشریه میوه‌یه تشبیه اولندیغی حالده انك آغاجی علم ، او آغاجك كوكی ده فلسفه‌در . بر مملكتده علمسز ، فلسفه‌سز مصنوعات بشریه وجود بولمسنه چالیشمق قوری بر دكنك اوزرینه میوه‌لر تعلیق ایله‌مكه بكزر ؛ روزكار اسر ، كونش اورر ، درت كون صوكره اورته‌ده نه میوه وار ، نه تخم ، انجق ینه قوری بر دكنك . بر مملكتده‌كی نظریات علمیه‌نك درجه‌سی معلوم اولنجه ، او مملكتده‌كی صنایعك درجه‌سی‌ده معلوم اولور و درجهٔ صنایع درجهٔ علومی اصلا تجاوز ایده‌مز. عالمی سوق واداره ایدن ماده دكل ، معنادر . وبر آدمك اولدیغی كبی ، بر جمعیتك ده افعالی طبیعت ، عالم ، انسان ، روح ، حق ، وظیفه ، اخلاق ، جمعیت كبی الك عالی والك مجرد مفهوملر حقنده اولان نظریاتنه تابعدر . موضوعی بو نظریات اولان علم ایسه فلسفه‌در . بر

عصرده‌كی وقوعات تاریخیه‌نك اك درین اسبابی آرانسه ، اوعصرك افكار اخلاقیه و اعتقادیه و علمیه‌سنده ، یعنی فلسفه‌سنده بولنور . عصرلر فیلسوفلرنده تشخص و فیلسوفلر عصرلرینه تقدم ایدر. افكار علمیه‌جه كوریلن ترقیات، انجق اصول علومی تجدید و كائناتی یكی بر شكلده تصور وبنا ایدن اعاظم فلاسفه ایله آكلاشیله‌بیلیر. قرون وسطایی مطالعهٔ طبیعته آلیشدیران آرسطو ، و كافهٔ علومه اصول ریاضی‌یی تطبیق وعلم كائناتی بتما كنه مسئله‌سنه قلب وارجاع ایدن ده‌قارت‌در . موضوعك بوعظمتی اوكنده بنم ترجمه‌جه اولان قصورلرم البته مستور قالیر. مأمولدركه علوم وصنایعك ترقیسنه جداً چالیشمق ایسته‌نیلن شو عصرده بویله بر اثر فائده‌دن خالی قالماز .

سنه 1311

ده‌قارتك ترجمهٔ حالی

رونه ده‌قارت میلادك 1596 سنه‌سنده فرانسه‌نك تورن ایالتنده كائن لاهی قصبه‌سنده دوغمشدر . پدری اصیلزادكاندن وبریتانیا ایالتی پارلمنتوسی اعضاسندن ایدی. صباوتندنبری متفكر ومراقلی بر طبیعتده ایدی . هرشیئك نیچونتی صورااردی . پدرینك كندیسنه بوندن دولایی « بنم كوچوك فیلسوفم » دییه خطاب ایتمك معتادی ایدی . سكز یاشنده فله‌ش نام جزویت مكتبنه كیره‌رك اون آلتی یاشنده چیقمشدر . كنجلكندنبری افكارنجه وقوعه‌كلن تبدلاتی، ترجمه‌سنی عرض ایتدیكمز اشبو نطقده بالذات حكایه ایدر .

ده‌قارت علمه غایت حریص اولمقله برابر ، كتابلرده‌كی معلومات ایله قناعت ایتمزدی . بوجهتله مكتبدن خروجنی متعاقب برقاچ سنه پارسده وقت كچیردكدن صوكره ، « عالمده اوینانان قومدیالرده اویونجی دكل ، سیرجی صفتیله حاضر بولنمق اوزره » هولانداده ، باویراده ، فرانسه‌ده كوكللی اوله‌رق ، اردولرله برابر سیروسفر ایتدیكی كبی ، مقصدی ذاتاً عسكرلك ایتمك دكل، بووسیله ایله مختلف اقوامك اخلاق و عاداتنی تدقیق ودنیاده موجود علما ایله صحبت وكسب مناسبت ایلمك اولدیغندن، عسكرلكدن چیقدقدن صوكره‌ده همان تكمیل آلمانیا، اسوچ، دانیمارقه، هولاندا ، انكلتره، اسوچره ، ایتالیایی دولاشمشدر.

پارسده‌كی اقامتی مدتیله برابر ، اون‌یدی سنه‌یه بالغ اولان بوزمان سیاحتی اثناسنده اك زیاده نظر دقتنی جلب ایدن شی مختلف قوملرك

قبول ایتمش اولدقلری اصول، قوانین، تجارب و عادات بیننده کی اختلاف اولمشدر. بعض اقوام طرفندن مصرانه محافظه ایدیلن برچوق عادات وافکارك، ینه انلر قدر عاقل دیکر برطاقم قوملر طرفندن رد ایدلمسنه نظراً، بونلرك عقله مستند شیلر اولمدیغنه قانع اولمشدر. بو سایه ده برچوق باطل افکار واعتقاداتدن قورتلقله برابر، انسانلرك اکثریتنك قول و رأیی یرینه، کندی طبیعتنه ارجاع ایدیلەن، و ذاتاً دکیشمز اولان عقلك بولدیغی بداهتی حقیقته معیار اتخاذ ایتمکده کسب رسوخ ایله مشدر. نهایت سیاحتلرندن بری اثناسنده کی درین تفکراتی نتیجه سنده آرادیغی فلسفه نك تملرینی آتمشدر. وکویا اوصره ده قولاغنه هاتفدن برندا کله رك موجود فلسفه یی اصلاحه دعوت اولنمشدر. ایلك بولدیغی اساس ایسه جبر، هندسه و ماکنه علملرینك تك برعلمه قلبیله عمومی بر تحلیل و ترکیب اصولی تصور ایلمك ایدی. فقط کندیسی مشغول اوله جغی شی حقنده قطعی بر قرار ویرنجه یه قدر، دهاسی طرفندن کاه بر ماده یه، کاه دیکر ماده یه، مثلا بعضاً ریاضیاته و فیزیقه، بعضاً ده علم اخلاق و بشره شدتله سوق اولندیغی حالده، اصلا راحت و حضور کورمیه رك، برافکار متضاده جزر ومدی ایچنده چالقانمش اولدیغی کی، طوته جغی مسلك معیشت حقنده ده اوزون اوزادی یه متردد قالمشدر.

انجق اوتوزایکی یاشنده بتون بوفورطنه لر کسب سکون ایتمشدر. ویردیکی قرار ایسه هیچ برمسلکه کیرمیه رك، عمرینك بقیه سنی یکی بر فلسفه تأسیسنه صرف ایتمك اولمشدر. انسانلرك تنویر افکارینه چالیشمق، انسانلق وظیفه سنی بحق ایفایه کافی اولدیغی قناعتنده ایدی. بونك اوزرینه هولانداده اقامت ایتمك ایچون 1629 ده فرانسه یی ترك ایتدی.

و اقربا و اوداسنه غریب کورونمسی ملحوظ اولان بو قرارندن انلری یالکز بعدالحرکه مکتوبله خبردار ایله دی. انجق بویله بر تصورده بولنه بیله جکلر درکه اویله بر حرکتی تصویب ایده بیلورلر. فرانسه یی ترکنه سبب ایسه، اول امرده حرارت هوا قوۀ متخیله یی تهییج ایلمسی جهتیله، هولاندانك اقلیمنی کشفیات فلسفیه ایچون ایجاب ایدن حضور قلب واستراحت فکرك حصولنه دها مساعد بولمسی، ثانیاً انزوا ووحدت عالمنده دها زیاده سربست یاشامق حقنده کی شدتلی آرزوسی ایدی. بو جهتله، کرك احباسنك، کرك، تصوراتی برکره معلوم اولنجه، هر طرفدن پیدا اولان شاکردانك تعجیزلرندن دها قولایلقله قورتلق ایچون، اقامتکاهنی اخفا وصیق صیق تبدیل ایده رك، تام بر عزلت ایچنده، هولانداده یکرمی سنه امرار ایلمشدر.

دوستلرندن برینه آمستردامدن یازدیغی بر مکتوبده شویله دیر:

« بورادە بندن باشقه هرکس کار وکسبلریله اوقدر مشغولدرلرکه، هیچ کیمسه یه معلوم اولمقسزین یاشامق بنم المده در. بن بونلرك اراسنده سزك صیفیه کزده کی یوللرده کزدیککز قدر راحتله هرکون کزنمکده یم. یوللرده تصادف ایتدیکم آدملر بکا عینی سزك اورمانلرکزده کی آغاجلرك و قیرلرکزده کی سوریلرك ایده جکی حکم وتأثیری ایدر. بتون بو تجارت اربابنك شماته لری بیله، بر ایرماغك چاغلدیسندن زیاده بنم استراحتمی اخلال ایله مز. اکر بن بعضاً بونلرك نه یاپدقلرینه دقت ایدرسه م، بونده ده، عینی سزك تارلالرکزی زرع ایدن چفتجیلرك حرکاتی تفتیشده حس ایتدیککز لذتی طویارم. زیرا بتون بو مشاغلدن مقصد بنم شو اوطوردیغم محلی تزیین واحتیاجاتمی تدارکدن باشقه برشی دکلدر. اکر سز بوستانلرکزده میوه لرك بیویه رك وعدبرکت ایتدکلرینی کوردیککز

وقت متلذذ اولورسه‌کز ، ظن ایدرمیسکز که بن ساحللرمه یاناشان وبکا اوروپا ایله هندستانڭ محصولاتنی کتیرن کمیلری کوردیکم زمان سزدن آز متلذذ اولورم ؟ »

ده‌قارت باشلیجه آثارنی فلمنکده کچیردیکی ییکرمی سنه ظرفنده وجوده کتیرمشدر. زماننی ریاضیات، فلسفه ، فیزیق ، کیمیا وتشریح علملرینه تقسیم ایدردی . بتون بو مشغله‌لری ایچنده هانکیسنه دها زیاده اهمیت ویردیکنی تعیین مشکلدر . کندیسی فیلسوف اولمق اوزره ابدی برنام براقمقله برابر ، ریاضیات مخترعلرینڭ اعاظمندن معدوددر. جبری هندسه‌یه تطبیق ایدن ، هندسهٔ حلیه‌یی ایجاد ایله‌ین ده‌قارتدر . فقط ریاضیات بیله کندیسنجه فیزیقه دخول ایچون بر واسطه‌دن عبارت ایدی. آثارینڭ متعدد محللرنده وخصوصیله اصول حقنده‌کی اشبو نطقنڭ التنجی قسمنده کوره‌جکمز وجهله ، ده‌قارت بالخاصه علمی نظریاتدن انسانیتڭ اڭ بیوك منافعنه خادم عملی تطبیقات چیقارمقله مشغول ایدی. کندیسنڭ اڭ بیوك مقصدی غالبا طبه دائر بعض درین معلوماته دسترس اوله‌رق ، عظیم ترقیات وجوده کتیرمك ایدی . هله ذی روح جسملر ایله پك چوق توغل ایتمش اولدیغی محققدر. حیوانلرڭ کسلدکلرینی کورمك ایچون ، آمستردامده سلخخانه‌لره کیده‌رك ، تشریح ایتمك ایسته‌دیکی اعضایی خانه‌سنه کتیردیردی . احباسندن بری کندیسنی زیارت ایتدیکی صره‌ده کتبخانه‌سنی کورمك ایسته‌دکده ، ده‌قارت انی اوینڭ آرقه طرفنه کوتوره‌رك ، بر پرده قالدیروب : « ایشته بنم کتبخانه‌م ؛ ایشته اڭ زیاده سودیکم ، اڭ زیاده اوقودیغم کتاب ! » دییه تشریحیله مشغول اولدیغی بر طانه‌یی کوسترمشدر .

ده‌قارت 1637 سنه‌سنده (مبحث انکسار ضیا) و (مبحث علائم جویه)

ایله برابر اصوله دائر نطقی ، صوکره هندسه‌سنی ، دها صوکره (تأملات)نی نشر ایتمکله اززمانده بیوك برنام قازانمشدر . فرانسه‌ده بیله شهرتی او درجه‌ده ایدی‌که ، اصوله دائر نطقی فلمنکده لیدن شهرنده طبع اولنورکن ، مشهور فرانسز ریاضیلرندن بری طرفندن مطبعه‌یه اقامه ایدیلن بر آدم کتابڭ جزؤلرینی باصلدقجه اکا کوندریردی .

بر از صوکره ده‌قارتڭ تلمیذلرندن واوترخت دارالفنونی معلملرندن له‌روا کندیسندن یکی فلسفه‌یی اشاعه ایتمك مساعده‌سنی آلمقله ، آرسطو فلسفه‌سی طرفدارلری ده‌قارتڭ علیهنه قیام ایتمشلردر. اوجهتله فرانسه‌ده دوچار اولمقدن قورقدیغی جور و تضییق کلوب کندیسنی هولانداده بولمشدر . اوترخت دارالفنونی مدیری ووئه‌تیوسڭ اخباری اوزرینه، کندیسنه اسناد اولنان الحاد وافترا جرملرینه قارشی مدافعهٔ نفس ایتمك ، وکتابلرینڭ جلاد النده یاقلدیغنی کورمك ایچون ، حضور محکمه‌یه دعوت اولنمشدر. وانجق فرانسه سفیرینڭ مداخله‌سیله ، دعوانڭ دوام جریانی منع اولنه‌بیلمشدر . شوراسنی‌ده علاوه ایتملیدرکه ، ده‌قارت بعده تبرئهٔ ذمت ایچون متعدد آثار یازارق نهایت حق قازانمشدر.

شبهه‌سز بو مناقشاتدن بیزار اولمش اولان ده‌قارت ، بر خیلی زماندنبری کندیسنی اسوجه دعوتدن فراغت ایتمه‌مکده اولان اسوج قرالیچه‌سی قریستینڭ دعوتنه عاقبت اجابت ایلیه‌رك ، 1649 سنه‌سنده قریستین طرفندن کندیسنی آلمق ایچون مخصوصاً کوندریله‌ن بر حرب کمیسیله استقولمه عزیمت ایتمشدر . حقنده اجرا ایدیله‌ن مراسم قبولیه حقیقةً فوق العاده وبیوك بر آدمه لایق درجه‌ده ایدی. هر صباح سحر وقتی ، سرایڭ کتبخانه‌سنه کیدر واوراده قرالیچه‌نڭ حضورنده فلسفه‌یه دائر قونفرانسلر ویرردی. فقط صحتی هیچ بر وقت پك یولنده

اولمامش اولان فیلسوف سحر وقتنده سرایده حاضر بولنمق ایچون اعتیادینی تبدیل وراحتنی اخلال ایلمش اولمسنه، و اسوجك سرت هواسنه تحمل ایده‌مه‌مسنه مبنی، برقاچ آی صوکره، 1650 سنه‌سی شباطنده، 53 یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتمشدر. نعشی 1667 سنه‌سنده اسوجدن فرانسه‌یه نقل اولنمشدر. کندیسی فرانسز ملتنك حالا مدار افتخاری، وبشریتك ترقیات افکارینه پك بیوك خدمتی کورلمش بر قهرمانیدر.

دەقارت قیصه بویلی[1]، غایت بیوك باشلی، کنیش وچیقیق آلنلی ایدی. سیاه صاچلری قاشلرینه قدر اینردی. کوزلری بربرندن پك آیریق ایدی. برونی اوزونجه، آلت دوداغی اوست دوداغنی براز متجاوز، وجهی خیلی بیضی ایدی. بکزی چوجوقلغنده صولوق، کنجلکنده براز قیزیل ایکن یاشلاندقده زیتونی اولمشدر. چهره‌سی تفکر وجدیت ووقاره دلالت ایدردی. بنیه‌سنك ضعفندن دولایی قوللاندیغی اصول منتظم یاشامق، و هر درلو نا کهانی تبدلاتدن احترازایده‌رك، معتدل بر ریاضت بدنیه‌یه و پرهیزه رعایتله، طبیعتك قوتلرینه استناد ایله‌مکدن عبارت ایدی. البسه‌سی غایت ساده وبونده ترجیح ایتدیکی رنك سیاه ایدی. طعامنده‌ده ساده‌لکه اعتنا ایدردی. مزاجنك غریب برحالی اوله‌رق، حزن وخوف اشتهاسنی آرتیرردی. غایت آز شراب ایچر، واکثریا آیلرجه هیچ ایچمزدی. قوتلی اتلردن اجتناب ایده‌رك، کوك ومیوه‌لری ترجیح ایدر وبونلرك اتلردن زیاده انسانه نافع اولدیغی اعتقادنده بولنیردی. کیجه‌لری اون ساعت اویورو انسانك ممکن اولدیغی قدر اویومه‌سی لازمدر، دیردی. صباحلری یاتاقده ایکن چالیشیردی. محصولات فکریه وجوده کتیرمك ایچون، براز تنبللکله برابر، دائما معتدل، فقط منتظم و مطرد بر سعی توصیه ایدردی.

اوکله یمکندن صوکره، برقاچ ساعت مصاحبت وباغچه‌سنی تنظیم واکثری سواری اوله‌رق سیروتنزه ایله وقت کچیردکدن صوکره، ینه چالیشمغه باشلار وسعینده اقشامك کیچ وقتنه قدر دوام ایدردی. مدت عمرنجه مجرد قالمشدر. ثروت ذاتیه‌سی سنوی آلتی یدی بیك فرانقدن عبارت ایدی؛ بوکا عمرینك صوك اون سنه‌سی ظرفنده کندیسنه فرانسه حکومتی طرفندن تخصیص ایدلمش اولان سنوی اوچ بیك فرانقی علاوه ایتملیدر.

باشلیجه آثاری شونلردر :

1 . ـ ترجمه‌سنی تقدیم ایتدیکمز اصول حقنده نطق که مبحث انکسار ضیا ومبحث علائم جویه ایله برلکده بر کتاب اوله‌رق نشر ایدلمشدر ؛ 2 . ـ ایلك فلسفه‌یه دائر تأملات ؛ 3 . ـ مبادئ فلسفه ؛ 4 . ـ کتاب انفعالات بشریه ؛ 5 . ـ کتاب عالم یاخود ضیا ؛ 6 . ـ ادارهٔ عقل قواعدی ؛ 7 . ـ مکاتیب .

عقلی حسن اداره و علومده حقیقتی تحری‌یه دائر

اصول حقنده نطق

اکر بو نطق بر دفعه‌ده اوقونمق ایچون چوق اوزون کورینورسه، آلتی قسمه تقسیم اولنه‌بیلیر : وبرنجیده علوم حقنده بعض ملاحظات ؛ ایکنجیده، مؤلفك[1] آرادیغی اصولك باشلیجه قواعدی؛ اوچنجیده، بو اصولدن استخراج ایتدیکی قواعد اخلاقیه‌دن بعضیلری؛ دردنجیده، اللهك ونفس انسانینك موجودیتنی اثبات ایدن دلائل که مؤلفك مابعد الطبیعاتنك اساسلریدر؛ بشنجیده تدقیق ایتدیکی فیزیق مسائلی وبالخاصه قلبك حرکتیله طبه عائد دیکر بعض مشکلاتك حللری، وبزم روحمزله حیواناتك روحی بیننده اولان فرق؛ وصوك قسمده‌ده استکشاف طبیعتده شمدی‌یه قدر کندن دها ایلری کیدیله‌بیلمك ایچون لزومی اعتقادنده بولندیغی شیلر، وکندیسنی تحریره سوق ایدن اسباب کوریلور.

برنجی قسم

علوم حقنده بعض ملاحظات

حاسهٔ سلیمه Boen sens اك اي تقسيم اولنمش شيدر: زيرا هركس كنديسنك بوكا اولان احتياجنك اوقدر ايی تدارك ايدلمش اولديغی فكرندهدركه ، سائر هرشيده اك قناعتسز اولانلرك بيله بو خصوصده مالك اولدقلرندن زيادهسنی آرزو ايتدكلری يوقدر [1] . بونده ايسه جملهنك [2] خطا ايتمهسی محتمل دكلدر ؛ بلكه بو حال دلالت ايدركه ، حسن محاكمه وحق ی باطلدن تميزاقتداری كه اصل حاسهٔ سليمه ، ياخود عقل Raison دينيلهن شيدر، انسانلرك كافهسنده مساويدر؛ وبوجهتله رأيلرمز آرهسندهكی اختلاف بعضلرمزك بعضلرمزدن دها عقللی اولمسندن دكل ، بلكه محضا هپمزك فكرلرمزی مختلف يوللره سوق ايتمكلكمزدن ، وعين مادهلری نظر مطالعهيه آلمامقلغمزدن نشأت ايتمكدهدر[3] . چونكه عقله مالك اولمق كافی اولميوب اصل اولان آنی ايی تطبيق ايتمكدر [4] . اك بيوك نفسلر اك بيوك فضائله اولدقلری كبی

[1] « هركس حافظهسندن شكايت ايدر ، فقط كيمسه عقلندن شكايت ايتمز . » (لاروشفوقو)

[2] بو عموميت اعتقاد دهقارته كوره كافی برينهٔ حقيقتدر .

[3] بو بويله اولمسه ايدی ، عقلی حسن اداره ايچون اصول وضعی عبث اولوردی . چونكه اكر عقل طبعاً مخطی اولسه ايدی ، كنديسيچون قونيلان اصول وقواعدی ترس قوللانيردی .

[4] « انسانلر اوقدر غافلانه برمراقه دوشمشلردركه ، اكثريا عقللرينی، هيچ بر اميد ور سبب اولمديغی حالده ، محضا باقالم آراديغمز شی تصادفی اولهرق

الك بيوك رذائله ده مستعددرلر؛ ودائماغايت ياواش يورويهنلر، اكر دوغری يولدن هيچ آيرلمازلرايسه ، قوشوب ده آندن انحراف ايدنلردن چوق زياده ايلرولیه بيلیرلر [1] .

بكا كلنجه، كندی ذهنمك هيچ برخصوصده هركسككندن ا كمل اولدوغنه اصلا ذاهب اولمدم ؛ بلكه بعضيلرينك فكرلری قدر سريع بر فكره ، يا خياللری قدر پارلاق وعيان برخياله ، ياخود حافظهلری قدر واسع ويا حاضر بر حافظهيه مالك اولمغی چوق كره آرزو ايلدم. وذهنك كمالنه خادم بونلردن باشقه اوصاف بيلمهم: چونكه عقلمه كلنجه، على الخصوص بزی انسان ايدن و حيواناتدن تفريق ايلهين يكانه شی بو

شورادهميدر ، ديه بيلنمهين يوللره سوق ايدرلر . بونلر شو آدمه بكزرلركه: بر خزينه بولمق امل مجنونانهسيله ، عجبا يولجيلردن بری دوشورمشميدر، ياخود ترك ايتمشميدر ديه بتون يوللری لاينقطع طولاشه . كيميا كرلرك همان هپسی، ارباب هندسهنك اكثريسی ، فيلسوفلرك قسم كليسی اكثريا بو يولده حركت ايدرلر. كنديلرينك بوصرهده احياناً بعض حقائقه تصادف ايتمك بختيارلغنه نائل اوله بيلهجكلرينی انكار ايتمهم ؛ فقط بوندن دولايی انلرك ديكرلرندن دها ماهر اولمهلرينه حكم ايدلمك ايجاب ايتمز . دها ماهر دكل ، بلكه دها طالعليدرلر . هيچ برشی اوزرينه تحری حقيقته اصلا قالقيشمامق تحری بی اصولسز يايمغه بيك قات مرجحدر. زيرا شوراسی محققدركه ، انتظامسز اوكرنيلهن شيلر ومغلق صورتده ايديلهن تفكرات ذكانك طبيعی انوارينی قارارتير وذهنی كورلتير . وهركيم بويله قاراكلقده يوريمكه آليشيرسه ، نوربصرينی اوقدر ضعيفلتيركه صوكره كونك پارلاقلغنه تحمل ايدهمز. بونی تجربهده تأييد ايدر . زيرا اغلبيتله كوريليركه، هيچ تحصيلده بولنمامش اولانلر، تصادف ايتدكلری موادی، مكاتب ومدارسه دوام ايلهمش اولانلردن دها چوق متانت و وضوح ايله محاكمه ايدرلر . » (دهقارت)

[1] « دوغری يولده كيدن طوپال، يولدن صاپان تيزرفتاری يكر » (بهيقن)

اولدیغنـدن ، [1] بونك هر فردده تام وبتون اولدیغنه ایناتمق ؛ وبو خصوصده فضله ونقصان آنجق عین نوعەمنسوب افرادك عرضلرندەدر ، صورت [2] یاخودماهیتلرنده دكلدر دیەن فیلسوفلرك قول عاملرینه تابع اولمق ایسترم .

فقط شوراسنی بیاندن چكنمەمكه ، كنجلكمدنبری تصادف ایتمك طالع عظیمنه مظهریت اعتقادنده بولندیغم بعض یوللرینی بر طاقم ملاحظات وتعالیمه سوق ایلمشلردر ، بن ده بونلردن ، واسطەسیله معلوماتمی درجه بدرجه توسیع ایتمك ، وذهنمك كفایتسزلكی و عمرمك قیصەلغی مساعد اولەبیلەجك الڭ یوكسك مرتبەیه یاواش یاواش ایصال ایلمك ظننده بولندیغم بر اصول تشكیل ایلمشمدر . زیرا بوندن شیمدییه قدر اویله ثمرات اقتطاف ایتدمكه [3] كندی حقمدەكی محاكماتمده نفسمه مغرور اولمقدنسه ، اعتماد ایتمەمك [4] جهتنه دائما تمایله چالیشـمقلغم ، وبتون انسانلرك مختلف افعال وتشبثاتنه بر فیلسوف كوزیله باقنجه ، بكابوش وبیهوده كورنمەین همان هیچ بری بولنمدیغنی نظردقته آلمقلغمله برابر ،

---

[1] عقل انسانك فصلیدر ومنطقده انسانك فصلی Différence دیەانسان نوعنی حیوان جنسندەداخل ایدن ودیكر نوعلردن آییران وصف ذاتییه دینور .

[2] صورت یاخود صورت جوهریه Forme subctantielle دیه بر شیئك ذاتی تشكیل ایدرك ماهیت و طبیعتنی وجوده كتیرن ونوعك بتون افرادینه شامل وتعریفنده داخل اولان وصفه دینور ، انسانه نسبتله عقل كبی . عرض accident ایسه فرددن فرده وحالدن حاله دكیشەن وفروع ولواحق قبیلندن اولان بر طاقم ضرب modes دره ؛ ینه انسانه نسبتله حافظەنك وسعتی كبی .

[3] دەقارت بونطقی یازمازدن اول ، بیوك كشفیات ریاضیەده بولنمش ایدی .

[4] نفسنه عدم امنیت فكر فلسفینك بر علامتیدر .

تحرئ حقیقت خصوصنده شیمدییه قدر ایتمش اولمق زعمنده بولندیغم ترقیدن دولایی اوقدر ممنون و آتی ایچونده اودرجه امید واراولمقدن كری قالمامقدەیمكه انسانلرك ، صرف انسـانلرك [1] مشـغولیتلری ایچنده جداً بر ایوسی ومهمی وارایسـه ، انكده بنم اختیار ایتدیكم مشغولیت اولدیغنی اعتقاده جرأت ایلرم .[2]

بونكله برابر اولەبیلیركه خطا ایدییورم ، واحتمالكه التون والماس ظن ایتدیكم برپارچه باقیرلەصرچەدن باشقه برشی دكلدر . كندمزه عائد شیلرده آلدانمغه نقدر مستعد اولدیغمزی ودوستلریمزك حكملرینەلهمزده بولندیغی وقت بزجه نقدر مظنون عدایدلمك لازم كلدیكنی بیلمزدكم .

فقط هر كسجه محاكمه ایدیلەبیلمك ، وحاصل اولاجق كفت وكوی عمومیدن جملەنك رأیلرینی آكلایەرق ، بونی ، یكی بر واسطهٔ تحصیل اولمق اوزره ، شیمدییه قدر قوللانمق معتادم اولان دیكر وسـائطه علاوه ایتمك ایچون ، طوتدیغم یوللر هـانكیلری اولدیغنی بو نطقده ارائه وصورت كذارن عمرمی عین برلوحەده اولدیغی كبی تصویر ایله محظوظ اولەجغم .

بویلەجه نیتم بوراده هر كسك عقلنی حسن استعمال ایچون تعقیب ایتمـسی لازم كلن اصولی تعلیم ایلەمك دكل ، [3] بلكه صرف كندی

---

[1] آتیده كوریلەجكی وجهله ، دەقارت علم عقائد وكلامده موفقیت ایچون « خارق العاده بر معاونت معنویەیه مظهر بولنمق ، وفوق البشر برشی اولمق لازم كلدیكی » فكرندەدر .

[2] دەقارت دائمی بر تحرئ حقیقی كندیسیچون برنجی قاعدهٔ اخلاقیه اتخاذ ایدر .

[3] دەقارت بولسانی یالكز تواضعدن دولایی قوللانماز . كندیسی علمك هر دورلو وحتی الڭ عادی ذكا و استعدادلرك دائرهٔ اقتدارلری داخلنده

عقلمی ناصل استعماله چالیشدیغمی کوسترمکدن عبارتدر . [1] هر کسه نصایح ویرمکه قالقیشانلر کندیلرینی انلردن دها ماهر عدایله‌ملری لازم کلیر ، وذره قدر قصورلری وقوعنده مستحق تقبیح ومواخذه اولورلر . فقط بن بو اثری آنجق بر تاریخ ، یاخود ، دها مناسب کوریرسه‌کز ، بر قصه [2] ـ که انده تقلید اولنه‌بیله‌جك بعض امثال آراسنده ، بلکه عدم اقتفاسی محق اوله‌جق دیکر برچوقلرینه‌ده تصادف ایدیله‌بیلیر ـ اولمق اوزره عرض ایله‌دیکمدن ، بونك کیمسه‌یه ضرری اولمقسزین بعضلرینه نفعی دوقونه‌جغنی ، وجمله‌نك خلوص قلبمدن ممنون اوله‌جغنی امید ایلرم . [3]

بن چوجوقلغمدنبری ادبیات ایله پرورشیاب اولمش ، وبونکله حیات ایچون فائده‌لی هرشی حقنده واضح وامین معلومات اخذ اولنه‌بیله‌جکنه اقناع ایدلمکده بولندیغم ایچون ، انی تحصیلده نهایت درجه‌ده بر خواهش کوسترمش ایدم . فقط ختامنده علما زمره‌سنه قبول اولنمق معتاد اولان بتون شو مواد تحصیله‌یی اکمال ایدر ایتمز ،

برشی اولدیغنه حقیقةً معتقد ایدی . عالم اولمق ایچون دهاتدن اولمق ایجاب ایتمز . بر اثرنده دیرکه : بن کشفده بولنمقله بر چوق آرایان آداملرك کوره‌مدکاری برخزینه‌یی تصادفاً آیاغنك آلتنده بولان برکویلیدن زیاده مستحق آفرین دکلم » .

[1] « کندمی لوحه‌نك آرقه‌سنه صاقلایارق » (ده‌قارت)

[2] لسان جزم واحتیاط . بو اثری کتاب دکل ، نطق تسمیه ایلمسنك‌ده سببی بودر .

[3] « بزم ایشمز رهبرلکدن عبارتدر ، بك بیوك برشی دکلدر . وبوکا لیاقت ودهادن زیاده طالع سایه‌سنده نائل اولورز . » (بیقن)

« بزم اثرمزده اقتداردن زیاده بخت واردر . اثرمز فکرمزدن زیاده زمانك ثمره‌سیدر » (ده‌قارت)

فکرمی بوسبتون دکیشدیردم . زیرا کندمی اوقدر شبهات وخطیئات ایله دوچار مشکلات بولمقده ایدمکه ، کسب معلوماته چالیشمقدن کیتدکجه جهالتمی کشفدن باشقه بر فائده کورمه‌مش کبی ایدم . [1] بونکله برابر اوروپانك اك مشهور مکتبلرندن برنده بولنمقده ، واکر دنیا یوزنده علما وارسه ، انلرك‌ده اوراده اولملری لازم کله‌جکنی اعتقاد ایتمکده ایدم . اوراده هرکس نه اوکره‌نیورسه بن‌ده هپسنی اوکرنمش ؛ وحتی ، بزه تدریس اولنان علوم ایله قناعت ایتمیه‌رك ، اك غریب واك نادر عد اولنانلره دائر المه نقدر کتاب کچه‌بیلدی ایسه جمله‌سنی کوزدن کچیرمش ایدم [2] : مع هذا دیکرلرك حقمده‌کی حکملرینی بیلیر ، آرقاداشلرم میانده خواجه‌لرمزك یرلرینی طوتمغه دها اوزماندن حاضرلاتیلانلری اولمقله برابر ، انلردن هیچ برینك دوننده عد اولندیغمی کورمزدم ؛ نهایت عصرمز ارباب ذکا خصوصنده بکا کچمش عصرلرك کافه‌سی قدر زنکین وفیضدار کورنمکده ایدی . بوحال بنم بتون اوعصرلری محاکمه ایتمکلکمه ، ومقدما بنی امیدوار ایتدکلری قدر هیچ برمذهب علمی موجود اولمدیغی قناعتنده بولنمقلغمه بکا جسارت ویرمکده ایدی .

بونکله برابر ، مکاتبده توغل اولنان درسلری تقدیر ایتمز دکلدم . بیلیوردمکه انلرده اوکره‌نیلن لسانلر اسکی کتابلرك آکلاشلمه‌سی ایچون لازمدر ؛ قصص وحکایاتك ظرافتی ذهنی اویاندیریر ؛ تاریخلرك وقوعات عظیمه‌سی انی اعلا ایدر ، وتمیز ایله اوقوندقلری حالده قوهٔ حاکمه‌یی تشکیله یاردیم ایلر ؛ و هر اییِ کتابك مطالعه‌سی مؤلفلری اولان کچمش

[1] سوقراطده دائما بوفکرده بولنوردی .

[2] آشاغیده کوریله‌جکی وجهله ، ده‌قارت علم نجوم وسحر کبی علوم غریبه‌یی بیله اوکرنمکه چالیشمشدر .

عصرلرك اك صالح آدملريله بر مصاحبت [1] ، حتى اويله اعتنالى بر مصاحبتدركه ، انده مخاطبلرمز بزه فكرلرينك انجق اك اييلرينى كشف ايدرلر ؛ بلاغتك نا قابل قياس قوت و محاسنى ؛ شعرك پك دلكش نزاكت وحلاوتى ؛ رياضياتك هم اصحاب مراقك جلب خشنوديسنه ، هم ده بالجمله صنايعى تسهيل ومساعئ بشريه‌يى تقليله زياده‌سيله خدمت ايده‌بيلير چوق دقيق مخترعانى واردر ؛ و اخلاقدن باحث آثار پك فائده‌لى بر چوق تدريساتى و فضيلت حقنده تشويقاتى حاويدر؛ وعلم كلام جنتى قازانمه‌نك يولنى اوكره‌تير؛ وفلسفه هرشيدن احتمال اوزرينه بحث ايتمه‌نك ، و كنديسنه دها آز عالم اولانلر طرفندن نظر حيرتله باقديرمه‌نك چاره‌سنى بولدير ؛ [2] علم فقه وطب و سائر علوم ، منتسبلرينه اقبال وثروت كتيرر ؛ والحاصل بونلرك جمله‌سنى ، وحتى حقيقى دكرلرينى بيله‌رك دائرهٔ اغفاللرينه دوشمه‌مك ايچون اك خرافاتى و باطل اولانلرينى [3] حادهٔ تدقيق وامتحاندن كچيرمش اولمق خيرليدر.

فقط بن شمدي‌يه قدر لسانلره ، حتى اسكى كتابلرك مطالعه‌سنه ، بونلرك تاريخلرينه ، ماصاللرينه كافى درجه‌ده زمان صرف ايتمش اولمق اعتقادنده ايدم . زيرا ديكر عصرلرك آدملريله قونوشمق سياحت ايتمه‌نك همان عينيدر . كندى اخلاق و عاداتمزى دها صحتله محاكمه ايتملكمز ، ؛ اصول و عاداتمزه اويمايان هر شيئى ، هيچ بر شى كورمه‌مشلرك دائما ياپدقرى كبى ، كولنج وغير معقول قياس ايتمه‌ملكمز ايچون ، مختلف ملتلرك اخلاق و عاداتندن بعض شيلر بيلمه‌مز ايدر ؛

[1] بر قرائت استفاده‌لى اولابيلمك ايچون فعالانه اوللميدر ، يعنى اوقونان كتابك مؤلفنه سؤال ايتملى و جواب ويرمليدر .

[2] لسان تزييف

[3] يعنى سحر ، كيمياى باطل و نجوم

فقط سياحت ايتمكه لزومندن زياده زمان صرف ايديله‌جك اولورسه ، عاقبت كندى مملكتنده اجنبى قالنه‌جنى كبى ، اعصار ماضيه‌ده جريان ايتمش احوالده چوقلق مراق ايديله‌جك اولورسه، صوكره عصر حاضرده جارى احوالدن اكثريا پك جاهل قالنير. برده حكايات وقصص بر طاقم وقوعاتى ممكن دكلكن ممكن كبى كوسترر؛ واك صادق تاريخلر بيله، شايد اوقونمغه دها زياده شايان قيلمق ايچون وقوعاتك نه قيمتلرينى تغيير، نه‌ده اعظام ايتمه‌لر بيله ، هيچ اولمازسه بللى باشلى اولميانلرينى همان دائما اهمال ايتدكارندن ، [1] كرى قالان قسمى حقيقى وجه اوزره كورنمز؛ واخلاق و اطوارلرينى بورالردن آلدقلرى مثاللره توفيق ايدنلر رومانلرمزده‌كى قهرمانلرك حددن خارج احوالنه معروض و قوتلرى فوقنده افعاله متشبث اولورلر .

بلاغتى پك تقدير ايدردم؛ وشعرك عاشقى ايدم. فقط هر ايكيسنك ده تحصيل ثمره‌سى اولمقدن زياده بر ذهن موهبه‌سى اولدقلرى ظننده ايدم . مفكره‌لرى اك قوى اولان وفكرلرينى ، عيان وواضح قيلمق ايچون اك ايى سينديرنلر ، ولوكه قبا بر لسان سويلسونلر و هيچ فن خطابت تحصيل ايتمه‌مش اولسونلر ، سوزلرينى دائما دها مقنع قيله‌بيلورلر؛ واك خوش ايجاداته صاحب اولوبده ، بونلرى اك زينتلى وحلاوتلى صورتده افاده‌يه مقتدر اولانلر، ولوكه صنعت شعر مجهوللرى اولسون ، اك ايى شاعر اولمقدن كرى قالمازلر .

باخصوص دليللرينك حائز يقين و بداهت اولمسى جهتله ، علوم

[1] تاريخ اوقومه‌نك يولى حقنده مهم بر مطالعه ، اسكى مورخلرده بو قصور واردر .

ریاضیه‌یی پك سوردم [1] ؛ فقط بونلرك خدمت حقیقیه‌سنك حالا فرقنه وارامامقده ، و صنایع میخانیکیه‌دن باشقه برشیئه یارامدقلری ذهابیله ، اساسلری بوقدر ثابت ومتین اولدیغی حالده ، اوستنه‌دها عالی بربنا یاپلمامش اولمسنه تعجب ایله‌مکده ایدم. [2]حالبوکه اخلاقدن باحث قدیم بتپرستلرك اثرلرینی بالعکس صرف قوم وچامور اوزرینه قورلمش غایت مزین ومحتشم سرایلره تشبیه ایدردم : بونلر فضائلی پك زیاده اعلا ایدرلر ، و دنیاده هرشیئك فوقنده شایان تقدیر کوسترلرده ، صوکره اصل کندیلرینك نه‌دن عبارت اولدقلرینی لزومی درجه‌ده بیلدیرمزلر ، واکثریا اوقدر کوزل برنام ایله یاد ایتدکلری یا برمعدومیت حس ، [3] یا بر کبر [4] ، یا بر یأس [5] ، یاخود برقتل پدر [6] دن باشقه برشی دکلدر .

علم کلامزه حرمت ایدر ، وجنته دخول خصوصنده کیمسه‌دن کری قالمامق ادعاسنده بولنیوردم ؛ فقط بونك یولی اك عالملره اولدیغی قدر اك جاهللره‌ده آچیق وبزی اورایه ایصال ایدن حقائق ملهمه عقلمزدن خارج بولندیغنی پك محقق صورتده بیلدیکمدن ، بونلری ضعف نظرمه تابع قیلمغه جسارت ایده‌مز ، وبو ماده‌ده تحقیقه تشبث

[1] فکر فلسفینك دیکر بر علامتی . حقیقی فلسفه هر شیدن زیاده ریاضیاته یاقیندر .

[2] فیزیقی بیله ریاضیاته ادخال ایتمك فکری ده‌قارتك اك اساسلی فکرلرندن بریدر و اصاتی علم جدیدك ترقیاتیله هر زمان ظاهره چیقمقده‌در .

[3] اوغوللرینك اعداملری تماشاسنده حاضر بولنان رومالی برنجی بروتوس

[4] یونان فیلسوفی زه‌نون وپیرولری

[5] رومالیلردن انتحار ایدن قاتون

[6] قیصرك قاتللری میاننده بولنان رومالی ایکنجی بروتوس

واحراز موفقیت ایچون خارق العاده برمعاونت معنویه‌یه مظهر بولونمق ، وفوق البشر برشی اولمق لازم کلدیکی فکرنده بولنوردم .

فلسفه‌یه دائر ایسه ، یالکز شوقدر دییه‌جکم‌که ، برچوق عصرلردنبری یتیشه‌ن اك عاقل آدملر بونکله مشغول اولدقلری حالده ، حالا خارج مناقشه وبناءً علیه شبهه‌دن آزاده هیچ بر مسئله بولنمدیغندن ، بنم‌ده سائرلرندن زیاده نائل موفقیت اوله‌جغمی امید ایده‌جك قدر نفسمه مغروریتم یوق ایدی ؛ واونده عین ماده‌یه دائر ، جمله‌سنك علما طرفندن حقیقتلری ادعا ایدیله‌ن نقدر چوق اقوال اوله‌بیلدیکنی ، ومع هذا بونلرك یالکز برندن باشقه‌سی اصلا دوغری اوله‌میه‌جغنی نظر دقته آله‌رق ؛ دوغری‌یه یالکز بکزه‌یه‌ن شیلرك کافه‌سنی همان باطل کبی عد ایتمکده ایدم [1]

صوکره ، دیکر علوم حقنده ایسه ، بونلر بادیلرینی فلسفه‌دن استعاره ایلدکلری جهتله [2] بوقدر چوروك اساسلر اوزرینه صاغلام هیچ برشی قوریله‌میه‌جغنه حکم ایله‌مکده ایدم ؛ ووعد ایتدکلری نه‌شرف نه‌ده قازانج بنی انلری تحصیله سوقه کافی دکلدی : زیرا ، اللهه شکر ، کندمی علومی ترفیه حالم ایچون صنعت اتخذینه مجبور اوله‌جق برحالده بولمیوردم ؛ وشان و شهرتی ، کلبیون کبی ، بی‌پروا پای تحقیر آلتنه

[1] فلسفه هردرلو مناقشه‌یه نهایت ویرمایدر . انده هیچ برشی قابالی قالاماز . فلسفه‌ده قطعی دلائله واصل اولمینجه ، هرشیدن شبهه ایتمك مسلکی اك دوغریسیدر .

[2] فی الحقیقه او وقتك علومی مبادیلرینی واحکام اساسیه‌لرینی ، فلسفه‌دن ، دها دوغریسی علم مابعد الطبیعه‌دن آلیرلردی . زمانزده ایسه ، معلومدرکه ، بواحکام ومبادینك وسیله ویردیکی مابعد الطبیعی مسائلك مشکوکیتی اصل علمی تشکیل ایدن نتایج وآثار مبرهنه‌نك یقین افاده ایتملرینه مانع اولماز .

آلمغى ايش ايدنمه‌مكله برابر ، آنجق ساخته بر صفتله [1] قازانه بيلمك اميدنده بولنديغم شيلره چوقلق اهميت ويرمه‌مكده ايدم. ونهايت مذاهب باطله خصوصنده ، بوندن صوكره نه بر كيمياكرك كاذبك مواعيدى، نه بر منجمك اخباراتى ، نه بر ساحرك كذبياتى، نه ده بيلدكارندن زياده‌سنى بيلير كورينه‌نلردن هيچ برينك دسايس وتفاخراتى ايله آلداولميه‌جق قدر انلرك دكرلرينه كسب وقوف ايتمش اولمق ظننده ايدم .

بو جهتله سنم ، مربيلرمك تحت وصايتندن چيقمه‌مه مساعده ايدر ايتمز [2]، تحصيل ادبياتدن كلياً فراغت ايلدم؛ وبعدما بالذات نفسمده، ياخود كتاب عظيم عالمده بولنه‌بيله‌جك علمدن باشقه‌سنه طالب اولمامغه قرار ويره‌رك ، كنجلكمدن باقى قالان زمانى سياحت ايتمكه [3] ، حكمدارانك سرايلرينى وارودولرى كورمكه ، ومختلف مزاج ومسلكده انسانلرله اختلاطه ، وكسب تجاربه وسركذشتلرمده نفسمى امتحانه وهر يرده تصادف ايتديكم شيلر اوزرينه ، بنجه بادئ عبرت تفكراته حصر ايلدم. زيرا هركسك كنديسنه عائد بولنوب، ياكليش محاكمه‌سى حالنده ضررى درعقب نفسنه طوقنه‌جق اولان اموره دائر مطالعاتنده، بر صاحب قلمك هيچ بر اثر حصوله كتيرمه‌ين وبلكه محتمل بر شكلده كوسترمك ايچون صرفنه مجبور اولمش اولديغى هنر وصنعه سايه‌سنده دائرۀ عقل سليمك خارجنه چيقارمه‌سى نسبتنده اندن اكتساب غرور ايتمسندن باشقه كنديسنجه بر نتيجه‌يى موجب اولميان نظرياته دائر اوطه‌سنده ايتديكى مطالعاتده كندن زياده حقيقته تصادف ايده‌جكمى ظن ايلمكده

[1] يعنى علوم باطله‌يى بيلمكله

[2] اون التى ياشنده

[3] اون يدى سنه سياحت ايتمشدر .

ايدم [1] وافعالمده روشن كورمك، وشو عمرده صاغلام بر زمين اوزرنده يوريمك ايچون خطايى صوابدن تمييز خصوصنده دائما درجۀ غايه‌ده بر آرزوم وار ايدى .

شوراسى دوغريدركه ، سائر انسانلرك اخلاق و اطوارينى تفحصدن باشقه برشى ياپمديغم صره‌ده‌ده ، بكا پك امنيت بخش اوله‌جق بر شيئه تصادف ايده‌مز، وبونلرده‌ده همان مقدما فيلسوفلرك افكارى بيننده‌كى قدر اختلاف بولوردم . شو صورتله‌كه بوندن ايتمكده بولنديغم اك بيوك استفاده ، برچوق شيلرك بزه غايت غريب و كولنج كورنمكله برابر، ديكر برطاقم بيوك قوملر طرفندن عموميت اوزره قبول وتصويب اولنمقدن خالى قالمدقلرينى كوره‌رك ، يالكز مثال و عادت طريقيله ذهنمه القا ايدلمش نقدرشى وارسه هيچ برينه چوقلق اعتماد ايلمه‌مكه آليشمقلغم ايدى [2] ؛ وبو وجهله نور عرفان طبيعيمزى قارارته‌رق، ادراك حقيقته‌كى قابليتمزى آزالده‌بيلن برچوق خطيئاتدن ياواش ياواش قورتلمقده ايدم [3]. فقط كتاب عالمده تحصيله ، و اكتساب تجربه ايچون سعيه بو صورتله برقاچ سنه‌لر تخصيص ايلدكدن صوكره بر كون بر كره‌ده كندى نفسمده تأمله ، وبتون قواى عقليه‌مى، طوتمقلغم ايجاب ايدن يولى انتخابه صرفى تصميم ايلدم ؛ بوكا ايسه ظن ايده‌رمكه اكر مملكتمدن و كتابلرمدن اصلا آيرلمامش اولسه ايدم ، هيچ بوقدر موفق اوله‌مازدم .

[1] ده‌قارت ادبا حقنده‌كى استخفافنى اظهار فرصتنى هيچ غائب ايتمز .

[2] بوراسى پك شايان دقتدر . فى الحقيقه اجنبى مملكتلرده ، ملتلرك عادات وافكارينى تفتيش ايده‌رك سياحتدن حاصل اولان اك بيوك فائده كوره‌مك قضيه‌سندن قورتلمه‌سيدر .

[3] ديمككه برشى اوكرنمكدن زياده ، اوكرنمش اولديغى شيلرى ذهنندن چيقارمق ايچون سياحت ايديوردى .

ایکنجی قسم

اصولك باشلیجه قواعدی

او آرالق آلمانیاده بولنیوردم که هنوز ختام بولمیان محاربات [1] بنی اورایه جلب ایتمش ایدی . ایمپراطورك تتوجی رسمندن [2] اردویه عودت ایتمکده ایکن، قیشك باشلامه‌سی بنی برقرارکاهده آلیقویدی که، اوراده مصاحبتیله بکا امرار وقت ایتدیره‌جك هیچ برکیمسه اولمدقدن باشقه ، چوق شکر تشویش درونه بادی بر کونه خدمت و ابتلامده بولنمدیغندن، بتون کون براوطه‌ده اوجاق باشنده قاپانوب قالیر، و تك وتنها تفکرانه دالمغه بول بول وقت بولوردم : بونلرك برنجیلرندن بری شوایدی‌که، اکثریا برچوق پارچه‌لردن ترکب ایدن، ومتعدد اوسته‌لرك اللرندن چیقان آثارده، یالکز برآدمك ثمرهٔ سعیی اولان آثارده‌کی قدر مکملیت بولنمیور . بوجهتله برمعمار طرفندن باشلانیله‌رق اکمال ایدیله‌ن بنالرك ، باشقه مقصده مبنی انشا ایدلمش اسکی دیوارلر قوللانیله‌رق ، متعدد معمارلر طرفندن بربرینه اکلنمکه چالیشیلان ابنیه‌دن دها کوزل و منتظم اوله کالدکاری کوریلیور . بویله‌جه مقدما کوچوك کویلردن عبارت ایکن مرورزمان ایله بیوك شهرلر عدادینه کیره‌ن قدیم مدینه‌لر، برمهندسك براووه اوزرنده ایستدیکی کبی چیزدیکی منتظم تقسیمات ایله وجوده کلن شهرلره قیاس اولننجه، اوقدر فنا رسم ایدلمش قالیورکه،

[1] اوتوز سنه محاربه‌لری

[2] فرانقفورتده ایکنجی فردینانداك تتوجی

بنالرینه آیری آیری باقلدقده، اکثریا دیکرشهرلرك ابنیه‌سنده‌کی قدر، بلکه دها زیاده صنعت کورلمکله برابر ، بوراده بیوك بر بنا یانی باشنده کوچوك بر بنا اوله‌رق ، صورت ترتیبلرینه و یوللرینك انتظامسزلغنه باقیلنجه انسانك بونلر ایچون عقل واذعانلرینی استعمال ایدن آدملرك قوهٔ اختیاریه‌لری محصولیدر ، دیمکدن زیاده، تصادف میدانه قویمشدر دیه‌جکی کلیور بونکله‌برابر شهرك زینتنه خدمت ایچون خلقك یاپدیغی اولری نظر تفتیشدن دور طوتمیان مأمورلرك هر زمان موجود اوله کلمش اولدیغی نظر دقته آلنه‌جق اولورسه ، یالکز باشقه‌لرینك آثاری اوزرینه چالیشمقله پك مکمل شیلر وجوده کتیرمك مشکل اولدیغی کوریلیور. بوجهتله مقدما یاری وحشی اولدقلری حالده، آنجق یواش یواش تمدن ایده‌رك ، قانونلرینی جنایات ومنازعاتك الجا آتیله وضع ایتمش اولان قوملر ، ابتدائی تجمعلرندن اعتباراً بعض عاقل شارعلرك قانون اساسیلرینه توفیق حرکت ایلمش اولان قوملر قدرکسب تربیه موفق اوله‌مدقلرینی ظن ایده‌رم [1] . شوراسی محققدرکه ، اوامری انجق قبل‌الهیدن کلمش اولان دین حقك احکامی ، سائر دینلرککندن قیاس قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده اکمل اولمسی لازم کلیر . ویالکز آثاربشردن بحث ایتدیکمز تقدیرده، اسپارطه‌نك مقدما پك‌زیاده واصل ترقی [2]

[1] بو مثال یوقاریکی قدر ایی انتخاب ایدلمه‌مشدر . الك‌ایی قوانین اساسیه ومؤسسات زمان و موقعك ایجاباتنه کوره تدریجاً تشکل ایده‌رك، مملکته الك اویغون اولانلردر ؛ انکلتره‌نك قوانین اساسیه و مؤسساتی کبی . ده‌قارتك دیدیکی آنجق علوم ریاضیه‌یه مناسبدر. دیکر بعض بیوك فیلسوفلرده بوخطایه دوشمشلردر . مثلا روسو کبی حکما لهستانه و قورسیقا اطه‌سنه اصمارلامه قوانین‌اساسیه یاپمشلردر. بویولده‌کی تشبثاتك مثمر اولمدیغی تاریخ وتجربه ایله ثابتدر.

[2] واصل ترقی دکل، بلکه حائز سطوت

اولمسی، قانونلرینك منفرداً ایلمکندن دکل ـ چونکه بونلردن بعضیلری پك عجیب و حتی مغایر اخلاق ایدی ـ بلکه، کافةً یالکز بر آدم [1] طرفندن وضع ایدلمش اولمسی جهتیله، جملەسنك برمقصده خادم اولمسندن نشأت ایتمش بولندیغی اعتقادندەیم. کتابلردەکی علوم، هیچ اولمازسه دلائلی ظنیاتدن عبارت اولەرق، هیچ اثباتلری بولنمیان علوم ایسه[2] برچوق شخصلرك اقوالیله تدریجاً طوپلانمش، بیومش شیلر اولدیغندن، عقل سلیم صاحبی بر آدمك کندیسنه معروض مواد حقنده صورت طبیعیەده اجرا ایدەجکی استدلالات بسیطه قدر مقارن حقیقت اولەماز فکرندەیم [3]. وبویلەجه، آدم اولمازدن اول جملەمز چوجوق اولمش بولندیغمزدن و اکثریا هر ایکیسی بربرینه ضد اولمقله برابر، بلکه ایکیسیده بزه اك خیرلیسنی توصیه ایتمەین هوس و مربیلرمز طرفندن

[1] ایکورغ

[2] دەقارت بو سوزیله علوم یقینیه یعنی ریاضیەیی بحق استثنا ایدر

[3] دەقارت، بالاده کورلدیکی اوزره، علوم ریاضیەیی استثنا ایتدیکی جهتله، بو مطالعەسی او زمانك سائر علومی حقنده دوغریدر. بوقسه زمانمزدەکی اصل علومك برشهرك ابنیەسی کبی آثار صناعیەیه تشبیهی موافق اولەماز. چونکه آثار علمیەده وحدت شونك بونك ذهنندن، قولندن دکل، بلکه نفس حقیقتدن کلیرکه اشیایی بربرینه ربط وعین حاله قلب ایدر. علومه دائر کشف اولنان بر حقیقتده کاشفنك شخصیتی بولنماز. او برحقیقت مجرده و غیر شخصیەدرکه عائد اولدیغی علمك حقائقنه قاریشەرق انلرك مقدارینی تزیید ایدر. آثار صناعیەده ایسه وحدت بالعکس صنعتکارك ذهنندن کلیر. براثر صناعیی تماماً عین ذهن وجوده کتیرملیدر. بو جهتله علم وحدتی غائب ایتمکسزین، برچوق آدملرك مختلف و غیرشخصی مساعیسندن ترکب ایدەبیلور، بلکه باشقه درلو ایدەمز. صناعت ایسه کندی دکرینی فکرك، دهانك شخصیتندن آلیر. شوراسیده دوغریدرکه علم مابعدالطبیعی (متافیزیقه) هم علم، هم ده نوعما برصناعت ومعرفت اولدیغندن، بوکا دائر مسالکده بردرجەیه قدر صاحبنك شخصیتی بولور.

اوزون مدت اداره ایدلەمز لازم کلمش ایدوکندن، شمدیکی محاکمەمزك زمان ولادتمزدن اعتباراً قوهٔ عقلیەمزك تماماً استعمالنه قادر اولەرق عقلمزدن باشقەسنك سوقنه اصلا تابع بولنمامش اولدیغمز صورتدەکی محاکمەمز قدر سالم و متین اولمسنه همان امکان یوقدر[1].

شوراسی دوغریدرکه، یالکز باشقه طرزده یاپلمق وسوقاقلری دها کوزللشدیرمك مقصدیله برشهرك تکمیل اولرینك هدم ایدلدیکی کورلمەمکده ایسەده؛ برچوقلرینك کندی اولرینی یکیدن یاپمق ایچون ییقدقلری وحتی بعض کره مشرف خراب اولور وتملری پك صاغلام بولنماز ایسه بوکاده مجبورده اولدقلری پك کوریلور. بو مثاله توفیقاً احادناسدن برینك نه بر دولتی، هر شیئی اساسندن دکیشدیرەرك، اصلاح ایتمك وتکرار قورمق ایچون ییقمق؛ نەده علومك هیئت عمومیەسنی، یاخود انلری تدریس ایچون مکتبلرده مؤسس نظامی تجدید ایتمك فکرینه دوشه بیلەسنه حقیقةً احتمال یوق ایسەده؛ بنم اووقته قدر عندمده معتبر اولمق اوزره قبول ایتمش اولدیغم آرانك جملەسنی، صوکره یرلرینه دها ایبلرینی یاخود مقتضای عقله توفیق ایتدکدن صوکره، ینه انلری قویمق ایچین ذهنمدن برکره طی و اخراجه تشبثدن خیرلی بر شی یاپەمیەجغمه قانع اولدم [2]. وبو صورتله، آنجق اسکی تملر اوزرینه

[1] بو فکر فلسفهٔ قارتزیەنك (قارتزیه، دەقارتك لاتینجەسی اولان قارتزیوس کلمەسندن کلیر) مبدأی وبتون فلسفهٔ جدیدەنك اساسی عداولنملیدر.

[2] «بوندن صوکره مجهولی اولمامق، یاخود تجاهلده بولنمغه جسارت ایتمەمك ایچون، طرز حرکتمی معترضه آکلاتمق مقصدیله بوراده غایت واضح برمثاله مراجعت ایدەجکم: ازقضاالله برسپت دولیسی الما تچسه والمالردن بعضیلرینك چورومش اولمسندن قورقسەده کریده قالان صاغلاملرینیده چوروتمەمك ایچون اوچوروك المالری چیقاروب آتمق ایستەسه نەیاپار؟ اولاً سپتی کاملاً بوشالتمزمی؟

بناقوره‌جق، ودوغری اولوب اولمدقلرینی امتحان ایتمکسزین کنجلکده دوغری دییه قبول ایتمش اولدیغم مبادی اوزرینه ابتنا ایده‌جك اولدیغم حالده کندن خیرلی صورتده امرار عمره موفق اوله‌جغمی تیقن ایلدم. زیرا هر نقدر بونده بر چوق مشکلات اولدیغنی کورمکده ایسه‌مده، ینه بونلر نه دواسز، نه‌ده عامه‌یه متعلق الك کوچوك امورك اصلاحنده تصادف اولنان مشکلاته قابل قیاس ایدی. بو بیوك بنیه‌لرك بر کره ییقیلدیلرمی بردها قالقنملری، وحتی صارصلـه‌لر طوتمه‌لری غایت مشکلدر، وسقوطلری آنجق پك سرت اوله‌بیلیر [1] برده آنلرك قصورلرینی، اکر وار ایسه، که بر چوقنك اولدیغنی یالکز بینلرنده‌کی تخالف تأمینه

وصوکره المالری بربرر کوزدن کچیروب هیچ چوروك دوقونمامش اولانلرینی سپته‌قویه‌رق چوروکلری خارجه براقازمی؟ ایشته ونك کبی، فلسفه ایله حسن صورتله اصلا متوغل اولمامش اولانلر ذهنلرنده برچوق اقوال وآرایه مالکدرلرکه آنلری چوجوقلقلرندنبری ایدنمشلردر. شمدی کندیلری بو اقوال وآرادن اکثریسنك حقیقته موافق شیلر اولمامسندن اندیشه ایده‌رك و هپسنك بر یرده قاریشیق طورمه‌سی جمله‌سنی بوزه‌جغندن قورقه‌رق بونلری دیکرلرندن تفریقه چالیشمقدن وبوایشده هیچ یاکلامق ایچون جملهً برلکده کویاهپسی باطل ومشکوك ایمش کبی بر دفعه ذهنلرندن چیقارمقدن خیرلی برشی یاپامازلر. صوکره آنلری صره ایله بربرر معاینه ایده‌رك ایچلرندن آنجق حقیقت و صحتلرینه تماماً قانع اولدقلرینی آلیرلر. ایشته بونك ایچون بن‌ده ابتداده ذهنمده‌کی اقوال وافکارك جمله‌سنی آتمقله فنا ایتمش اولمدم. (ده‌قارت. اعتراضاته جوابلرندن)

[1] کوریلیورکه سیاسیاتده، ده‌قارت اصلا انقلابجی دکلدر؛ بالعکس عنعنه‌پروردر؛ یالکز آغیر وتدریجی تحولاته جواز ویره‌بیلور. واقعا کندیسی البت حس ایتمشدرکه تدقیق وتفحص فکری برکره وجدانلرده یرلشنجه، دورمازه نظریاتده حقیقتی آرامغه قویولان فعالیت فکرك سیاسیاتده‌ده الك خیرلی یولی آرامغه قالقیشه‌جغی واصلاح علمی اصلاح دولتك تعقیب ایده‌جکی درکار ایدی؛ نته‌کم‌ده اویله اولمشدر.

کافیدر، استعمال شبهه‌سز چوق تخفیف ایتمش، وحتی بر خیلیسنی حس اولنمقسزین ازاله و تصحیح ایلمشدرکه، احتیاطاً حسن صورتله تبدیل اوله‌مازلر؛ وبونلر همان دائما یرلرینه قونیله‌جقلردن دها آز تحمل فرسادرلر؛ نته‌کم داغلر آره‌سنده دولاشان بیوك یوللر ایشلکلکلری سایه‌سنده یواش یواش او قدر دوزکون وقوللانشلی اولورلرکه، دها دوغری کیده‌جکم دییه قایالره طرمانمغه واوچورومله ایتمکه قالقیشمه دنسه، آنلری تعقیب ایلمك البت دها خیرلیدر.

بوسببله نه حسب الوراثه، نه‌ده حسب الاقبال مصالح عامه‌یی تمشیته مدعو اولمدقلری حالده، ذهنلرنده هرکون یکی یکی اصلاحات اجراسندن کری دورمیان شو قاریشدیریجی و خرچین مشربلری اصلا تصویب ایده‌مه‌م. واکر بو اثرده‌ده بنی بویله برجنتده بولنمقله مظنون ایده‌بیله‌جك ذره قدر برشیئك وجودینه قانع اولسه‌م، ساحهٔ انتشاره تجویزوضعندن دولایی چوق متأسف اولورم. بنم تصورم کندی افکارمك اصلاحنه چالیشمقدن، وکلیاً بکا عائد بر زمین اوزرینه بنا قورمقدن اصلا ایلری کیتمه‌مشدر. واکر اثرم بکاخوشجه کورنمکله سزه بوراده بر نمونه‌سنی کوستریبورسه‌م، بونکله بن کیمسه‌یه آنی تقلیدی توصیه ایتمك ایستمش اولمیورم. [1] توفیقات الهیه‌یه دها زیاده مظهر اولانلر بلکه دها عالی تصوراتده بولنورلر؛ فقط قورقارم که بوبیله بر چوقلری ایچون پك جرئتکارانه بر شی اولمسون. یالکز مقدما عندلرنده مسلم اولمق

[1] فکر دمیرچنبرلرینی ناصل محترزانه آدیملرله آتمغه باشلادیغی و نقدر احتیاطکارلقلرله اووقت حاکم و غالب مطلق اولان استبداد اداری و دینی‌یی قوشقولاندیرمامغه مجبور اولدیغی کوریلیور. بوکون نائل اولنان و چوق کره قدری بیلنمیان نعمت حریتك نه‌کبی زحمتلر وامکارله تأسس ایتدیکنه شاهد اولملیدر.

اوزره قبول ایتمش اولدقلری آرانك كافه‌سندن بر كره صیرلمق قراری هركسك تبعیتنی ایجاب ایدر بر مثال دكلدر . وخلق عالم همان ایكی نوع اصحاب ذهندن مركبدركه بو صورت آنلره هیچ موافق كلمز : بونلرده، اولا هم كندیلرینی نفس الامرده اولدقلرندن زیاده ماهر ظن ایده‌رك محاكماتلرنده استعجالدن كندیلرینی آله‌میان ، همده بالجمله فكرلرینی برنظام تحتنده اداره‌یه كافی صبرلری اولمیانلردر ، بوجهتله بونلر بر كره مقدما ایدنمش اولدقلری مبادیدن اشتباه و طریق عامدن انحرافه رخصتیاب اولدیلرمی ، آرتق فی‌مابعد دها دوغری كیده‌بیلمك ایچون طوتلمسی لازمكلن چیغره كیره‌میه‌رك ، بتون مدت عمرلرنجه وادیٔ ضلالتده قالیرلر؛ ثانیاً دیكر بعض آدملر قدر تمیز خطا و صوابه قابل اولمدقلرینی ، [1] وبناءً علیه آنلر طرفندن تدریس اولنه بیله‌جكلرینی ادراك ایده‌جك قدر عقل و انصافه مالك اولانلردركه ، بونلرك‌ده كندیلكلرندن دها ایسنی آرایه‌جقلری یره ، او آدملرك اثرلرینه اقتفا ایله قناعت ایلملری ایجاب ایدر .

بكا كلنجه ، اگر اووقته قدر یالكز برمعلمه مالك اولمش، یاخود علامه‌لرك اقوالی بیننده هرزمان موجود اوله‌كلن اختلافدن آگاه اولمامش اولسه، ایدم، شبهه‌سز بن‌ده بوایكنجی كروهه منسوب اولمش اولوردم ؛

[1] ده‌قارت نطقنك باشلانغجنده ، عقل یعنی خطایی صوابدن آییرمق اقتدرای هركسده مساویدر ، دیمشدی . شمدی بورادەكی سوزی آنكله بر تناقض وجوده كتیرمزمی؟ خایر، ده‌قارتك تمییر خطا وصوابه دیكر بعضیلری قدر قابل اولمیان ذهنلردن بحث ایتمكدن مقصدی ، شبهه‌سز بوذهنلرده اویله اساسلی و علاجسز برعدم قابلیت اولدیغنی ادعا دكلدر ؛ بلكه مقصد فنا تفكرله مألوف بولنمش اولمقدن متولد كبی برغیر قابلیتدركه ضدی اولان دقت واصوله رعایت اعتیادی سایه‌سنده قابل تداویدر .

فقط فیلسوفلردن بری طرفندن سویلنمه‌مش هیچ برغریب ومستبعد شی تصور اولنه‌میه‌جغنه [1] مكتبدنبری واقف ایدم ؛ وصوكره سیاحت ایده‌رك ، وحسیاتی حسیاتمزه اویمایانلرك ، بوندن دولایی ، باربار و وحشی اولمیه‌رق ، بلكه بر چوغنك بزم قدر ، بلكه بزدن زیاده استعمال عقل ایتدكلرینه كسب وقوف ایتمش ایدم . ایشته بورالری و چوجوقلغندنبری ، فرانسزلر یاخود آلمانلر آراسنده بیومش اولان بر آدم، ینه او ذكاسیله ، اگر دائما چینلیلر یاخود یامیاملر ایچنده یاشامش اولسه ایدی ، نقدر باشقه اوله‌جغنی ، [2] و البسه‌مزك مودەسنه وارنجه‌یه قدر ، بوندن اون سنه اول خوشمزه كیده‌رك ، احتمال اون سنه‌یه وارمه‌دن ینه خوشمزه كیده‌جك اولان عین‌شی ، شمدی بزه ناصل عجیب و مسخره كورندیكنی، و بناءً علیه علم یقینیدن زیاده عادت و كورەنك بزی اقناع ایتدیكنی، وبونكله برابر ، كشفی آزیجق كوچ حقائقه بتون بر قومدن زیاده بر آدمك اصابتی احتمالی غالب اولمسیله ، بوكبی مواد حقنده اكثریت آرا حائز قیمت بردلیل اولمدیغنی [3] نظردقته آلنجه، نجه افكاری سائرلرككنه مرجح طوتلمسی ایجاب ایده‌جك هیچ بركیمسه‌نك انتخابی قابل اوله‌مدی: كندی كندمی سوقه تشبثه نوعما بر مجبوریت حس ایلدم .

[1] روما حكماسندن چیچرونك قولی .

[2] مهم بر مطالعه .

[3] فی‌الحقیقه اكثریت وحتی اتفاق آرا هركسك ذهننك آله‌بیله‌جكی مواد حقنده دلیل اوله‌رق كتیریله‌بیلور . فكر عمومی دنیانك شی بیله ، تبدل قوم وتحول زمان‌ایله دكیشور. حقیقته معیار اتخاذ اولنه‌جق شی عادت وكورەنك دكل ، بلكه مجرد صورتده عقلدر . حالبوكه اكثریا انلر بونك یرینی طوتمق ادعاسنده‌در ، وانلری بوندن تفریق ایتمك هرزمان قولای دكلدر .

فقط یالکز باشنه وظلمات ایچنده یوریه‌ن بر آدم کبی ، او قدر آغیر کیتمکی ، و هر خصوصده او درجه‌ده تأنی‌یه رعایتی تصمیم ایلدم‌که، غایت یواش ایلرولیه‌جك اولسه‌م‌بیله، هیچ اولمازسه‌دوشمکدن کندمی وقایه ایتمش اوله‌جغم. حتی تشبث ایتمکده اولدیغم اثرك ترتیبنه ، و ذهنمك مستعد اوله‌بیله‌جکی کافهٔ موادك علمنی الده ایتمك ایچون اولان حقیقی اصولك تحریسنه لزومی قدر زمان‌صرفندن اول، مقدما عقل‌واسطه‌سیله‌ادخال اولنمقسزین ذهنمه حلول‌ایتمش اولان آرانك هیچ برینی بوسبتون طی ایتمکه باشلامق ایسته‌مدم .

بن دها کنج ایکن، اقسام فلسفه ایچنده منطق وریاضیاتده ارباب هندسه‌نك تحلیلنی و جبری براز تتبع ایتمش ایدم ، اوچ فن ویا علمکه تصورمك حصوله چیقمه‌سنه بعض مرتبه خدمتی اولمق لازم کلیرکبی ایدی. فقط بونلری‌تدقیقه کیریشدیکمده ، شوراسنك فرقنه واردم‌که، منطقك قیاساتی‌وتعلیمات‌سائره‌سنك اکثریسی‌برشیئی اوکرتمکدن زیاده، بیلنان شیلری باشقه‌لرینه آکلاتمغه ، بلکده لول [1] ك معرفتی کبی ، بیلنمیان شیلردن بلا محاکمه بحثه یارار. فی‌الحقیقه منطق پك دوغری وپك ایی بر چوق احکام وقواعدی شامل اولمغله برابر ، ایچلرینه او قدرده مضر ویا بی‌لزوملری قاریشمشدرکه ، انلری بونلردن‌تفریق ایده‌بیلمك ، هنوز یونلمغه باشلانمامش بر مرمر طومروغندن بر دیانه ویا مینروه هیکلی چیقارمق قدر مشکلدر . [2] متقدمینك تحلیلنه

[1] ریمون‌لول 1234 تاریخنده تولد ایتمش بر آدمدرکه کندیسنك ، عالمده شهرت بولان هنر اعظمی، مالك اولدیغی برنوع ماکنه‌ایله اجرا ایتدیکی عملیاتك‌نتیجه‌سنده هرنوع مشکلاتی‌حل‌ایتمك‌وهردرلوسؤاله جواب ویرمك ایدی.

[2] فی‌الحقیقه قیاس نظریه‌سی ویرلمش برنتیجه‌نك نه‌کبی قیود وشروط ایله ینه‌ویرلمش ومعلوم مقدمه‌لردن استخراج اولندیغنی کوستر. یوقسه نه‌مقدمه‌لرك

ومتأخرینك جبرینه کلنجه، [1] بونلر صرف مجرداتدن عبارت مواددن باشقه‌سنه شامل اولماق، و برایشه یارامازکبی کورونمکله برابر، برنجیسی اشکالك مطالعه‌سنه دائما اوقدر مقصوردرکه ، قوهٔ متخیله‌یی زیاده‌سیله یورمقسزین قوهٔ عاقله‌یی تعلیم ایده‌مز . ایکنجیسنده ایسه بعض قواعد وارقامه اودرجه‌ده تابع اولنمشدرکه ، بونلردن‌ده ذهنی تربیه ایده‌جك برعلم یرینه‌مغلق ومبهم برصنعت وجوده کتیرلمشدر. [2] ایشته‌بوسببه‌مبنی،

کشفنی وحتی نه‌ده غیر معلوم نتایج استحصالنی اوکرتمز . یعنی منطق انسانه یکیدن برحقیقت بولدیرماز. حالبوکه دهقارتجه مطلوب اولان اصول اختراعدر.

[1] متقدمینك تحلیلی ومتأخرینك جبری دهقارت طرفندن اصلاح وتجدید اولنمشدر .

[2] دهقارتك متقدمینك تحلیلی یاخود تحلیل هندسی دیدیکی شی شودر: موضوع بحث بردعوا فرض ایده‌لم. بز بودعوانك اثباتی ایچون انی‌مثبت‌وصحیح فرض ایده‌جکز وبو فرضه کوره اندن ، بربرندن بسیط‌اولمق اوزره، نتیجه‌لر چیقارمغه چالیشه‌جغز. واصل دعوامزی صحیح فرض‌ایتمش‌اولدیغمزکبی بونتایجی‌ده بالطبع هپ صحیح عد ایده‌جکز، وبویله‌جه نتایج استحصالنده دوام ایده‌جکز. نهایت شوحده قدرکه معلوم وآشکار برنتیجه‌یه دسترس اوله‌لم . بوحالده الده ایتدیکمز نتیجه حقیقةً مثبت وصحیح اولاجه بوکا بر سلسلهٔ استدلالات ایله مربوط اولان اصل دعوامرده حقیقةً صحیح وثابت اولمازمی ؟ شبهه‌سز اولور. واثبات، تحلیلك ترسنه یوقاری دوغری‌چیقیله‌رق، یاپیلوب‌شوویریلن‌دعوا صحیح وثابتدر دینیر . اکر موضوع بحث بردعوا اولمیوبده بر مسئله ایسه بونك حلنده‌ده عین‌طریق تعقیب‌اولنور. ومسئله حل اولنمش فرض ایدیله‌رك برسلسلهٔ استنتاجات‌ایله بسیطدن‌بسیطه اینیله‌رك صوك درجه بسیط‌برمسئله‌یه واصل‌اولنورکه بومثبت ومعلوم اولاجه سلسله‌نك ابتداسنده اولان مسئلهٔ مفروضه دخی بالطبع اثبات وحل‌ایدلمش‌اولور. ایشته تحلیل دیه‌مشهور اصولکه اصول‌متادهٔ‌اختراعده بوندن‌عبارتدر. یوقاریدن آشاغی‌یه ، یعنی موضوع اولان‌دعوا یاخود مسئله‌دن نتایجه اینمکه تحلیل واك‌صوك‌نتیجهٔ معلومه وثابته‌دن‌یوقاری دوغری‌اصل دعوایه چیقمغه ترکیب دینور .

متأخرینك جبرینه کلنجه بوده تحلیل هندسیدن اساساً فرقلی برشی دکلدر .

بواوچلك فوائدینی جامع اولمقله برابر، نقایصندن آزاده باشقه بر اصول آرامق لازم كلدیكی فكرنده بولندم. وقوانینك چوقلغی اكثریا رذائلك تدارك معذرت ایلدیكی جهتله؛ قوانینی پك آز، فقط پك صیقی مرعی اولان بردولت الك كوزل تنظیم ایدلمش بر دولتدر. بناءً علیه منطقك مركب اولدیغی احكام وقواعد كثیره یرینه، بونلردن رعایتلرنده بر كره بیله قصور ایتمه‌مك عزم قطعی ومستمرنده بولنمق شرطیله آتیده‌كی درت قاعده‌نك بكا كفایت ایده‌جكنه قانع اولدم:

بونلردن برنجیسی، هیچ برشیئی، حقیقت اولدیغنی بداهةً بیلمكسزین، حقیقت اولمق اوزره اصلا قبول ایتمه‌مك؛ یعنی عجله‌دن وذهاب متقدمدن بغایت توقی ایده‌رك، حقلرنده هیچ برصورتله مناسبتله شبهه‌یه دوشمیه‌جك صورتده ذهنمه كمال وضوح وعیان ایله عرض وجود ایده‌جك شیلردن باشقه هیچ برشیئی بنجه معقولات صره‌سنه قویمامقدر.

ایكنجیسی، تدقیق ایده‌جكم مشكلاتدن هر برینی ممكن اولدیغی ودها ایی صورتده حللری ایچون ایجاب ایندیكی قدر پارچه‌لره تقسیم ایتمكدر.

اوچنجیسی، الك بسیط وبیلنمه‌سی الك قولای مواددن باشلایوب، آزار آزار درجات ایله الك مركب اولانلرك معرفتنه قدر چیقه‌رق، وحتی یكدیكرینی طبعاً ولی ایتمه‌ین مواد بیننده‌ده بر صره فرض ایده‌رك، افكارمی نظام تحتنده یوروتمكدر.

فی الحقیقه بر معادله‌یی ناصل حل ایدرلر؟ البته او معادله‌یی اندن دها بسیط بر معادله‌یه وبونی‌ده كذا دیكر دها بسیط بر معادله‌یه ارجاع ایده‌رك، تاكه بویله‌لكله تماماً معلوم وآشكار بر معادله‌یه واصل اولنه.

خلاصه، تحلیل هندسی ایله اصول جبرك بتون سری كوچ برینه قولایی، مجهول برینه معلومی اقامه ایتمكدن عبارتدر، و قریباً كوره‌جكزكه دهقارتك اصوالك اساسی‌ده بوندن باشقه برشی دكلدر.

دردنجیسی‌ده، هیچ برشیئی اونوتمدیغمدن امین اوله‌جق صورتده هر جهتده تام ومكمل تعدادلر وعمومی یوقلامه‌لر یاپمقدر. [1]

---

[1] دهقارت دیركه: «ذهنمزك بالجمله افعالی‌كه واسطه‌سیله اصلا خطا ایتمك قورقوسنه دوشمكسزین اشیانك علمنه واصل اوله‌بیلورز - ایكیدر: بری حدس Intuition، دیكری استنتاج Déduction.» بوقاریكی درت قاعده‌دن برنجیسی حدسه، دیكر اوچی استنتاجه متعلقدر.

برنجی قاعده. — بوقاعده‌نك معناسی پك آشكاردر: بداهتی محا كاتمزه معیار اتخاذ ایتمك. دهقارته كوره خطا بو قاعده‌یه دائما رعایت اولنمامقدن ایلری كلمكده‌در. بونی ممكن قیلان شی ایسه نفسمزك بری منفعل ومحدود، دیكری فاعل وغیر محدود ایكی اساسی خاصه‌سی اولان عاقله ایله اراده بیننده‌كی فرق واختلافدر. حكم اراده‌مزك حدودی رؤیت عقلیه‌مزك حدودینی متجاوزدر. بز عقلمزك ایلریسنی كوره‌مدیكی حدی اراده‌مزله تجاوز ایده‌رك، مشاهدات عقلیه‌مزك وراسنده اعطای حكمه قالقیشیرز. ایشته بر طاقم عجله استدلالات، موسمسز تعمیمات، ظاهردن غائبه یعنی كوریلاندن كورلمیانه ناكهانی انتقالات هپ اراده‌مزك ذهنمزك حدودینی تجاوزله، آكلامدیغی شیلر حقنده حكم ویرمسندن نشأت ایدر. حالبوكه بز برشیئی عیان كوردیكمز زمان عیان كوریورز، قاریشیق كوردیكمز زمان قاریشیق كوریورز، شبهه ایتدیكمز زمان شبهه ایدیورز، بیلمینجه بیلمیورز والخ دیه‌جك اولورسه‌ق نه درك ایدیورسه‌ق انی صحتله ترجمه وافاده ایتمش اولورز. ایشته مسئله بوراده وبرشی مجهولمز اولدیغی زمان معلوممزدر دیه نفسمزه قارشی ارتكاب كذب ایلمه‌مك المزده‌در. بو حالده دیمك اولیوركه بداهتی بدیهی قیلان مركك كندی نفسی، كندی وجدانیدر، باشقه برشی دكلدر. ایشته بوكا یقین نفسی دینور.

بر دیكرك علمی انك ایچون ایستدیكی قدر بدیهی اوله‌بیلور، فقط بنم ایچون اوله‌ماز. بن باشقه‌سنك كوزلریله كوره‌مه‌م، عقلیله دوشونه‌مه‌م. «كندی تحصیل وتدقیق ایده‌جكمز شیلر حقنده دیكرلرینك نه بولده مطالعه‌ده بولندقلرینی دكل، بلكه بزم كندمزك واضحاً كوره‌بیله‌جكمز شیئی آرامالیز. بونك حقنده دیكرلری جملةً متفق اولسه‌لر بیله، بزم قناعتمزك حصولی ایچون كفایت ایتمز. اكر كندی ذهنمز هر نوع مسائلی حله بالذات قادر دكلسه، دیكرلری طرفندن كتیرلمش

ارباب هندسه طرفندن الك كوچ اثباتلرینه وصول ایچون استعمال اولنه كلن هپ‌ی بسیط وسهل سلسلهٔ دلائل بكا شو مطالعه‌ده بولنمغه وسیله بخش اولدی كه ، انسانلرك دائرهٔ علمرینه داخل اوله بیلان

اولان دلائلك جمله‌سنی ازبردن بیلسه‌ك ، ینه هیچ بروقت ریاضیوندن اوله‌مازز ؛ و اكر هر هانكی بر قضیه حقنده كندمز صاغلام بر حكم ویره‌مزسه‌ك ، افلاطونك و آرسطونك بتون آراسنی بیلسه‌ك ینه فیلسوف اوله‌مازز . فی‌الحقیقه بو صورت علم كسب ایتمك دكل ، تاریخ اوكرنمك اولوردی . » بناءً علیه فلان ماده‌نك شو كتابه ، بوكتابه ، ارسطویه یا ابن‌سینایه كوره حقیقت اولمسی نیچه لازم دكلدر . نیچه مطلوب اوماده‌نك حقیقتنی تسلیمدن اول ، كندیجه بداهةً معلوم اولوب اولمدیغنی نفسمه مراجعتله صورمقلغمدر . اكر بنم نفسم ، وجدانم اوت دیرسه او زمان انی حقیقت اوله‌رق قبول ایده‌رم ، والا او نیچه حقیقت دكلدر . علومده شهادت وجدان وحس صمیمیٔ بداهتدن باشقه حاكم یوقدر . بو كون بز اوكمزده‌كی علوم مثبته و سالمه‌یه قارشی تماماً بویله یاپمیورسه‌قده دوقارت او وقت طاسارلادیغی تجدد و انقلابی وجوده كتیرمك ایچون باشقه درلو حركت ایده‌مزدی .

دیكر طرفدن انسانك بوبلجه خارجی افندیلردن آزاد اولمسی كافی دكلدر ، برده داخل افندیلردن بقسنی قورتازملیدر : بونلرده انسانك داخلاً مالك اولدیغی انفعالات ، احتراصاتدر . آرزو ، خیال ، عزت نفس والحاصل بزی «عجله وذهاب متقدم ایله » یعنی غرضله محاكمه‌یه سوق ایدن شیلرك قوهٔ محاكمه‌مز اوزرینه تأثیری سائر انسانلرك و سلطه‌لرك حكم و نفوذندن دها شدیددر . زیرا انسان بونلره دها قولایلقله تبعیت ایدر . بناءً علیه عقل كرك خارجی ، كرك داخلی هركونه نفوذ وتأثیراتدن آزاده اوله‌رق مفهوملرده‌كی وضوح و عیانی رؤیت ایتملیدر . بو وضوح و عیان نه دیمك اولدیغنی آكلامق ایچون ایسه ، هركسك كندی تجربه‌سنه مراجعتی كفایت ایدر : « بر طاقم شیلر واردركه سالم ودقتلی بر ذهن انلری متین بر صورتده ادراك ایدر ، اندن مطمئن اولور ، هیچ ظننه محل قالماز ، قبول وتسلیمی ایچون باشقه برشیئك یاردیمنه احتیاج بولنماز . مثلا هركس آشكار صورتده كورركه ، كندیسی موجوددر ، تفكر ایدر ، بر مثلث اوچ ضلعدن مركبدر ، بر كره‌نك یالكز بر سطحی واردر . بوكبی

بتون شیلر عین صورتله یكدیكرندن تشعب ایدر ، وانجق بونلرك هیچ بری حقیقت اولمدیغی حالده اویله اولمق اوزره قبول ایدلمكدن اجتناب اولندقچه ، و بربرلرندن استنتاجلری ایچون لازم كلن صره‌یه

حقائق ایسه ظن اولندیغندن زیاده چوقدر ؛ فقط ذهنی بوقدر قولای شیلره تطبیقه تنزل اولنماز . » بوندن آكلاشیلیوركه ، یالكز واضح وعیان مفهوملر وبدیهی شیلردركه بلاتجربه وهلةً معلومدرلر . حواس وخیال حقیقتی كوسترمز . بونلر انجق بر طاقم مبهم مفهوملر ویرر . یالكز عقلدركه حقیقی اولمق خاصه‌سنی حائز مفهوملر كشف ایدر . ایشته فكر و استدلاله احتیاج مس ایتمكسزین حقیقتی دوغریدن دوغری‌یه قاورایان بوفعل عقله حدس Intuition دینیر . بونكله بیلینن شیلر دوقارتجه الك صاغلام والك مكمل معلوماتدر . فقط بو فعل هرزمان دوغریدن دوغری‌یه قابل اولمدیغیچون استنتاجه Déduction مراجعت لازم كلمكده‌در . استنتاج بیله صفت یقینیه‌سنی حدسدن استعاره ایدر ، واكا یاقلاشمه‌سی نسبتنده كسب قیمت ایلر . استنتاج مسلسل وزحمتلی بر حدسدركه ماهیتی آتیده‌كی قاعده‌لردن آكلاشیله‌جقدر .

ایكنجی قاعده . — (تحلیل) : ایلك نظرده بوقاعده‌دن دها طبیعی ، دها بسیط وتطبیقی دها قولای برشی یوق ظن اولنور . حالبوكه مقدمه قبیلندن برشی اولمقله برابر بو قاعده‌نك حسن تطبیقی دقت واعتنایه متوقفدر . برمسئله‌نك حلی مطلوب اولسه نه یاپمالیدر ؟ هیچ بر مسئله ایجه آكلاشلمقسزین حل اولنه‌ماز . ومسئله‌یی ایجه آكلامق ایچون انی تقسیم ایتملیدر . ناصل تقسیم ایتملی ؟ هرمسئله‌ده مجهول برشی بولنمقله برابر ـ چونكه عكسی تقدیرده اورتده مسئله بولنمازدی ـ آرانیلان مجهولك ، بزی باشقه شیئك دكل ، انجق بو شیئك تحریسنه سوق ایده‌جك بعض شرائط وقیود ایله تعیین ایدلمش اولمسی ، یعنی دیكر بر طاقم معلوم شیلرله بعض معین مناسباتی بولنه‌رق بوسبتون مجهول اولمامسی طبیعیدر . ایشته اول امرده بوشرائط وقیودك ، بومناسباتك آراشدیرلمسی لازمدر ؛ بونی یاپمق ایچورده ذهنمزی بوشرائط وقیوددن هر بری اوزرینه آیری آیری توجیه ایده‌رك ، بونلرك آرادیغمز مجهولی نه درجه‌یه قدر تعیین ایتمكده اولدیغنی ، مناسباتك ماهیتنی ، مركب اولدیغی عناصرینی برر برر تدقیق ایتملیز . « زیرا ذهن بشر بوخصوصده ایكی خطادن برینه دوشر : یامسئله‌یی

رعایت قیلندقجه ، هیچ بر اوقدر بعیدلرینه تصادف ایدیله‌مزکه
نهایت واصل اولنمسون ، وهیچ بر اوقدر خفیسی بولنه‌مازکه
عاقبت کشف ایدلمسون . وونلرك هانکیلرندن باشلامق لازم کله‌جکنی

تعیین ایچون قیود و شرائطی کندیسنه ویریله‌ندن زیاده آلیر، یاخود بالعکس
او قیود وشرائطدن بعض شی آتلار . » بر مثال کتیره‌لم وبونی‌ده ریاضیاتدن
انتخاب ایده‌لم . چونکه ده‌قارت بو اصولی ، ریاضیاتی تحصیل ایدرکن بولمش
و اولا ریاضیاته تطبیق ایده‌رك معلوم اولان نتایج عظیمه‌یه واصل اولمشدر.
فرض ایده‌لم که 3 ایله 48 عددلری بیننده ایکی حد وسط متناسب بولمق
مطلوبدر . اکر دوغریدن دوغری‌یه بر متناسب متصله مراجعت اولنه‌ایدی ،
3 ، 6 ، 12 ، 24 ، 48 دیمکدن قولای برشی‌اولمازدی. حالبوکه مسئله‌ده
یالکز برنجی حد ایله صوك حد ویرلمش اولدیغندن، عملیات دها قاریشقدر .
زیرا یالکز ایکی‌عددی یعنی 3 ایله 48 ی نظر مطالعه‌یه آلمق کافی اولمیه‌رق ،
بلکه دردنجی بر عدده بولمق ایچون 3 و 3 له برابر دیکر بر اوچنجی عددی
یعنی اوچ عددی بردن نظر مطالعه‌یه آلمق ایجاب ایدر . فقط مسئله‌ده‌وضع
ایدیلن شرائطی آیری آیری کوزدن کچیردیکمزده کوریرزکه ، بولنه‌جق ایکی
عدددن هربرینك 3 ایله 48 بیننده حد وسط متناسب اولمسی مقتضیدر . بو
حالده مشکلی تقسیم ایده‌لم واولا 3 ایله 48 بیننده یالکز بر حد وسط متناسب
بوله‌لم . بو 12 در . بوندن صوکره ینه یالکز 3 ایله 12 بیننده بر حد
وسط متناسب یعنی 6 عددینی بولمق قالیر. ایشته بو صورتله ، مشکلی تقسیم
سایه‌سنده ، 6 و 12 عددلرینی بولمش‌اولورزکه ایکیسی‌ده 3 و 48 آراسنده
حدوسط متناسبدر. بزبوعملیاتده « هرایکی عدد بیننده ایکی حدوسط متناسب»
قیدینی تقسیم ایده‌رك، ایکی حد وسطی بردن ارایه‌جق یره ، اولا برینی، صوکره
ایکنجیسنی آرامقدن باشقه برشی یاپمادق . بو اصول یالکز ریاضیاته تطبیق
اولنسه ایدی او قدر قیمتی اولمازدی . ده‌قارت‌دیر : « شوراسنی بیاندن
قورقمام‌که ، بزم اصولك بو قسمی ریاضی مسائلی حل ایچون ایجاد ایدلمه‌مشدر ؛
بلکه نوعما ریاضیاتی بو اصولك عملیاتنده کسب ممارسه ایچون اوکرنملیدر .»
دیمك‌که بواصول هرنوع موضوعلره تشمیل ایدلمشدر. بو تعمیم ایی آکلاشلمق
ایچون شوکا دقت ایتملیدرکه : اشیا ایکی نوعدر ، بر طاقمی بسیط یاخود

بولمق خصوصنده چوق زحمت چکمه‌دم. زیرا اك بسیط وبیلنمسی اك
قولایلرندن باشلامق لازم کله‌جکی اولجه معلومم ایدی ؛ وشمدی‌یه قدر
علومده تحری‌ء حقیقت‌ایتمش اولانلر میاننده یالکز ریاضیونك بعض بیناته،

مطلق، دیکری مرکب یاخود اضافی. مطلق هرشیده آرانیلان ماهیت مجرده
وبسیطه‌یی نفسنده حاوی اولان شیدر . مثلا دیکر هرشیدن مستقل اولوب
باشلی باشنه موجودیتی اولان عات تعبیر دیکرله مؤثر ، بسیط ، کلی ، بر ،
مستقیم ، مساوی ، عینی کبی شیلر هپ مطلقدر . اضافی ایسه بونك عکسیدر.
اضافی اولان شیلر مستقل اولمیوب دیکر شیلرله مناسبتدار اولان و بناءً علیه
بسیط اولمیه‌رق مرکب بولنان شیلردر . مثلا اثر ، مرکب ، جزئی ، کثیر ،
منحنی، غیر مساوی ، غیری ، هپ اضافیدرلر . مطلق اك بسیط و اك
قولای شیلردر ، و بونلرك کندیلرندن دها بسیط و دها قولای شیلره
قلب و ارجاعلری ممکن دکلدر . بو بویله اولنجه ، هر هانکی بر موضوعه
عائد بر مشکلك حلی ایجاب ایتدکده ، قاعده‌مز موجبنجه ، مشکلی بر طاقم
اجزایه تقسیمدن مقصد اونده نقدر اضافی، مرکب شیلر وارسه انلری مطلق
و بسیط شیلره قلب وارجاع ایتملیدر ، تاکه بوصورتله آکلاشلمسی ، بیلنمسی
کوچ اولان شیلرك یرینه قولای اولان شیلر قائم اوله‌رق مطلوب اولان علم
حاصل اولسون . مثلا مقناطیسك ماهیتنی بیلمك مطلوب اولسه، اسکی اصولده
درحال برمؤثر، اسرار انکیز برشی، بر خاصیت جاذبه ومقناطیسیه دیه بر شی
اویدیریلیردی. ده‌قارتك بونك یرینه اقامه‌ایتدیکی اصول ایسه بوسبتون باشقه‌در:
یاپیله‌جق شی مجهول اولان مقناطیسی اولجه معلوم اولان شیلره، مقناطیس ماهیت
مرکبه‌سنی حیز ، شکل، حرکات کبی ماهیات بسیطه‌یه ارجاع ایتمکدر: «تجربه‌نك
بزه مقناطیسده کوستردیکی آثارك جمله‌سنی وجوده کتیره‌مك ایچون بو ماهیات
بسیطه‌نك نه کبی براختلاط وترکبی اقتضا ایتمش اولدیغنی استخراجه سعی ایدیله‌جکدر.»
فلسفهٔ قدیمه‌نك ایزلی برصورتده ینه سؤال ومسئله‌یی احتوا ایدن یعنی دوردن
باشقه برشی اولمیان قاچاماقلی وکله اویونندن عبارت جوابلری یرینه بویله‌جه ،
اصول تحلیل سایه‌سنده، ذهنه قناعت‌بخش جدی‌ایضاحات علمیه‌یه واصل اولنمش
اولیوردی .
مقناطیس حقنده یاپیلان شی ، آشکاردرکه ، عالمده موجود هرشی

يعنى محقق وبديهى دلائله دسترس اوله بيلدكلرينى نظر دقته آلديغمده بونلرك ده تحريرلرنده الك قولاى وبسيطلردن ابتدا ايلدكلرنده شبهه ايتمه مكده ايدم ، ولوكه بوندن ذهنمى حقائقله تغذى يه ودلائل باطله ايله اصلا عدم اكتفايه

حقنده اجرا اولنه بيلير . « هيچ بر معرفت ديكرندن دها مبهم عد اولنما ـ مليدر . چونكه هپسى عين ماهيتده اوله رق ، بنفسه معلوم شيلرك صرف بر تركيبندن عبارتدرلر . بوكا ايسه كيمسه دقت ايتميور . » والحاصل موجوداتده كى كثرت بوصورتله حيز ، شكل ، حركت كبى ناقابل ارجاع آز مقدار بعض عناصره قلب ايدلمش اوله جقدر . وبو عناصرك مختلف صورتلرده تركيبى دركه بتون موجوداتك تنوع بى نهايه سنى حصوله كتيرمكده در . بزده بوصورتله اشيانك ماهيتلرى نه در ، ناصل تشكل ايتمشلردر ، زه دن كليورلر بيله جكز ، آكلايه جغز . هيچ بر فيلسوف علم كل حقنده بوندن واضح ، بوندن جسورانه فكرده بولنمامشدر . اصولك بو تطبيقاتى ده قارتك الك آز قابل انكار مزيتلرندن بريدر ، وبو صفتله دركه كنديسى بتون عصرلرك الك بيوك فيلسوفلرى ميانندە صايلمغه كسب لياقت ايله مشدر .

اوچنجى قاعده . — (تركيب) : بر كل ابى آكلاشلمق ايچون اجزاى مركبه سنه آيرلدقدن صوكره تام بر معرفت حاصل ايتمك ايچون او اجزاى مركبه يى طوپلايه رق او كلى يڭه تشكيل ايتمك لازمدر . بوندن اولكى قاعده مركب شيلرك نه صورتله ماهيات بسيطه يه ارجاع ايدلمسى اقتضا ايتديكنى كوسترمش ايدى ؛ شمدى بوماهيات بسيطه دن حركتله مناسب بر صره ايله انلرى يكيدن جمع ايده رك ، ايشته حقيقتنى آكلامق ايسته ديكمز شو مركب كل ، شو بسيط عناصردن شو صورتله مركبدر ديمك لزومى كوستريليور . تحليلدن صوكره ايشته تركيب . بوكلى يكيدن تشكيل ايتمك ايچون عنصرك طوپلانمه سنده رعايتى ايجاب ايدن نظام وصره ده قارته كوره اصولك الك باشلى ، الك اساسلى قسميدر .

كنديسى ديركه : « ذهن بشرك قابليتى فوقنده اولميان علوم بر برينه اوقدر كوزل روابط ايله باغلى و يكديكرندن او قدر ضرورى نتايج ايله تولد ايتمكه مستعددركه بونلرى بولمق بيوك بر مهارته متوقف دكلدر ، يالكز شو شرطله كه الك بسيطلرندن باشلانه رق الك مركب و عاليلرينه چيقمه نك يولى بيلنه . » ديكر بريرده ده شويله دير : « بتون كتابده بوقاعده دن مهم بر شى يوقدر ... مهارت بشريه نك كمالى بوقاعده ده مندمجدر ... زيرا بتون اصولمز صره ونظامدن وحقائق

آليشديرمقدن باشقه فائده اميد ايلميه يم . فقط بونك ايچون ، رياضيات نام عموميسى تحتنده ياد اولنان بتون شو علوم جزئيه يى تحصيله چاليشمق نيتنده بولنمدم ؛ و موضوعلرى مختلف اولمقله برابر ، بونلرده كى مختلف

كشف واخراج ايچون اوزرلرينه ذهنك توجيهى ايجاب ايدن مشكلاتك ترتيبندن عبارتدر . مبهم ومشكل مسائلى دها بسيط وواضحلره تدريجاً ارجاع ايدر و بو بسيطلرك حدس و معرفتندن ينه اودرجات ايله اومسائله چيقمغه چاليشيرسه ق حقيقتى آديم آديم تعقيب ايتمش اولورز . اصولك مكمليتى ايشته يالكز بونقطه دن عبارتدر . و بوقاعده يه ، علمه ياناشمق ايسته ينلر طرفندن قارا كاق ويوللرى قاريشيق بر مغاره يه ايندكى وقت اوجى طوتلمسى ايجاب ايدن اپ كبى ، رعايت اولنمليدر . حالبوكه چوق كيمسه لر يا بوقاعده نك توصيه ايتديكى شى اوزرينه اعمال فكر ايتميورلر ، يا آندن بوسبتون بى خبردرلر وياخود مستغنى اولدقلرينى ظن ايديورلر ؛ وچوق كره الك مشكل مسئله لرى اوقدر نظامسز تدقيق ايديورلركه عادتا بر بنايه چيقمق ايچون ياپلمش مرديونى براقه رق ياخود كورميه رك يردن بر حمله ده تپه سنه صچرامغه قالقيشه جق بر آدمه بكزه يورلر . »

تكميل اصول كنديسندن عبارت اولان بوقاعده ، آكلادقكه بيلنمسى قولاى اولان بسيط ومطلقدن كوچ اولان مركبه واضافى يه چيقمقدر . بسيط و مطلق نه كبى شيلر اولديغنى بوندن اولكى قاعده نك شرحنده كوردك . انلره ايكى شى بر اوچنجى شيئه مساوى اولنلر اوايكى شى متساوى اولورلر كبى علوم متعارفه يى ده علاوه ايتمليدر . علوم متعارفه مختلف ماهيات بسيطه يى يكديكرينه نوعما باغلايان بر طاقم رابطه لردر . فقط تدقيقه نه دن بو مواد بسيطه دن باشلا ـ مليدر ؟ چونكه بونلرك آكلاشلمسى الك قولايدر ؛ يعنى ذهن بونلرى دوغريدن دوغرى يه بر حدس Intuition ايله درك ايدر ، و ده قارته كوره بزم بونلره مطلق ومكمل صورتده علممز لاحق اولور : « اكر بوماهيات بسيطه دن برينى تام و مكمل صورتده بيلمه مكلكمز اعتقادنده بولنه جق اولورسه ق خطا ايتمش اولورز . زيرا عقلمز اكر آنكله ولوكه يك جزئى بر صورتده مناسبتده بولنه جق اولورسه ـ كه بولنمسى ده لازمدر . چونكه كنديسى حقنده هر حالده بر نوع محاكمه ده بولنيورز ـ بوندن آنى تماميله بيلديكمزى استدلال ايتمكلكمز ايجاب ايلر . زيرا عكسى حالده انك ايچون بسيط دنيله ميه رك ، بلكه اولا بيلديكمز ، ثانياً بيلمه مك ذهابنده بولنديغمز شيلردن مركب دنيلمك اقتضا ايدر . »

نسبت ویا تناسبلردن باشقه برشیئی نظردقته آلمالری جهتنجه جمله‌
سنك متحد اولمقدن خالی قالمدقلرینه باقه‌رق ، یالکز عمومیت اعتباریله
بو نسبتلری تدقیق ایتمکلکم ، و همده بونلری ، آنجق بیلنمه‌لرینی بکا

ماهیات بسیطه ومطلقه بوصورتله مکملاً معلوم اولانجه « بتون علم بشر ،
بونلر دیکر اشیانك تشکلنه ناصل خدمت ایدییورلر ، بوراسنی واضح صورتده
کورمکدن عبارت قالیر. » دیکر اشیایی ترکیب ایدن اقسام ایسه بربرلرینه اویله
روابط ضروریه ایله متحددرلرکه بوروابطی حدس، ادراك ایتمکه قادردر. شوقدرکه
بوراده حدس ، اشیای بسیطه و علوم متعارفه حقنده اولدیغی کبی ، مشکلی
وهلةً احاطه ایده‌مز . چونکه تعقل اولنه‌جق شی متعدد اقسامدن مرکبدر . بو
حالده اواقسامك برصره ونظام تحتنده متعاقباً ومتسلسلاً تدقیق وامتحان ایدلمسندن
باشقه چاره قالماز . بوصورتده اولان تفحصك ایسه آری بر نام ایله یاد اولنمسی
لازم کلدرك ، دهقارت بوکا استنتاج Déduction دیر: « حدسی استنتاج صحیحدن
تفریق ایده‌رز . زیرا استنتاجده بر حرکت ، برنوع تتابع و انتقال واردر .
حالبوکه حدسده بویوقدر. دیکر طرفدن استنتاجك حدس کبی بربداهت حاضره
و آنیه‌یه احتیاجی اولمیوب او صحتنی قوهٔ حافظه‌دن آلیر . بوندن استدلالاً
دینه‌بیلیرکه: برمبدأك نتایج قریبه‌سی ، صورت تقدیر و مطالعه‌یه کوره ، بعضاً
حدس بعضاًده استنتاج ایله معلوم اوله‌بیلدیکی حالده ، مبادی یالکز حدس ایله
ونتایج بعیده آنجق استنتاج ایله معلوم اولور... یکدیکرندن استنتاج واسطه‌سیله
استخراج ایلدیکمز قضیه‌لر ، استنتاجمز صاغلام و بدیهی اولمق شرطیله ، جملةً
بر حدس حقیقی‌یه ارجاع ایدلمش اولورلر . فقط قضایای متعدده و متفرقه‌دن
برنتیجه استخراج ایتدیکمز حالده ، اکثریا ذکامزك قدرتی بوقضایانك کافه‌سنی
بر حدس ایله دفعةً احاطه‌یه کفایت ایتمه‌دیکندن ، بوتقدیرده ، اجرا ایتدیکمز
عملیاتك صحت وبداهتی بزم ایچون کافی اولمسی اقتضا ایدر. نته‌کم غایت اوزون بر
زنجیرك بتون حلقه‌لرینی برباقیشده کوره‌ممکله برابر ، هر حلقه‌نك کرك اوست
کرك آلت طرفده‌کی حلقه‌یه مربوط اولدیغنی کورمکلکمز صوك حلقه‌نك برنجی
حلقه‌یه مربوط اولدیغنی کوردك دیمکلکمز ایچون کفایت ایدر . »

بو ایضاحاته بر ایکی مثال ایراد ایده‌لم : « مثلا بکا برجسم صلبك ماهیت
و خواصنك تدقیق تکلیف اولنسه ، اولا شوراسنه دقت ایده‌رم که ، جسم

دها زیاده تسهیله یارایه‌جق ماده‌لرده فرض ایتمکله برابر ، دیکر موافق
کله‌جکلره‌ده صوکره دها ایجه تطبیق ایده‌بیلمك ایچون اوماده‌لره قطعا
حصر ایلمه‌مکلکم اولا اولدیغی فکرنده بولندم . بعده آنلری بیلمك

صلبك ماهیتی آنی تحدید ایدن سطحه تابعدر . سطح عجبا بوراده بسیط یعنی
مطلقمیدر ؟ فقط سطح‌ده کندیسنی تحدید ایدن ، یاخود حرکتندن تولد
ایله‌ین خطه تابعدر. اویله‌ایسه بوراده خط مطلقدر. بناءً علیه ذهن نظام حقیقی‌یی
تعقیب ایتمك ایچون اولا خطوطی وخطوطك ترکیباتنی مطالعه‌دن باشلایه‌رق ،
صوکره سطوحی وسطوحدن تشکیل اولنه‌بیله‌جك مختلف صورتلری مطالعه ایلمسی
اقتضا ایدر . اصل جسم صلبی‌که ، نظر مطالعه‌یه آلدیغمز اقسامك ایچنده اك
مرکب و مغلق اولان ماده‌در ، انجق اك صوك نظر مطالعه‌یه آلمقلغمز ایجاب ایدر . »

دیکر مثال : « برکیمسه انکسار ضیا بحثنده برعدسه‌نك بعد محراقیسنی
بولمق ایسته‌سه ، که شعاعات متوازیه‌نك بعدالانکسار بربرینی قطع ایتدکاری محراق
دنیلان نقطه ایله عدسه بیننده‌کی مسافه‌در ، شوراسنی بالسهوله تمییز ایدرکه ، او بعدك
تعیینی زوایای انکسار ایله زوایای ورود بیننده‌کی نسبته تابعدر ... دها ایلری
کیتدکده آکلارکه ، زوایای ورود ایله زوایای انکسار بیننده‌کی نسبت ، وسطلرك
milieux تنوعی جهتیله ، اوزوایانك تبدلنه تابعدر ؛ وبو تبدلده کذا ، شعاعات
جسم شفافك هیئت عمومیه‌سنه نفوذ ایتدیکی جهتله ، وسطه تابعدر ؛ وشعاعاتك بویله
جسمه نفوذ ایتمك خاصه‌سنك بیلنمسی ضیانك ماهیتی نه اولدیغنك بیلنمسنی فرض
ایتدیرر ؛ نهایت ضیانك ماهیتنی بیلمك عموماً برقوهٔ طبیعیه نه‌دیمك اولدیغنی بیلمکه
متوقفدر . ایشته بوقوهٔ طبیعیه بتون بوسلسلهٔ مسائل ایچنده اك صوك و اك مطلق
حددر . بناءً علیه حدس واسطه‌سیله بتون بوقضایا رؤیت وتفریق ایدلدکدن صوکره ،
تکرار عینی درجه‌لردن کچیله‌جکدر . » یعنی اولا برقوهٔ طبیعیه نه‌دیمك اولدیغی ،
صوکره فعل ضیا نه‌ایدوکی ، بعده شعاعاتك برجسم شفافدن ناصل کچدیکی تحری
ایدیله‌جك ، وبویله‌جه قضایای متعاقبه سلسله‌سی تعقیب اولنه‌رق ، عاقبت بعد محراقی‌یه
واصل اولنه‌جقدر . وبو اقسام متعدده‌نك یکدیکرینه اولان روابط سلسله‌سی استنتاج
واسطه‌سیله تعیین اولنه‌جقدر . استنتاج ، ایضاحات سالفه‌دزده آکلاشلدیغی وجهله ،
حدسدن اساساً فرقلی برشی اولمیوب ، بلکه زمانه تعلق و انتشاری اولان بر
حدس ناقصدن عبارتدر ؛ وعلم حقیقینك نمونه‌سی اولان حدسه رجوع وانقلابه میل

ایچون بعضاً هر برینی منفرداً نظر مطالعه‌یه آلمغه، بعضاً ده یالکز ضبطله ویاخود بر چوغنی بریره جمعه محتاج اوله‌جغمی نظر دقته آلدیغمدن، انلری دها ایی صورتده منفرداً نظر مطالعه‌یه آلمق ایچون، خطوطدن

ایتمسی لازمدر. هر حالده علمك شرطی حقیقتی قاورایان دقتلی بر عقلك سمی واقدامیدر.

خلاصهٔ کلام دهقارتك اصولی بری نزول یعنی تحلیلدن، دیکری عروج یعنی ترکیبدن عبارت ایکی حرکت ذهنیه‌دن مرکب عملیاتدر. بوایسه دقت اولندیغی حالده کوریلیرکه بالاده تعریف اولنان تحلیل هندسی‌یه تماماً مشابه وانك توسیع وتعمیمیله عمومی بر اصوله قلبندن عبارتدر.

دردنجی قاعده: دهقارت نطقك لاتینجه‌یه ترجمه‌سنده بوقاعده‌یه: «کرك حدوسطلری تحری ایده‌رك، کرك مشکلاتك اجزاسنی کوزدن کچیره‌رك» فقره‌سنی علاوه ایتمشدر. شمدی شوقید ایضاحی واسطه‌سیله بوقاعده‌نك نه‌دیمك اولدیغنی تعیین ایده‌لم:

دیمك اولیورکه اولا، حدوسطلرك تحریسنده هیچ برشی اونوتمامق ایچون هر جهتده تام ومکمل تعدادلر وعمومی یوقلامه‌لر یاپمالیدر. بوحدوسطلردن مقصد نه‌در؟ بونلر اوچنجی قاعده موجبنجه، مبدأدن اعتباراً نتیجه‌یه واصل اولنجه‌یه قدر آراده حل ایدلمسی لازم کلن مسئله‌لر، مشکللردر. شویله‌که بوقاریده کچن مثالده تحلیل واسطه‌سیله میدانه چیقان سلسلهٔ قضایانك صوك حدی اولان قوهٔ طبیعیه مفهومی ایله مجهول اولوب کشفی مطلوب بولنان بعد محراقی بیننده دهقارت درت حد وسط بولور. «بعضکره بالنفس مبادئ بدیهیه‌دن درعقب تشعب ایتمه‌ین حقائقه اوقدر اوزون سلسلهٔ نتایج وملازمات ایله واصل اولنورکه، قطع ایدیلن طریقی خاطرده طوتمق قولای اولماز. بوحالده ضعف حافظه‌نك بر حرکت متصلهٔ فکریه ایله اکمال ایدلمسنی توصیه ایله‌رز. شوراسنی‌ده علاوه ایده‌رم‌که بوحرکت اصلا قطع ایدلمش اولمامالیدر. فی‌الحقیقه، پك چابوق ومبادی بعیده‌دن بر نتیجه استحصال ایتمك ایسته‌ینلر استنتاجات متوسطه سلسله‌سنی، بونلردن هیچ برینی قاچیرمیه‌جق درجه‌ده دقتله کوزدن کچیرمزلر. ومع مافیه بونلردن بری، ولوکه اهمیتسزی اولسون، اونودیلنجه، سلسله قوپمش ونتیجه‌نك صحتی خللپذیر اولمش اولور.»

ثانیاً، هیچ برشی اونوتمامق ایچون مشکلاتك اقسامنی کوزدن کچیره‌رك تام

دها بسیط تصور وحواسمه دها آشکار صورتده قابل عرض برشی بوله‌مدیغم جهتله خطوط ایله فرض وارائه ایتمکلکم؛ وفقط حفظ، یاخود بر چوغنی بریره جمع ایچون، ممکن اولدیغی قدر قیصه ارقام ایله افاده ایتمکلکم لازم کله‌جکی فکرنده بولندم‌که؛ بو واسطه ایله تحلیل هندسی ایله جبرده احسن محسنات اوله‌رق نه وارسه استعاره ایتمش وبرینك کافهٔ محاذیرنی دیکریله تصحیح ایلمش اولیوردم. [1]

فی‌الحقیقه شوراسنی بیانه جرأت ایده‌رم‌که، انتخاب ایتدیکم شو از مقدار احکامه تمامیله مراعات ایتمك بوایکی علمك شامل اولدیغی بالجمله مسائلی فصله بکا اودرجه‌ده سهولت ویردی‌که، انلری تدقیق و امتحانه صرف ایتدیکم ایکی اوچ آی ظرفنده، اك بسیط و اك عمومیلرندن باشلایه‌رق، وبولدیغم هر حقیقت بعده دیکر حقائقی بولمغه خادم بر قاعده و آلت اوله‌رق، دکل یالکز مقدما پك کوچ بولدیغم بر چوقلرینك کشفلرینه موفق اولدم، بلکه نهایتلره دوغری مجهولم اولانلرك بیله نه واسطه‌لرله و نه درجه‌لره قدر حللری ممکن اولدیغنی تعیینه مقتدر اولمقده بولندیغمی ظن ایلدم. اکر هر شیده یالکز بر حقیقت

ومکمل تعدادلر یاپمق لازمدر. بونکده نه‌دیمك اولدیغی ایکنجی قاعده حقنده‌کی ایضاحاتمزدن آکلاشلمشدر. فی‌الحقیقه ایکنجی قاعده مشکلاتی ممکن اولدیغی قدر اقسامه تقسیم ایتمکی توصیه ایلر. وکوردکدی‌که بوخصوصده ایکی شق واردر. اولا مجهول برشیئك ماهیتنی تدقیق وکشف ایتمك لازمکلسه، بوراده قسم کلمه‌سی اوشیئك اجزای مرکبه‌سندن هر بری دیمکدر. ثانیاً، حلی مطلوب بر مسئله‌دن بحث اولنسه، قسم کلمه‌سی او مسئله‌یی تعیین ایله‌ین شرائط وقیود خصوصیه دیمکدر. بوشرائطك ایسه مکملاً تعداد وتفقد ایدیلمسی ضروریدر؛ یالکز بریسی اونودلسه مسئله فاسد اولور.

[1] دهقارتك ایجاد کرده‌سی اولان هندسهٔ جبریه‌یه اشارت.

اولدیغی جهتله ، آنی هر کیم بولیرسه ، اوبابده بیلنمسی قابل نه وارسه بیلدیکنی نظر دقته آلەجق اولورسەکز احتمالکه ادعای واقعمدن دولایی سزه پك مغرور کورنمەم : مثلا علم حساب اوکرنمش بر چوجق قواعدینه تطبیقاً بر جمع عملیەسی یاپدیغی وقت ، امتحان ایتدیکی مبلغه عائد اولمق اوزره ، فکر بشرك بوله بیلەجکی شیئی بولدیغندن امین اولەبیلیر ؛ چونکه حقیقی صرەیی تعقیب ، و آرانیلان شیئك بالجمله قیود و شرائطنی علی وجه‌الصحه تعداد ایتمکی تدریس ایلەین اصول قواعد حسابیەیه یقین بخش اولان شیلرك جملەسنی شاملدر .

فقط بو اصولك اك زیاده موجب خشنودیم اولان جهتی ، بونکله هرخصوصده عقلمی مکملاً اولمسه بیله ، هیچ اولمازسه المدن کلدیکی قدر استعمالدن امین اولمقلغم ایدی : بوندن باشقه او اصولی تطبیق ایتدکجه ذهنمك کندی موضوعلرینی یواش یواش دها زیاده وضوح وعیان ایله تفهم وتصوره کسب ملکه ایتدیکنی حس ایتمکده واواصولی هیچ بر مادهٔ مخصوصەیه حصر ایتمدیکمدن ، جبرك اولدیغی قدر علوم سائرەنك ده مشکلاتنه ینه اوقدر فائدەایله تطبیق ایدەجکمی امید ایلرکده ایدم. فقط بونکله اوکه کلان هر علمك همان تدقیقنه جرأت ایلدم دکل؛ زیرا بو بیله ینه او اصولك توصیه ایلدیکی صرەیه مخالف اولوردی ؛ فقط دیکر علومك مبادیلرینی کافةً فلسفەدن استعاره ایلملری لازم کلدیکنه دقت ایدەرك ، فلسفەده ایسه ، هنوز یقین افاده ایدر بر مبدأ بولمدیغمدن ، اول امرده بونده حائز یقین بر مبدأ وضعنه صرف مقدرت ایتمکلکم ؛ وبو ایسه اك بیوك بر مهمه وبو خصوصده عجله و ذهاب متقدم اك زیاده احتراز اولنەجق بر ماده اولدیغی جهتله ، اووقت بولندیغم یکرمی اوچ یاشندن زیاده حائز کمال بر سنه واصل اولمازدن ، واول امرده کرك

اوزماندن اول ذهنمه قبول ایتمش اولدیغم آراء فاسدەنك جملەسنی ذهنمدن قلع واخراج ، کرك بالاخره استدلالاتمه موضوع اولمق ایچون بر چوق تجربەلر اجرا ایدەرك ، و کرك کندمه تعیین ایلدیکم اصولده کوندن کونه کسب ممارسه ایچون دائما تطبیقاتده بولنەرق کندمی حاضرلامغه بر چوق زمان صرف ایتمزدن مقدم ، او مشکلاتی حله قیام ایتمەمکلکم لازم کلەجکنی جزم ایلدم [1] .

[1] شمدی بو اصول حقنده مطالعات عمومیه قبیلندن دینه بیلورکه ، دەقارتك اوچنجی قاعدەسی که ، بسیطدن مرکبه انتقال ایتمك وآثاری مؤثرات ایله ایضاح ایتمکدر ، انجق غایت نادر احوالده تطبیق اولنەبیلیر . بوقاعدەیی دائما استعمال ایدەبیلمك بوکون بیله علما ایچون یتیشلمەسی غیر ممکن نهایت کمال کبی بر شیدر . بالعکس دەقارتدنبری علوم طبیعیه هر خصوصده عنصر بسیطی آرامق وموجوداتی مبادیٔ اولیەلرینه وآثار وحادثاتی قوانین عمومیەلرینه تحلیل وقلبه چالیشمقدن باشقه برشی یاپمامشدر. دیمك اولیورکه ایکنجی قاعدەکه دەقارتك چوقلق اهمیت ویرمدیکی اصول تحلیل واستقراء Induction در ، علومك مجموع اصولی اولمشدر .

دەقارتك اصولی کندی زمانه قدر مستعمل اولنه کلەنه بکزەمدیکی محقق وجهله مسلمدر . قارتزیەن اصولنده اساساً استنتاج Déduction قاعدەسنەده رعایت ایدلدیکی آشکار اولمسنه نظراً بونك مکاتب و مدارسده سؤ استعمال درجەسنه واران اشکال قیاسدن Syllogismes فرقی نەدر؟ دەقارتك اصولنك علامت مخصوصەسی و اك بیوك یکیلکی حصول علمی ، ذهنك دائما حرکت و فعلده ، دائما حیاتده اولان فعالیتنه تابع قیلماسیدر . بعدما بر طاقم یابس ومجرد وبروجه پیشین مقبول ومعتقد دستورلرك تطبیق دکل ، بلکه موجودی بالنفس رؤیت ایدن عقلك مشاهدهٔ ذاتیەسی ، حدسی درکه انسانی حقیقته ایصال ایدەجکدر . عقله کندیسی نه ایسه او اولمق ، کندی طبیعتنه تبعیت و قوانین مخصوصەسنه رعایت ایلمك ، نظر دقتنی بالذات نفسنده موجود مفهوملر اوزرینه عطف ایدەرك بونلرك نظرهٔ واحدەده کنهنه وارمق وکندیسنك هم ماهیت، هم حیاتی اولان بر فعل ایله آنلر بیننده‌کی مناسبات ضروریەیی کشف ایتمك کافیدر. اسکی ، یکی اصوللر آراسنده برده شوفرق واردر : « قضایای جزئیەنك

اوچنجی قسم

بو اصوللردن استخراج اولنمش بعض قواعد اخلاقیه

والحاصل ایچنده اوطوریلان بر مسکنی یکیدن انشایه مباشرتدن اول ییقمق ، و لوازمنی [1] و معمارلری [2] تدارك ایتمك ، یاخود بالذات معمارلقله مشغول اولمق [3] و بردہ پلانی کمال اهتمامله چیزمش بولنمق [4] کافی دکلدر ؛ بلکه اوراده چالیشیله‌جغی مدتجه ایچنده حضور و راحتله اوطوریله‌بیله‌جك دیکر بر مسکنك تدارکی لازمدر؛

ترتیب قیاس‌وجهله دائما قضایای کلیه‌دن استخراج اولنمسی لازم کله‌جکینی فرض ایتمك خطادر . بوصورت حقیقتك ناصل تحری ایدلمسی لازم کلدیکینی پك آز بیلمکدر . زیرا محققدرکه حقیقتی بولمق ایچون دائمامعلومات جزئیه‌دن باشلایوب معلومات کلیه و عمومیه‌یه انتقال ایتمك لازمدر . شوقدرکه کلیه‌لری بولندقدن صوکره بالمقابله بونلردن‌ده دیکر جزئیه‌لر استخراج اولنه‌بیلیر.» دیکر طرفدن مبادی، یاخود اولیات خصوصنده‌ده فرق واردر : « قدمایه کوره ، برشی هم وار هم‌یوق اوله‌ماز سوزی بر مبدأدرکه هیچ بر شیئك بالذات موجود اولدیغنی بیلدیرمکه دکل ، بلکه بر شیئك موجودیتی بیلندکدن صوکره آنك حقیقتنی شویله برقیاس‌ایله کوسترمکه یارار : « برشی وارسه یوق اوله‌ماز ، فلان شیئك ایسه واراولدیغی بجه معلومدر ، اویله ایسه اوشی یوق اوله‌ماز . » بونك ایسه اوقدر اهمیتی یوقدر ، وبزی اصلا اسکیسندن زیاده عالم‌ایتمز. دەقارت ه کوره ایسه مبدأ اول شویله‌در : « نفسمز موجوددر ، زیرا بزم ایچون نفسمزك موجودیتی الك ظاهر وبدیهی شیدر . »

[1] بونلر ایتدیکی تجاربکه صوکره محاکاتنه اساس اولمشدر .

[2] اصول

[3] اصولنی اولا مسائل ریاضیه‌یه تطبیق حقنده ایتدیکی تجربه

[4] کندیسنك تعیین ایتدیکی‌صره ، یعنی فلسفه‌دن باشلایه‌رق ، صوکره بوندن سائر علوم ایچون مبادی استخراج ایتمك .

بوجهتله عقلم بنی محاکاتمده قرارسزلغه مجبور ایده‌جکی اثناده، افعالمده بی‌قرار اولمیه‌رق ، ینه ممکن مرتبه مسعودانه یاشامقدن خالی قالمامق ایچون ، اوچ درت قاعده‌دن عبارت کندمه بر اخلاق تشکیل ایتدم‌که، انی سزه بوراده بیلدیریوره‌یم .

بونلرك برنجیسی مملکتمك قوانین وعرف وعادتنه اطاعت، واللهك بنی چوجوقلقدنبری لطفاً تحت تربیه‌سنده بیوتدیکی دینه علی‌الدوام رعایت ایده‌رك، سائر بالجمله شیلردن الك معتدل یعنی افراط وتفریطدن الك آزاده ، وبرابر یاشایه‌جغم آدملرك الك عقللیلرنجه عمومیتله مرعی اولان آرایه تطبیقاً حرکت ایتمك ایدی . زیرا کندمککیلرك هپسنی یکیدن امتحانه چکمك ایستدیکم ایچون هیچ حکمنده طوتمقدن باشلادیغم جهتله، الك عقللیلرك آراسنه تبعیتدن خیرلی برشی یاپامیه‌جغمدن امین ایدم . و ایرانیلر وچینلیلر بیننده‌ده بزم آرامزده‌کیلر قدر عقللی آدملر بولنمسی محتمل اولمقله برابر ، کندمی برابر یاشایه‌جغم انسانلره اویدیرمقلغم الك فائده‌لی اولدیغنی ، و بونلرك آراسی حقیقةً نه اولدیغنی بیلمك ایچون‌ده ، کندیلرینك قوللرندن زیاده فعللرینی نظر اعتباره آلمقلغم لازم کله‌جکی ظننده بولندم‌که ، بو صورت یالکز ، فساد واخلاقمزدن‌دولایی، نه‌یه ذاهب اولدقلرینی کافةً سویلمکه راضی آدملر آزبولنمسندن دکل، بلکه بونکله برابر، برچوقلرینك کندی ذهابلرینك بالذات جاهلی اولملرندن ناشیدر؛ چونکه بر شیئه اینانمغه واسطه اولان فعل تفکر ایله او شیئه اینانیلدیغنی بیلمکه واسطه اولان فعل تفکر یکدیکرندن باشقه اولدیغندن [1] اکثریا بو ایکی فعلدن بری بولنوزده

[1] بر شیئه اعتقاد ایدیلیرده اعتقاد ایدلدیکی حقنده اعمال فکر اولنماز . انسان بیلمیه‌رك نه‌لره مالك دکلدر .

دیکری بولنماز. وسیاناً قبول اولنمش آرای متعدده ایچنده الک معتدللری هم دائما سهولتله قابل تطبیق، هم ده ، هر درلو افراط فنا اولمق معتاد اولمسیله، غالبا الک خیرلیلری اولدقدن باشقه ، خطا ایتمش و متهالردن برینه سلوك ایتمك لازم کلیرکن دیکرینی طوتمش بولندیغم حالده، دوغرو یولدن الک از آیرلمش اولمق ایچون ، انجق الک معتدل فکرلری اختیار ایتمکده ایدم . وعلی الخصوص حریتمدن بر شی فداسنی استلزام ایدن کافهٔ مواعیدی افراط صره‌سنه قویبوردم . وبوده عقول ضعیفه‌نك تلوناتنه چاره‌ساز اولمق، ومستحسن وبلکه‌ده، امنیت معاشرت ایچون یالکز مباح بر تصور اولدیغی زمان، طرفینی ثباته اجبار ایده‌جك وعد وعقدلرده بولنمغه مساعد قوانینك محسناتنی انکار ایتدیکمدن دولایی دکل ، بلکه ، دنیاده هیچ بر شیئی دائما برحالده کورمدکدن ماعدا ، نفسم خصوصنده محاکات ومطالعاتمی افساد دکل، کوندن کونه اصلاح نیتنده بولندیغم جهتله ، مقدما تصویب ایلدیکم شیئی ، صوکره بلکه او شایان تصویب اولمقدن عاری قالدیغی، یاخود بن اونی اویله تقدیردن واز کچدیکم حالده‌ده ، ینه اولکی کبی تصویبه کندمی مجبور طوته‌جق اولورسه‌م، بیوك بر خطا ایتمش اوله‌جغم اعتقادنده بولنمقلغمدن ناشیدر.[1]

[1] بو قاعده خیر اخلاقینك اوسطده اولدیغنه دائر ارسطونك مشهور نظریه‌سنی خاطرلاتدی . فقط لفظده‌کی مشابهته باقوبده معنا و مقصدده‌کی فرق اساسی‌یی کوزدن دورطوتمامليدر. مقصد ارسطوجه بالجمله افعال واموردده خیرلی اولان جهتی تعیین ایچون بر معیار ، دەقارتجه ایسه افکار و آراده‌کی حقیقتی تثبیته مخصوص بر معیاردر. بوندنباشقه اوسط ارسطویه کوره بر معیار نظری و علمیدرکه مادهٔ خیری صراحت و یقین ایله تعیینه مساعد اولمق اقتضا ایدر ؛ دەقارته کوره ایسه بر معیار عملیدرکه تقریبی و صرف ظنی بر شی کوستره‌بیلور. خلاصه ارسطونك قاعده‌سی قطعیدر، اوزون تجربیات نتیجه‌سنده بولوب قبول ایتدیکی و افلاطونك نظریه‌سنه قارشو قویدیغی بر نظریه‌در .

ایکنجی قاعده‌م ، افعالمده المدن کلدیکی قدر ثبات کوسترمك ، والك مشکوك آراده‌ده برکره قرار ویرنجه، الك امین ومتیقن اولانلرده کندن از متانت ایله دوام ایتمه‌مك ، وبوخصوصده ، بر اورمانده یوللرینی غائب ایدوب‌ده کاه بر طرفه کاه دیکر طرفه توجه ، نه‌ده بولندقلری یرده توقف ایتمیه‌رك ، دائما عین جهته ممکن اولدیغی قدر دوغری کیتمه‌لری ، وبو استقامتلرینی ابتداده محضا تصادفی اوله‌رق آلمش اولسه‌لر بیله ، صوکره ضعیف سببلره مبنی اصلا تبدیل ایتمه‌ملری لازم کلن سیاحلری تقلید ایله‌مك ایدی؛ چونکه بوحالده تام ایسته‌دیلن محله واصل اولنمازسه، هیچ اولمازسه اغلب احتمالات اورمانك اورطه‌سندن زیاده‌ایی بولنیله‌جق بر یره چیقیلور. وبویله‌جه عمرك اعمالی اکثریا هیچ امهاله مساعد اولمدیغندن، الك دوغری آرایی تمییز ایتمك المزده اولمدیغی وقت، الك محتملمرینه توفیق حرکت قیلمق ایجاب ایلدیکی پك صاغلام بر حقیقیدر ؛ وحتی بو محتملاتدن‌ده بعضیلرنده دیکرلرندن زیاده احتمال کورمه‌مکله برابر، بونلردن بعضیلرینه قرار ویرمك ؛ وصوکره انلری،

دەقارتك قاعده‌سی ایسه موقت بر شیدن عبارتدر . دها ایوسنك عدم وجودی جهتیله قواعد عقلیه‌یه توفیق حرکته موافق اوله‌جغی وقته قدر ناچار استعمال ایلدیکی بر قاعده‌در. بوجهتله دەقارتك قاعده‌سی ارسطونك نظریه‌سنه ایدیله‌بیله‌جك اعتراضاتدن وارسته‌در . مثلا ارسطویه دینیله بیلیرکه ، هر حال واموردە اوسط ناصل تعیین اولنه‌بیلور ؟ چونکه کندیسنك اعترافی وجهله ، اوسط اشخاص واحواله کوره تبدل ایدر و « نه‌بر آدمدن بکله‌نیلن جسارت بر چوجوقدن بکله‌نیر ، نه‌ده قورده قارشی کوستریلن جسارت آرسلانه قارشی کوستریله بیلور. بوندن باشقه اعمال عظیمه وخیرات عالیه کبی نفسك فوق العاده بر فعلنه توقف ایدن فضائلی اوسط ایله اولان تعریف فضیلته ناصل ادخال ایتملی ؟ بوکبی اعتراضات اوساط قاعده‌سنك عدم کفایتنی تسلیم ایدن دەقارت حقنده ایسه وارد دکلدر .

فعلياته عائداولدقجه، ارتق مشكوك عد ايتميه‌رك، [1] بلكه، بزى بويله برقراره سوق ايدن سبب‌ده پك‌دوغرى وپك‌محقق اولمق ايچون، اوقبول ايتديكمز احتمالاتى پك‌دوغرى وپك‌محقق عد ايلمككمز ايجاب ايدر. ايشته بوقاعده، اووقتدن اعتباراً ، بنى، بعده فنالقلرينه حكم ايتدكلرى شيلرده ايى ايمش كبى حركتده قرارسزلقله دوام ايدن عقول ضعيفه ومترددهنك وجدانلرينى تشويش ايلمسى معتاداولان ندامتلرك جمله‌سندن قورتارمغه كفايت ايلدى . [2]

اوچنجى قاعده‌م ، طالعدن زياده نفسمى يڭمكه، ونظام عالمدن زياده كندى آرزولرمى دكيشديرمكه دائماغيرت ايتمك، وتماميله يداقتدارمزده افكارمزدن [3] باشـقه بر شى اولمديغنه ، وبناءً عليه ، خارجمزده اولان هرشيده، المزدن كله‌نى ياپدقدن صوكره، موفق اوله‌مديغمز شيلر بزم نظرمزده قطعياً محال اولديغنه اعتقاده عموميتله كندمى آليشديرمق ايدى . ويالكز بومطالعه بنى ، كسب ايده‌ميه‌جكم هيچ برشيئى بعدما آرزو ايتمكدن منعه وبناءً عليه ارضايه كفايت ايدر كورينيوردى . زيرا اراده‌مز عاقله‌مزك نوعما ممكن كوستردیكى شيلردن باشقه‌سنى ايسته‌مه‌مكه طبعاً متوجه اولديغندن ، [4] خارجمزده اولان منافعك كافه‌سنى قدرتمزدن‌ده اوقدر بعيد عد ايده‌جك اولورسه‌ق ، محققدركه حين ولادتمزده بزلره ويرلمسى لازم كبى كورينه‌ن شـيلردن ، كندى صنع

[1] حيات نظريه ايله حيات عمليه‌نك موقتاً تفريق ايدلمسنه دقت اولنمليدر.

[2] بوموقت دكل، دائمى برقاعدهٔ اخلاقيه اولمغه شاياندر .

[3] ده‌قارتجه افكار Pensées دن مقصد نفسك بالجمله افعاليدر .

[4] ده‌قارته كوره اراده هيچ بر وقت عاقله‌دن بوسبوتون آيرلماز : بز حقنده هيچ بر فكرمز اولميان شيئى ايسته‌ميز ؛ فقط حقنده يالكز قاريشيق بر فكرمز اولان شيلرى ايسته‌مكلكمز اكثريا واقعدر . اراده عاقله‌دن آيرلماز ايسه‌ده اكثريا انى تجاوز ايدر . ايشته بوعدم نسبتدن خطا تولد ايلر .

وتقصيرمز اولمقسزين ، محروم قالديغمز حالده ، بوندن دولايى چين ويا مكسيقا تختلرينه مالك اولمامقدن زياده تأسف ايتميز؛ و ، ديدكارى كبى ، ضرورتدن فضيلت چيقاره‌رق ، خسته ايكن صاغلام ومحبوس ايكن آزاد اولمقلغمزى، اليوم الماس قدر طيانقلى برماده‌دن وجوده وقوشلر كبى اوچمق ايچون قنادلره مالك اولمقدن زياده آرزو ايلميز . فقط هرشيئه بويله برنظر خدعه‌كار ايله باقمغى اعتياد ايدنمك اوزون برممارسه‌يه ومكرر مجاهده‌يه متوقف اولديغنى اعتراف ايدر، ومقدما طالعك حكم و تغلبندن كنديلرينى قورتارمغه ، و ، فقر واضطرابه رغماً، سعادت خصوصنده معبودلريله رقابته موفق اولان فيلسوفلرك [1] سروهنرلرى باشـليجه بوندن عبارت اولديغنى اعتقاد ايلرم . زيرا بونلر طبيعت طرفندن كنديلرينه چيزلمش اولان حدودى لاينقطع نظر تامله آلمقله مشغول اولدقلرندن ، يد اقتدارلرنده فكرلرندن باشقه برشى اولمديغنه كنديلرينى او درجه‌ده اقناع ايدرلردى كه ، يالكز بو ملاحظه انلرى سائر شيلر حقنده هيچ برميل وهوسه مالك اولمقدن منعه كفايت ايلردى؛ واشياى سائره كنديلرينك اوقدر دائرهٔ تصرفلرنده ايدى كه ، بوحالدن دولايى كنديلرينى، طبيعت واقبالدن نقدر بهره‌وار اولورلرسه اولسونلر، بوحكمته صاحب اولمدقلريچون ايستدكلرى شيلرك جمله‌سنه اصلا بوصورتله تصرف ايده‌ميه‌نلرك هيسندن زنكين، قادر ، حر ومسعود عد ايتمكده حقلرى وارايدى . [2]

[1] رواقيون .

[2] ده‌قارتك « المزدن كله‌نى ياپدقدن صوكره » قيدينه دقت اولنجه، آرتق بو قاعدهٔ اخلاقيه‌يه قارشى دعئ عطالت وكسلان ومانع سعى وترقيدر كبى اعتراضلره محل قالماز . الدن كله‌ين وانسان ايچون امكانك خارجنده بولنان شيلر ايچون ايسه صبروتسليميتدن باشقه نه ياپيلور ؟ بوڭـه عكس حال انسانده سعادت وحضوره امكان براقازدى .

نهایت بو اخلاقه بر نتیجه اولمق اوزره، ایچلرندن اك ایوسنی انتخابه‌سی ایچون، انسانلرك دنیاده‌كی مشاغل مختلفه‌سنی بر بر کوزدن کچیرمکی تصمیم ایلدم؛ ودیکرلرك مشغولیتلری حقنده برشی دیمه‌مکله برابر، بنم شو شمدیکی مشغولیتمده، یعنی بتون مدت حیاتمی عقلمك تربیه‌سنه و کندمه تعیین ایلدیکم اصوله توفیقاً حقیقتی اوکرنمکده المدن کلدیکی قدر ترقی‌یه حصر ایلمکده دوامدن خیرلی برشی یاپه‌میه‌جغم فکرنده بولندم. بو اصولی استعماله باشلایه‌لیدنبری اودرجه‌ده خشنودی کسب ایلدم‌که، دنیاده بوندن طاتلی ومعصومانه‌سی اوله‌بیله‌جکنی ظن ایتمزایدم؛ وهرکون او اصول واسطه‌سیله بکا خیلی مهم ودیکرلرنجه عمومیتله مجهول کورینه‌ن بعض حقائق کشف ایلدیکمدن، بوندن دولایی حس ایتدیکم محظوظیت ذهنمی اوقدر اشغال ایدییوردی‌که؛ باشقه هیچ برشی وظیفه‌مده دکلدی. بوندن ماعدا یوقاریده‌کی اوچ قاعده آنجق تحصیلده دوام حقنده اولان نیتمه مبتنی ایدی: زیرا دوغری‌یی اکریدن تفریق ایچون الله هر برمزه بر نور ویرمش اولدیغندن، اکر کندی قوهٔ ممیزه‌می وقتی حلولنده استعماله قرار ویرمه‌مش اولسه ایدم، دیکرلرك آراسیله برآن قناعت ایتمکه مجبور اولدیغم ذهابنده بولنماز؛ و، اکر وارسه، دها خیرلیلرینی بولمق ایچون هیچ بر فرصتی غائب ایتمیه‌جکمی امید ایتمه‌مش اولسه ایدم، او آرایه رعایتله کندمی وسوسه‌دن قورتاره‌ماز؛ والحاصل، واسطه‌سیله استعدادم دائره‌سی داخلنده اوله‌بیله‌جك بالجمله معلوماتی کسبدن امین اولمق فکرنده اولمقلغمدن دولایی، ینه واسطه‌سیله الی الابد اقتدارم داخلنده اوله‌بیله‌جك کافهٔ منافع حقیقیه‌یی اکتسابدن مطمئن اولمق اعتقادنده بولندیغم بر طریقه سلوك ایتمه‌مش اولسه ایدم، آرزولرمی تحدید ایله قناعت کوستره‌مز ایدم؛ خصوصاکه، ارادهمز

هرشیئه، آنجق عاقله‌مزك کندیسنه انی ایی ویا فنا اولمق اوزره عرض ایتمسنه کوره میل ویا نفرت ایده‌کلدیکندن، ایی یاپمق ایچون ایی محاکمه ایتمك [1]، والدن کلدیکی قدر ایی یاپمق، یعنی بالجمله فضائلی وبونکله برابر کسبی قابل منافع سائره‌نك جمله‌سنی تحصیل ایلمك ایچون الدن کلدیکی قدر ایی محاکمه ایتمك کافیدر؛ وبونك بویله اولدیغنده قناعت حاصل اولنجه خشنود ومسعود اولمامازلق ایدیله‌مز. [2]

بو تعالیمی بویله‌جه الده ایتدکدن، وعندمده دائما اك اول مقبول حقائق دینیه ایله برابر برطرفه قویدقدن صوکره، باقی قالان کافهٔ آرامدن سربستجه واز کچمکه تشبث ایده‌بیله‌جکمه حکم ایلدم. وبا خصوص بوتون بو افکارك ذهنمه کلدیکی اوجاق باشنده مدت مدیده قپانوب قالمقدن زیاده، انسانلرله اختلاط ایتمکله بو مقصدمی الده ایده‌بیله‌جکمی امید ایلدیکم ایچون، قیش هنوز کاملاً ختام بولمامش ایدی‌که تکرار سیاحته باشلادم. ومتعاقب طقوز سنه‌ده، عالمده اویناتان قومدیالرده اویونجی اولمقدن زیاده سیرجی اولمغه غیرت ایده‌رك، شوراده بوراده یووارلانمقدن باشقه برشی یاپمادم؛ وهرماده حقنده بالخاصه انی مظنون ایده‌رك آلدانمقلغمزه وسیله ویره‌بیلن شی اوزرینه صرف فکر ایتدیکم صره‌ده، ذهنمه اولجه کیره‌بیلمش اولان بوتون خطالری کوکلرندن چیقارمقده ایدم. بوندن دولایی شك ایتمك ایچون شك ایدن وداعما متردد بولنمغی کندیلرینه ایش ایدینن حسبانیلری تقلید ایتمش اولمام. زیرا بالعکس، بنم بوتون نیتم آنجق اکتساب اطمئنانه ویالچین

[1] سوقراط وافلاطون ده بو فکرده ایدیلر. خیری بیلن خیری ایشلر، وفضیلت علمدن عبارتدر، دیرلردی. فقط بو نظریه انسانك هوسات واحتراصاتنی قاله آلمامق نقیصه‌سیله شائبه‌داردر.

[2] ده‌قارت أوانجه‌یه قدر بو قرارنده ثبات ایتمشدر.

قیاپی یاخود باجنی بولمق ایچون قاپیق طوپراغی وقومی ترکه معطوف ایدی. [1] بوکا ایسه ظن ایدرسه‌م خیلی موفق اولمقده ایدم؛ خصوصاکه، تدقیق وامتحان ایتدیکم قضایانك بطلان ومشکوکیتنی برطاقم فرضیات ایله دکل، بلکه واضح ومؤتمن استدلالات ایله کشفه چالیشدیغم صره‌ده، دائما کندیسندن کفایت درجه‌ده متیقن بعض نتایج استحصال ایلیه‌جکم درجه‌ده مشکوك اولانه اصلا تصادف ایتمه‌مکده ایدم ، ولوکه اندن باشقه یقینی برشیئی حاوی اولمسون . واسکی بنایی ییقارکن ، صوکره بر یکیسنك قورولمسنه یارامق ایچون ، اکثریا انقاضنی حفظ ایتدکلری کبی ، بن‌ده ، اساسسز وواهی عد ایتدیکم بالجمله آرا و ظنونمی محو ایلدیکم صره‌ده ، بر طاقم مشاهدات و تجاربده بولنمقده ایدم‌که ، بونلر بالآخره دها زیاده محققلرینی تأسیسمه خدمت ایلدی . فضله اوله‌رق‌ده ، کندمه تعیین ایلدیکم اصولده کسب ممارسه‌یه دوام ایدییوردم . زیرا بتون افکارمی عمومیتله او اصولك قواعدینه تطبیقاً یوروتمکه اهتمام ایتدکدن باشقه ، آره‌صره تخصیص ایتدیکم بعض ساعتلری ، او اصولی بالخاصه مشکلات ریاضیه‌ده ، وحتی ، بو کتابده [2] ایضاح ایدیلن برچوقلرنده اجرا ایلدیکمی کوره‌جککز وجهله ، علوم سائره‌نك کفایت درجه‌ده متین بولمدیغم بالجمله مبادیسندن

[1] ده‌قارتك شکنه « شك اصولی » دینیرکه حقیقته وصول ایچون موقت بر واسطه‌دن عبارتدر . حسبانیونك شکی کبی دکل ؛ زیرا بونلر حقیقتی بولمق ایچون دکل، بلکه شك ایتمك ایچون شك ایدرلر. وبونلرك شکی موقت براصول دکل ، قطعی برمذهبدر .

[2] « انکسار ضیا » و « حادثات جویه » بحثلری اشبو اصول حقنده‌کی نطق ایله برابر برجلد اوله‌رق نشر ایدلمش ایدی ، و نطق اوکتابك مقدمه‌سی ایدی .

آییرمقله مشکلات ریاضیه‌یه کأن تمثیل ایده‌بیلدیکم دیکر مشکلاتنه‌ده تطبیق ایلمکه صرف ایدییورم . و بویله‌جه طاتلی ومعصومانه برعمر کچیرمکدن باشقه ایشلری اولمیوب‌ده ، لذائذی رذائلدن تمییزخصوصنده اجتهاد ایدن ، و جانلری صیقلمقسزین بوش وقتلرندن استفاده ایچون موافق ناموس بالجمله اکلنجه‌لره مراجعت ایله‌ین آدملردن ظاهراً باشقه درلو یاشامقسزین، بلکه کتاب مطالعه‌سندن وادبا ایله مصاحبتدن باشقه برشی یاپمدیغم صورتده کندن زیاده تصورمی تعمیدن و تحصیل حقیقت ایله مستفید اولمقدن خالی قالمامقده ایدم .

بونکله برابر ، علما بیننده مناقشه اولنه‌کلن مشکلات حقنده هنوز هیچ بر قرار ویرمه‌دن ، نه‌ده عامی فلسفه‌دن دها یقینی دیکر بر فلسفه‌نك اساسنی تجری‌یه باشلامه‌دن ، بو طقوز سنه مرور ایلدی . وبندن اول بویله برتصورده بولنوب‌ده بکا موفق اوله‌مدیلرکبی کورینه‌ن متعدد اصحاب فطانتك مثالی بکا او قدر مشکلات تخیل ایتدیرمکده ایدی‌که ، اکر بعضیلر تصورمی موقع حصوله کتیردیکمی اشاعه ایتمه‌مش اولسه‌لردی ، بلکه دها شمدیدن اکا تشبثه جرأت ایتمزدم. انلر بومطالعه‌لرینی نه‌یه ابتنا ایتدکلرینی بیله‌مه‌م ؛ اکر بن بوکا سوزلرمله من‌جهة یاردیم ایتمش ایسه‌م ، اوده برمذهب صاحبی اولدیغمی ادعادن زیاده ، براز تحصیل ایتمش اولانلرجه معتاد اولمدیغی اوزره ، بیلمدیکم شیئی دها خالصانه اعتراف ایتمش اولمقلغمدن ، وبلکه‌ده دیکرلرك محقق عد ایتدکلری برچوق شیلردن شبهه ایتمك ایچون المده اولان دلائلی کوسترمکلکمدن نشأت ایتمش اوللیدر . فقط ، بنی اولمدیغم برشی ظن ایتملرینی ایستمیه‌جك قدرده خلوص قلبه‌مالك اولدیغم ایچون بکا عطف ایدیلن اشتهاره کسب لیاقته هردرلو وسائط ایله چالیشمقلغم

لازم كلديكى اعتقادنده بولندم ، و بوندن تام سكز سنه اول ، بو آرزو بكا كنديلريله معارفه‌م اولان آدملره تصادف ايده‌بيله‌جكم يرلرك هپسندن اوزاقلاشه‌رق ، بورايه [1] چكلمكه قرار ويرديردى. بوراسى اويله بر مملكتدكه ، محارباتك اوزون اوزادى‌يه سورمه‌سى سايه‌سنده تأسس ايدن نظام و آسايشه باقلنجه ، بوراده طوتيلان اردولر انجق ثمرات صلحدن دها زياده امنيت ايله استفاده ايدلمسنه خدمت ايتديكى ظن اولنور ؛ وغايت فعال وديكرلرك ايشلرينى مراق ايتمكدن زياده كندى ايشلريله مشغول بربيوك قومك ايچنده، اك غلبه‌لك شهرلرده‌كى تسهيلاتك هيچ برندن محروم اولمقسزين ، اك اوزاق چوللرده ممكن اوله‌بيله‌جكى قدر تنهاده ياشامغه موفق اولدم .

---

[1] هولانده‌يه

دردنجى قسم

اللهك ونفس انسانينك موجوديتنى اثبات ايدن دلائل كه مابعدالطبيعياتك اساسلريدر

بيلمه‌م سزه اوراده [1] اولان ايلك تفكراتمدن بحث ايتملى‌ميم : زيرا بونلر اوقدر مابعدالطبيعى ، اوقدر آز مأنوس شيلردركه ، بلكه هركسك ذوقنه موافق كلمز؛ بونكله برابر، وضع ايتديكم اساسلرك درجهٔ كافيه‌ده صاغلام اولوب اولمدقلرى محاكمه ايديله‌بيلمك ايچون ، كندمى انلردن بحثه نوعما مجبورده كوريورم . چوقدنبرى شوراسنه دقت ايتمش ايدمكه ، اخلاق خصوصنده ، بالاده [2] ايضاح ايدلديكى وجهله ، بعضاً پك مشكوك اولدقلرى بيلنه‌ن آرايه‌ده ، كويا محقق ايمشلر كبى ، رعايت ايتمك لازمدر؛ فقط شيمدى بن مادامكه صرف تحرئ حقيقته حصر نفس ايتمك ايسته‌يوردم ، يوقاريكى قاعده‌نك تماماً عكسنى ياپه‌رق ، كنديلرنده ذره قدر شبهه تصور ايلديكم شيلرك كافه‌سنى ، بعده ذهنمده تماميله محقق برشى قالوب قالميه‌جغنى كورمك ايچون ، بوسبوتون باطلمش كبى ذهنمدن چيقارمقلغم لازم كلديكى اعتقادنده بولندم. بناءً عليه حواسمز بزى بعضاً آلداتديغى ايچون ، هيچ برشى بزه انلرك تصور ايتديرديكى كبى موجود اولمديغنى فرض ايتمك ايسته‌دم ؛ ومادامكه هندسه‌نك اك بسيط موادنده بيله حين استدلالده ياكيله‌رق ، بر طاقم

---

[1] هولانده‌ده

[2] ايكنجى قاعدهٔ اخلاقيه‌ده

قیاسات فاسده ترتیب ایدن آدملر واردر ومادامکه بن‌ده هرکس کبی مستعد خطایم ، مقدما اثبات اولمق اوزره قبول ایتمش اولدیغم بالجمله دلائلی‌ده باطل عد ایله ذهنمدن اخراج ایلدم ؛ واویانقکن مالك اولدیغمز کافهٔ افکارك اویورکن‌ده ، هیچ بری بو اثناده حقیقی اولمدیغی حالده ، عینیله ذهنمزه کله‌بیله‌جکنی نظردقته آلنجه ، اووقته قدرذهنمه نقدرشی کیرمش ایسه، هپسنك خیالات رؤیادن زیاده موافق حقیقت شیلر اولمدیغنی‌ده صورتا اعتباره قرار ویردم . [1] فقط هر شیئك بویله‌جه باطل اولدیغنی دوشونمك ایستدیکم صره‌ده ، بونی دوشونن بنم بالضروره برشی اولمقلغم لازم کله‌جکنه درعقب انتقال ایتدم ؛ وشو « دوشونیورم اویله ایسه وارم » حقیقتی حسبائیلرك Sceptiques تکمیل طاشقین فرضاتیله صارصلمیه‌جق درجه‌ده متین ومحقق اولدیغنی کوردرك ، بوحقیقتی آرادیغم فلسفه‌نك ایلك مبدأی اولمق اوزره بلاتردد قبول ایده‌بیله‌جکمه حکم ایلدم . [2]

---

[1] بزده امام غزالی‌ده بویله‌جه هرشیدن شك ایتمکه قدر وارمش ایدی. ده‌قارت ایله‌انك طوتدقلری یوللر بورادن آیریلیر . غزالی بورایه قدر کلدکدن صوکره حبل دیانته صارلمقدن باشقه چاره بوله‌میه‌رق فلسفه‌دن فراغت و صنف متکلمینه التحاق ایلمشدر .

ده‌قارتدن صوکره کلن انکلیز لوق وآلمان قانت نام فیلسوفلر اشبو اصولی شکاك برتوسیع وتشمیلی اولمق اوزره بوتون قوا وحواسمزی ، بونلرك ماهیتلرینی تعیین و دکرلرینی تقدیر ایچون دقیق برامتحانه چکمك ، یعنی عقل بشری تحلیل وانتقاد ایتمك اصولنی میدانه قویمشلردر.

[2] « دوشونیورم اویله ایسه وارم » قضیه‌سی ایلك نظرده شویله برقیاسك نتیجه‌سی اولمق لازم کلیر کبی کورینیر : هردوشونن واردر و بن دوشونیورم اویله ایسه بن وارم . فقط بلك ظاهردرکه اکر ده‌قارت بویله حرکت ایتمش اولسه ایدی ، دوغرو اولمازدی . فی الحقیقه کندیسی بوندن اول ذهننده‌کی بوتون آرا

بعده ، بن نه اولدیغمی دقتله نظر مطالعه‌یه آله‌رق، وبنم بربدنه مالك اولدیغمدن وبولنه‌جغم بردنیا ومکان بولندیغندن تجاهل ایده‌بیله‌جکمی ، و فقط بونکله بن کندمك موجود اولدیغمدن تجاهل ایده‌میه‌جکمی ؛

واقوالی مشکوك وباطل عد ایده‌رك رد ایلمش ایدی. شیمدی ناصل اولورده: هرتفکر ایدن موجوددر ، کبراسنك صحتندن امین اوله‌بیلیر . بوندن باشقه بوتقدیره کوره ، دوشونیورم اویله ایسه وارم قضیه‌سی ده‌قارتك تکراربتکرار بیان ایلدیکی وجهله ، فلسفه‌نك برنجی مبدأی اوله‌جق یره دیکر برمبدأك نتیجه‌سی اولمق ایجاب ایدردی . حالبوکه ده‌قارت دیرکه : «بز کندمزك دوشونیر شیلر اولدیغمزك فرقنه واردیغمز وقت بوبر اولیه‌درکه هیچ برقیاسدن استخراج اولنمامشدر. وبرکیمسه تفکر ایدیورم اویله ایسه موجودم دیدیکی زمان تفکرندن کندی موجودیتنی بر قیاسك سوق واجباریله دکل ، بلکه بنفسه معلوم بر شی اولمق اوزره استنتاج واستدلال ایدر . عادتا بونی برحرکت عقلیه ایله دفعةً کشف ورؤیت ایلر. اکر بونی بر قیاسدن استخراج ایتمش اولسه ایدی، اول امرده هر تفکر ایدن شی موجوددر ، کبراسنی تصدیق ایتمش اولسی اقتضا ایدردی . حالبوکه بالعکس بوکبرا کندیسنه اکر موجود اولمسه دوشونمسی قابل اولمیه‌جغنی نفسنده درك ایلمسله معلوم اولمشدر . زیرا معلومات جزئیه‌دن قضایای کلیه‌یی تشکیل ایتمك ذهنمزك برخاصه‌سیدر. » یوقسه، بوقاریده‌ده دیمش اولدیغمز وجهله، معلومات جزئیه‌نك دائما قضایای کلیه‌دن استنتاج اولنمسی لازم کلیر ظن ایتمك خطادر .

بونکله برابر ، ده‌قارت ایله برلکده دینله‌بیلیرکه دوشونیورم اویله ایسه وارم قضیه‌سنی تصدیق ایتمك ایچون دوشونجه یعنی فکر ویقین ووارلق نه دیمك اولدقلرینی اولجه بیلمك لازمدر . مع هذا اوقضیه‌نك بو معلوماتدن شکل قیاس ایله استنتاج ایدلدیکنی وتفکر ایتمك ایچون موجود اولمق لازم کلدیکنك اوقیاسده برکبرا اولدیغنی ادعایه قدر وارمق اقتضا ایتمز . ذهن بوکبی عملیاتك جمله‌سندن وارسته اوله‌رق برفعل حدس ایله وهلةً دوشونیورم ، و (م دیبورر . والحاصل منطقیون لسانجه بوقضیه بدیهیاتدن بر اولیه وهیچ اولمازسه شق اخیره کوره برفطریه‌در .

اعتراض: دوشونیورم اویله ایسه وارم ، پك اعلا ؛ فقط وارم نه دیمك ؟

وبالعکس دیکر شیلرك حقیقتی خصوصنده شبهه‌یه دوشمکلکدن‌درکه
کندی‌موجودیتم پك‌بدیهی وپك محقق‌صورتده ظاهره چیقدیغنی وبونك
عکسی اوله‌رق اکر یالکز دوشونمکدن خالی قالسه‌م ، ولوکه
تصور ایتدیکم سائر شیلرك جمله‌سی دوغری اولسون ، کندمك
موجود اولدیغمی اعتقاد ایتمك ایچون الده هیچ بر دلیل اولمیه‌جغنی
کوره‌رك ، بوندن‌شوراسنی آکلادم‌که بن بتون ذات وماهیتی تفکردن
عبارت اولوب موجود اولمق ایچون هیچ برمحله محتاج وهیچ‌بر مادی
شیئه تابع بولنمیان بر جوهرم ؛ شوصورتله‌که ، شو بن دینیله‌ن شی
یعنی نفس Ame که بن نه‌ایسه‌م آنکله‌یم ، بدندن تماميله آیری [1]

بن نه‌اوله‌رق وارم ؟ تفکرانجق برحادثهٔ وجدانیه‌اولمق‌اوزره‌قبول‌ایدیله‌بیله‌جکندن
وبوندن فکرك برجوهر اوله‌رق موجودیتنه انتقال اولنه‌میه‌جغندن بوکا استناداً
درمیان ایدیلن وارم‌ده‌کی موجودیتك‌ده برحادثهٔ وجدانیه‌دن عبارت‌اولمسی‌ایجاب
ایدر. یعنی بن‌وارم، فقط یالکزکندی ذهنمده، یالکز کندی وجدانمه‌کوره،
یالکز بر حادثه اولمق اوزره وارم دیمك اولور . حالبوکه ده‌قارتك مقصدی
بودکلدر . اوکندیسنك بر حادثه اوله‌رق دکل ، بلکه برجوهر اوله‌رق موجود
اولدیغنی ادعا ایدر . فقط بوحالده دوشونیورم ایله وارم‌آراسنده تعادل بولنماز .
چونکه طرفیندن بری برحادثه اوته‌کی برجوهر اولیور . بویله‌جه وجود ذهنیدن
وجود خارجی‌یه انتقال ناصل ممکن اولور ؟ بوممکن اوله‌بیلمك ایچون ذهن‌بشرك
خارجه مطابق اولدیغنه ، حقیقت خارجیه‌یه دوغریدن دوغری‌یه واصل اوله‌بیله‌جکنه اعتقاد ایستر . بونکله برابر دینه‌بیلیرکه ذاتاً ده‌قارتجه موجودیت دنیلن
شی صرف استحضاری Représentatif برموجودیتدر ، یعنی موجودیتك
بزم ذهنمزك خارجنده برمعناسی‌یوقدرومدرکیت Perceptibilité ایله موجودیت
متعادل تعبیرلردر . بوحالده اعتراضه محل قالماز .

[1] ده‌قارتك نفسك بدندن‌آیری اولمسی حقنده‌کی فکری ایجه آکلاشیله‌بیلمك ایچون دیکر آثارینه مراجعت ایدلملیدر . اودیرکه : « بنده عیان وواضح
اوله‌رق ایکی صورت ذهنیه Idée واردرکه بریسی فکر Pensée ، دیکری حیز

وحتی بیلنمسی‌اندن اسهلدر [2] وبدن موجود اولماسه بیله اوینه نه‌ایسه
تماماً او اولمقدن خالی دکلدر .

بوندن صوکره ، برقضیه‌نك حقیقی ویقینی اولمسی نه‌یه متوقف
اولدیغنی عمومیت اعتباریله ملاحظه ایلدم ؛ زیرا مادامکه بروجه بالا

Etendu صورت ذهنیه‌لری‌در. بوایکی‌صورت ذهنیه بربرندن‌بوسبتون باشقه‌درلر.
چونکه فکرك اطواروعراضی انفعالات ، ارادات ، صور ذهنیه‌در. حیزککیلر
ایسه شکل ، حرکتدر . بواطوارك اوته‌کی اطواره ارجاعی غیرقابل اولدیغی ایسه
آشکاردر . هرآشکاراوله‌رق تعقل ایتدیکمز شی ایسه حقیقتدر . ایشته ده‌قارتك
ناقابل زوال صورتده تأسیس مزیتنه مالك اولدیغی نقطه فکرایله حیز آراسنده
هیچ بر مناسبت ومشابهت اولمامسیدر . ده‌قارته کوره نفس ، محض فکردن
عبارتدر . جسمده محض‌حیزدن باشقه برشی دکلدر . بو بویله اولنجه ایکیسنك
آیری آیری شیلر اولمسنی قبول ایتمك لازم کلیر . فکردن مقصد یالکز افعال
عقلیه دکلدر : « بن تفکر ایدر ، یعنی تصدیق، انکار ایدر، آز شی بیلور ،
چوق‌شی بیلمز، سور، نفرت ایدر، ایستر، ایسته‌مز، تخیل ایدر بر شیئم . »

[2] چونکه نفس بزه بلاواسطه یعنی دوغریدن‌دوغری‌یه معلومدر. بوبابده
علم ایله شیء معلوم بیننده ، ولوکه عقلاً اولسون ، برفرق تعیيننه محل یوقدر ؛
اوجهتله نفسك کرك موجودیتی، کرك ماهیتی حقنده شك‌ایتمك محالدر. اجسام ،
ابدان ایسه بزه بالواسطه معلومدر. یاخود دها دوغریسی بونلرمعلومیت کلمه‌سنك
مدلول حقیقیسی و صریحنه کوره اصلا معلوم دکلدر . بوراده معلوم اولان
آنجق بزم محسوساتمز یعنی اسباب خارجیه‌نك تأثیریله‌بزده حاصل اولان انطباعات
واحوال روحیه‌در . بالذات بواسباب خارجیه معلوم دکلدر . ایشته بوکا بناءً
عالم خارجینك موجودیتی حقنده شکه ذاهب اولمقده ـ هرنقدر عالم خارجینك
بزم‌اوزرمزه اولان‌تأثیرینه نظراً بوتأثیرك برمؤثری، برسببی اولمسی‌لازم کله‌جکنه
کوره مشکلات اولمقله برابر ـ ینه هیچ اولمازسه تناقضه دوشمکسزین امکان
واردر . وهله عالم خارجینك بو بزم تصور ایتدیکمز کبی اولمسنده شك ایتمك
ممکندر . زیرا بنم وجودمه باتان ایکنه حاصل‌ایتدیکی آغری‌یه مشابه اولمدیغی
کبی اسباب محسوساتمزك‌ده محسوساتمزه بکزه‌مسنده برسبب یوقدر . اما نفسك
معلومیتی هیچ بویله دکلدر .

بر قضیه بولدم‌که یقین ایفاده ایتدیکنی بیلیورم ، بویقین نه‌دن عبارت اولدیغنی‌ده بیلمکلکم لازم کله‌جکی فکرنده ایدم. و شو « دوشونیورم اویله ایسه وارم » ده دوشونمك ایچون موجود اولمق لازم کلدیکنی پك واضح صورتده کورمه‌مدن باشقه دوغرو سویلدیکم حقنده بنی تأمین ایده‌جك برشی اولمدیغنه دقت ایلدیکمدن ، غایت آشکاره و واضحانه اوله‌رق تعقل ایلدیکمز شیلر هپ حقیقی اولدقلرینی بر قاعدهٔ عمومیه اولمق اوزره قبول ایده‌بیله‌جکمه، وانجق واضحانه تعقل ایلدیکمز نه‌کبی شیلر اولدیغنی ایوجه‌تعیینده بعض مشکلات بولندیغنه حکم ایلدم.

بوندن صوکره ، شك ایتدیکمی، وبناءً علیه بنم وجودم Etre [1] بوسبتون مکمل اولمدیغنی تأمل ایده‌رك – چونکه بیلمك شك‌ایتمکدن زیاده بیوك برکمال اولدیغنی کوریورم – بندن‌مکمل برشیئك وجودینی دوشونمکی نره‌دن اوکره‌ندیکمی آرامغه صرف دقت ایتدیکمده، بونك حقیقةً دهامکمل برماهیتدن اولمق لازم‌کله‌جکنی بالبداهه تیقن ایلدم. بنم خارجده بولنان کوك، یر، ضیاء حرارت وسائر بیکلرجه اشیاحقنده مالك اولدیغم افکاره کلنجه، بونلرك نره‌دن‌کلدکلرینی بیلمك خصوصنده اوقدرمشکلات ایچنده‌دکلدم، زیرا اوافکارده انلری بکافائق قیله‌بیله‌جك هیچ برشی کورمدیکمدن ، اکر حقیقی ایسه‌لر، حصه‌یاب کمال اولمسی جهتندن بنم طبیعتمك توابعندن اولدقلرینی ؛ و اکر دکل ایسه‌لر ، بنم او افکاری عدمدن ایدنمش یعنی انلره کندمده بر نقصان اولمق اوزره مالك بولنمش اولدیغمی اعتقاد ایده‌بیلوردم. فقط بنم وجودمدن

[1] بوراده وآتیده‌کی فقره‌لرده اولان وجود Etre بدن دیمك دکلدر، مجرد اوله‌رق موجود دیمکدر.

مکمل بر وجود صورت ذهنیه‌سی Idée [1] بوکا مقیس اوله‌مازدی : زیرا بونی عدمدن ایدنمش اولمق آشکاره غیرممکن برشی‌ایدی؛ وا کملك ناقص اکمالك تمات و توابعندن اولمسنده ، معدومدن برشی ظهوره کلمه‌سنده کندن آز کراهت بولنمدیغی جهتله ، انی کندی کندمدن‌ده ایدنمش اوله‌مازدم ؛ بوحالده اوصورت ذهنیه‌نك بکا برماهیت طرفندن ویرلمش اولمسی قالیرکه ، او ماهیت حقیقةً بندن مکمل وبلکه تصور ایده‌بیله‌جکم بالجمله کمالاتی نفسنده جامع برماهیت ، یعنی خلاصهٔ کلام‌الله اولسون. [2] بوکا شونی‌ده علاوه ایتدم‌که مادامکه بنده اولمیان برطاقم کمالات بولندیغنی بیلیوردم، دیمککه بن یکانه موجود بروجود دکلم؛ بلکه

[1] بوراده وآتیده‌کی فقراتك جمله‌سنده صورت ذهنیه Idée کلمه‌سی عقلده بالفعل برموجودیته مالك اولان هرشیئه دینور . « بن ایستدیکم و قورقدیغم وقت بوآرزو وبوخوف بنجه صورذهنیه عدادینه ادخال ایدلمشدر» (دهقارت). Idée یه فکرت ، فکر دیمك بونی Pensée ایله قاریشدیره‌ق دیمك اولورکه هیچ برصورتله دوغری دکلدر. چونکه فکرفاعل صورت ذهنیه‌ایسه منفعلدر.

[2] دهقارت اللهك موجودیتنی اوچ برهان ایله اثبات ایدر . بونلرك اوچی‌ده کمال صورت ذهنیه‌سنی حاوی اولمقده مشترکدر. قارتزیه براهینی اندن اول ارسطو فلسفه‌سنك حکمران اولدیغی زمانده‌کی برهانلره هیچ بکزه‌من . مقدما علت غائیه، یاخود مسبب ازلی‌دلائلی یعنی برطاقم‌دلائل‌طبیعیه ومادیه اقامه اولنوردی . ده‌قارت ایسه بونوع برهانلرن قطعیاً صرف نظر ایتمکه مجبوردر. چونکه موجودیت الهیه‌نك براهینی تحری‌ایتمك ایستدیکی زمان برعالم محسوس اولوب اولمدیغنی دها بیلمیورکه اوعالمك البت برصانعی اولمق لازم کلور فالان دیه برحجت اقامه‌سنه قالقیشه‌بیلسون . اواللهك موجودیتنی عالم خارجی‌ایله اثبات ایتمك نره‌ده قالدی ، بالعکس اللهك موجودیتندرکه عالم خارجینك موجودیتنی استدلال ایده‌جکدر. منظرهٔ عالمدن اللهه انتقال لزومی نه‌عوامه ، نه‌ده حکمایه قناعت بخشدر. زیرا انسان برموجود متفکردر. وذهنك اللهه انتقال واعتلاسی ایچون فکردن باشقه اساس یوقدر . ذهنك عالم محسوسك فوقنه اعتلاسی ،

دیکر دها مکمل بر وجود بولنمسی ضروری، واجبدرکه، بنا کا تابع اولمش ، ونه‌م وارسه اندن استفاده ایتمش اوله‌یم . زیرا وجود اکملدن مستفید اولدیغم شی‌قلیلك کافه‌سنه کندی کندمدن مالك اوله‌جق صورتده منفرد وسائر بتون‌شیلردن مجرد و مستقل اولمش اولسه‌یدم کندمده نقصانی بیلدیکم فضله‌نك کافه‌سنه‌ده ینه اوسببه‌مبنی کندیلکمدن مالك

وبوصورتله محدود ومتناهینك حدودینی بالتجاوز کندیسنی غیرمشهود ونامتناهی اقالیمنه سوق ایله‌سی هپ تفکردر ؛ بلکه شو متناهیدن غیر متناهی‌یه انتقال وقوعبولمینجه فکر یوقدر دینه‌بیلور . انتقال حیواناتده واقع دکلدر .
برنجی برهان : بنده کمال صورت‌ذهنیه‌سی واردر ؛ بوصورت ذهنیه بکا کندمدن کله‌میه‌جکی کبی عدمدن ده کله‌مز؛ اویله ایسه بروجودا کملدن کلمسی ایجاب ایدر. اولا بقالم بزده اولان شو الله صورت ذهنیه‌سی نه‌دن عبارتدر : ده‌قارت دیرکه: «بنجه‌الله نامتناهی، سرمدی، لایتغیر، مستقل، علام، قادرمطلق بر جوهردرکه بن واشیای سائره (اکر اشیای سائره‌دن موجود اولان اولدیغی صحیح ایسه) هپ انك واسطه‌سیله وجوده کلمشزدر . » بویله بر صورت ذهنیه بکا نره‌دن کله‌بیلور ؟ زیرا مادامکه برصورت ذهنیه‌در براصلی، برعلتی اولملق ایجاب ایدر. هله عدمدن کله‌مز. فقط عجبا بندن کله‌بیلیرمی؟ شبهه‌سز بن برجوهر اولدیغمدن ، بندن باشقه برجوهر صورت ذهنیه‌سنی کندمدن آلا بیلیرم. لکن بن‌که محدودم، ناقصم ، ناصل اولورده غیرمحدود وکامل بر جوهر صورت ذهنیه‌سنی کندمدن ایدینه‌بیلیرم ؟ بوراده ده‌قارت فلسفهٔ قدیمه‌دن استعاره ایده‌رك بر قاعدهٔ کلیه کوسترر: «معلولده نقدر حقیقت وارسه علت فاعله‌ده‌ده اوقدر حقیقت اولملق ایجاب ایدر . » بناءً علیه بنده‌کی نامتناهی صورت ذهنیه‌سنك علتی‌ده هیچ اولمازسه بو صورت ذهنیه‌ده‌کی حقیقت قدر حقیقتی حائز اولملق لازمدر . « بر صورت ذهنیه‌نك فلان حقیقت خارجیه‌یی حائز اولمیوب‌ده فلان حقیقت‌خارجیه‌یی حائز اولمسی ایچون بونی بر علتدن ، بر مؤثردن اخذ ایتمسی ایجاب ایدرکه بونده‌ده هیچ‌اولمازسه اوصورت ذهنیه‌ده اولان حقیقت خارجیه قدر بر حقیقت ذاتیه بوله . » بناءً علیه ذهنمزده‌کی نامتناهی صورتنی ایضاح ایچون بوکا اویله بر علت لازمدرکه برحقیقت غیرمتناهیه‌یی نفسنده‌فعلاً حائز اولسون . ده‌قارته کوره بزده‌کی بونامتناهی صورت ذهنیه‌سنه باشقه درلو معنا ویریله‌مز.

وبناءً علیه بالذات نامتناهی، قدیم، لایتغیر، علام، قدیر اولمش، والحاصل اللهده اولدیغنی تمییزایده‌بیلدیکم کمالاتك جمله‌سنه صاحب بولنمش اولوردم . زیرا ، بالاده‌کی استدلالاتمی تعقیباً کندی ماهیتمك قابلیتی درجه‌سنده اللهك ماهیتنی بیلمك ایچون ، کندمده صور ذهنیه‌سنی بولدیغم شیلره مالك اولملق کمال اولوب اولمدیغنه دقتدن باشقه یاپه‌جق برشیئم اولمامقله ، انده نقصانه دلالت ایدن شیلردن هیچ برینك بولنمیوب ، سائرجمله‌سنك بولندیغندن امین اولمش ایدم : نته‌کم شك ، عدم ثبات ، حزن وامثالی شیلرکه ، بن بیله بونلردن آزاده اوله‌ایدم ممنون اولوردم ، انده بولنه‌میه‌جغنی کورمکده ایدم . بوندن باشقه ، محسوس ومجسم برچوق شیلرك صور ذهنیه‌سنه‌ده مالك ایدم : زیرا ولوکه رؤیاده اولدیغمی ، وهرنه‌کوریبور وتخیل ایدییورسه‌م جمله‌سنك باطل‌اولدیغنی فرض ایتمش اوله‌یم، هرحالده بونلرك صور ذهنیه‌سنك بنم فکرمده حقیقةً موجود اولدقلرینی انکار ایده‌مزدم . فقط ماهیت عاقله‌نك جسمانیه‌دن آیری اولدیغنه اولجه پك عیان‌اوله‌رق کندی نفسمده واقف اولمش اولدیغم؛ وهر ترکب تابعیته دلالت ایلدیکنی ، وتابعیت ایسه آشکاره بر نقصان اولدیغنی نظردقته آلدیغم جهتله بوایکی ماهیتدن مرکب اولمه‌نك اللهده برکمال اوله‌میه‌جغنه ، وبناءً علیه انك بویله اولمدیغنه و بلکه اکر دنیاده بعض‌اجسام یاخود بعض‌عقول ویاتماماً مکمل اولمیان دیکر بعض‌ماهیات وارایسه ، بونلرك آنسز برآن موجود اوله‌میه‌جق‌صورتده وجودلرینك انك قدرتنه تابع اولمسی لازم کله‌جکنه حکم ایلدم [1].

[1] موجودیت الهیه‌نك ایکنجی برهانی : حقیقتده بوده برنجی برهانك برقسمندن وانك توسعندن عبارتدر. فقط ینه آیریجه نظر مطالعه‌یه آلینه‌بیلیر : ده‌قارت کندی‌کندینه صورارکه: بن‌که بروجود ناقص اولمقله برابر کمال صورت ذهنیه‌سنه مالکم، اکر اه موجوداولماش اولسه‌یدی، موجود اوله‌بیلیرمیدم ؟

بوندن صوکره دیکر بعض حقـایق دها تحری ایتمك ایسـتدم ؛ و ارباب هندسه‌نك موضوعلرینی ـ که بر جسم متصل [2] اولمق ، یاخود طولاً وعرضاً وارتفـاعاً یاخود عمقاً صورت نامحدوده‌ده ممتدومختلف شکل وجسامتلری حائزاولمسی وتحریك وهرصورتله موقعلرینك تبدیل ایدلمسی ممکن، چونکه ارباب هندسه بواوصافك جمله‌سی موضوعلرنده فرض ایدرلر ، واقسام متعدده‌یه قابل انقسام برمکاندن عبارت اولمق

وبوکااوله‌بیلمکا.کمك امکانی یوق‌ایدی، دیبه جواب ویریر. زیرا مادامکه بن کمال صورت‌ذهنیه‌سنه مالکم اکر کندمه موجودیتی بن‌ویرمش اولـه‌یدم ، صورت ذهنیه‌سنه مالك بولندیغم بتون کمالاتی‌ده اویله‌جه ویریردم . فی‌الحقیقه ده‌قارتك دسـتورلرندن بری شـودر : « برجوهری خلق و محـافظه ایتمك انك صفات و اعراضنی خلق ویا محـافظه ایتمـکدن بیوك وکوچ بر شیئدر . » بن کندمه موجودیتی یعنی جوهری ویرنجه ، بونك بر طوری ، برعرضی اولان کمالی‌ده بطریق‌الاولی ویره‌بیلوردم ، وویرمك‌ده ایستردم؛ چونکه قوهٔ اراده انك خیرلی اولان شیئه طـالبدر ، وابو یاپمق ایچون ابو محاکمه ایتمك کافیدر. وبوصورتله اللهده اولدیغنی تعقل ایتدیکم بالجمله کمالاته بن‌مالك اولوردم. حالبوکه بویله دکلم. دینیله‌رمی‌که بنم موجودیتم بکا ابوینـمـن کلمشـدرکه انلرده‌ده بابالرندن انتـقال ایلمشدر ، والی‌نهایه بویله‌جه متسلسلاً دوام اوله‌بیلور؟ آرسطویه کوره بورادن برحدده طورمق لازمدر . ده‌قارت اکا مخالف اوله‌رق ، بو الی‌نهایه دوامك عدم امکاننه قائل دکلدر . انجق کندیسـنجه ماده‌نك بویولده تفسیرندن برشی چیقماز . ده‌قارتك اکثریا تکرار ایلدیکی وجهله ، زمانك اقسام مختلفه‌سی یکدیکرندن مسـتقلدر . بر آن معینده موجود اولمق بونی تعقیب ایدن آنده موجود اولمغی اسـتلزام ایتمز . بونك ایچونده آیروجه برسبب ، برعلت کافیه ایستر . بو جهتله سلسلهٔ تناسل میاننده موجودیتك بقاسی وزمانك عدم دوامی آراسـنده موجودیتك دوامی آنجق بذاته موجود بر سبب کاملك یعنی واجب الوجودك موجودیتنه متوقفدر .

[2] ده‌قارت جسمی یاخود ماده‌یی حیز Etendu ایله تعریف ایدر ومکان Espace دن تفریق ایلمز .

اوزره تصور ایلرم ـ نظرمطالعه‌یه آله‌رق، بونلرك اك بسیط دلیللرندن بعضیلرینی کوزدن کچیردم؛ وهرکس طرفندن بودلائله عطف ایدیلن شو یقین عظیم ، بونلرك دمین کوستردیکم قاعده‌یه توفیقاً بداهتله تفهم اولنه‌بیلمسندن باشقه برشیئه مستند اولمدیغنه دقت ایده‌رك ، بودلائلده موضوعلرینك موجودیتندن بنی تأمین ایده‌جك هیچ برشی اولمدیغنی‌ده نظر امعانه آلدم ؛ چونکه مثلا بر مثلث فرض ایلدیکم حالده ، اوچ زاویه‌سی مجموعنك ایکی قائمه‌یه مساوی اولماسی لازم کلدیکنی پك اعلا کوره‌بیور ایسه‌مده ، بوندن دولایی ، عالمده برمثلث موجود اولدیغندن بنی تأمین ایده‌جك هیچ بر شی کوره‌میوردم ؛ حالبوکه وجود کامله دائربنده اولان صورت ذهنیه‌یی تدقیقه رجوع ایتدیکمده موجودیتك بونده بر مثلثك اوچ زاویه‌سی مجموعنك ایکی قائمه‌یه مسـاواتنده‌کی ویاخود برکره‌نك کافهٔ اقسامنك مرکزندن ابعاد متساویه‌ده بولنمسنده‌کی موجودیت کبی، بلکه‌ده بونلردن دها بداهتله مندمج اولدیغنی ؛ و بناءً علیه اللهك که شو وجود کاملدر ، واراولمسنك هیچ اولمازسه هرهانکی بر هندسه دلیلی قدر یقین افاده ایلدیکنی آکلادم . [1]

[1] موجودیت‌الهیه‌نك اوچنجی برهانی: بوبرهان صرف عینیت Identité اساسی اوزرینه مبنیدر. تعریفنه نظراً وجود کامل هرنوع کمالاته مالك اولان بروجوددر . موجودیت ایسه برکمالدر، اویله ایسه وجود کامل موجوددر . کمال صـورت ذهنیه‌سی وضع ایدیلنجه ، ده‌قارته کوره‌لزوم منطقی بزی موجودیتی قبوله مجبور ایلر . نته‌کیم مثلث صـورت ذهنیه‌سی موضـوع اولنجه ، اوچ زاویه‌سی مجموعنك ایکی قائمه‌یه مساواتنی تسلیم ایتمکه مجبورز .

بو برهان ده‌قارتدن اول دیکر بر فیلسوف طرفندن ، فقط براز باشقه طرزده‌اقامه ایدلمش ایدی: الله کندیسندن اکمل تصورالنه‌میان بروجوددر ، اویله‌ایسه موجوددر؛ چونکه موجود اولمسه، بن‌انك حائز اولدیغی کمالاتك جمله‌سنی وفضله اوله‌رق‌ده موجودیتی حائز دیکر بروجود تصور ایده‌بیلیردم‌که بو حالده‌بو وجود انك کامل عد ایتدیکمز اولکی وجوددن اکمل اولوردی‌که بوده باطلدر.

فقط بونی وحتی کندی نفسلری نه اولدیغنی بیلمکده صعوبت اولدیغنه قانع آدملر بولنمسی ، بونلرك ذهنلرینی اشیای محسوسه‌نك فوقنه اصلا یوکسلتمه‌ملرندن ، وقابل تخیل اولمیان هرشی کندیلرینه ناقابل تعقل کورینه‌جك درجه‌ده، هیچ برشیئی ، اشیای مادیه ایچون برصورت مخصوصهٔ تفکراولان تخیلدن [1] باشقه صورتله نظرمطالعه‌یه آلمامغه آلشمش اولملرندن نشأت ایدر . بو ایسه شوندنده خیلی آشکار اولورکه ، فیلسوفلر بیله تدریساتلرنده اولجه حسده داخل بولنمامش هیچ بر شیئك عاقله Entendement ده داخل اولمدیغنی دستور اولمق اوزره کوستریرلر، فی‌الحقیقه الله ونفس صورت ذهنیه‌لری اصلا حسده داخل بولنمامشلردر ، وظن ایدرسه‌م ، بونلری آکلامق ایچون قوهٔ متخیله‌لرینی قوللانمق ایسته‌ینلرك حرکتی ، صدایی استماع ورایحه‌یی استشمام ایچون کوزلرینی قوللانمق ایسته‌ملرینه بکزر. آنجق شوقدر بر فرق وارکه، حاسهٔ بصر اشیانك حقیقتندن بزی حاسهٔ سمع و حاسهٔ شمدن آز تأمین ایتمز ؛ حالبوکه بزم نه متخیله‌مز ، نده حواسمز ، عاقله‌مزك دخلی اولمقسزین ، بزی هیچ برشیدن اصلا تأمین ایده‌مز .

والحاصل کتیردیکیم دلائل اوزرینه حالا آللهك و نفسلرینك موجودیتنه [2] کفایت درجه‌ده قانع اولمامش دها آدملر وار ایسه ، شوراسنی بیلملری لازم کابرکه ، بر بدنه مالك اولمق وبر طاقم نجوم وبر ارض بولنمق وامثالی شیلرکه مودیترندن بلکه داها زیاده امین اولدقلری ذهابنده‌درلر ، داها از محققدرلر : زیرا ، بوشیلر حقنده ،

[1] یعنی صرف شکل محسوسده بر آکلایش .

[2] نفسلرینك بدندن قطع نظر بالفعل موجودیتنه (ده‌قارت)

دائرهٔ غرابته دوشمکسزین ، اشتباه ایدیله‌میه‌جك کبی کورینه‌جك درجه‌ده ، بر وثوق اخلاقی [1] اولمقله برابر ، اویقوده ایکن ، هیچ برینك اصلی اولمدیغی حالده ، باشقه بر بدنه مالك بولندیغی وباشقه بیلدیزلر وباشقه بر أرض کوردیکی عین صورتله تخیل اولنه‌بیله‌جکنك نظر دقته آلنمسی یوقاریکی خصوصدن تماماً قناعتیاب اولنمامسی ایچون بر سبب کافی اولدیغی ، بر یقین مابعدالطبیعیدن [2] بحث ایدیلنجه ، غیر معقول اولنمقسزین ، انکار ایدیله‌مز . زیرا اکثریا رؤیاده وارد اولان افکار اویانقکن وارد اولان افکاردن آزبارز وصریح اولمدیغی جهتله ، اوته‌کی افکارك باطل اولوب‌ده بو بریکیلرك اولمدیغی نه‌دن بیلنیر ؟ اعقل ناس اولانلر بو خصوصده ایستدکلری قدر اعمال فکر ایتسونلر، ظن ایلمه‌مکه موجودیت‌الهیه‌یی اولجه فرض وقبول ایتمکسزین بو شبهه‌یی ازاله‌یه کافی بر دلیل کتیره‌بیلسونلر . زیرا اول امرده ، غایت واضح وعیان اوله‌رق آکلادیغمز شیلر هپ حقیقت اولدقلری ماده‌سی که، بالاده قاعده اتخاذ ایتمش ایدم، اوبیله آنجق اللهك موجود وبر وجود کامل اولمسی وبزده هر نه وار ایسه اندن کلمسی سببیله قناعت‌بخشدر ؛ بوندن ناشیدرکه بزم صورت ذهنیه یاخود مفهوملرمز،

[1] وثوق اخلاق (یعنی متواتراتك افاده ایتدیکی وثوق) دیمك اخلاق واطوارمزی و معاملات روزمره‌مزی اداره ایتمکلکمز ایچون کافی بر وثوق وصحت دیمکدرکه، مطلق صورتده بحث اولندیغی تقدیرده، خطا اولمسی قابلدر. مثلا اصلا روما شهرینی کورمه‌مش اولانلر ایتالیاده اونامده برشهر بولندیغندن اصلا اشتباه ایتمزلر ؛ ولوکه انك موجودیتنی خبر ویرنلرك جمله‌سنك کندیلرینی اغفال ایلملری محتمل اوله .

[2] وثوق اخلاقینك عکسی یقین مابعدالطبیعی (یعنی بدیهیات عقلیه‌نك افاده ایتدیکی یقین) درکه نقیضلرینی تصور ایتمك محال اولان شیلرده بولنور ؛ براهین ریاضیه کبی

واضح وعیان اولدقلری هرشیده ، حقیقةً واقع وجانب الهیدن وارد شیلر اولدقلری جهتله ، بونده حقیقی اولمقدن باشقه برشی اوله‌مازلر. شو صورتله‌که اکر انلردن چوق کره حائز بطلان اولانلرینه مالك ایسه‌ك ، بونلر انجق کندیلرنده بعض کونه مبهملك ومغلقلق بولنانلر اوله‌بیلور ؛ وبوده انلرك بوخصوصده اللهدن دکل عدمدن کلمه‌لرندن نشأت ایدر ، یعنی انلر بزده انجق تماماً مکمل اولمدیغمز جهتله بویله مغلقدرلر وبطلان وعدم کمالك ، بوحیثیتلرله ، اللهدن کلمه‌سنده ، حقیقت یاخود کمالك عدمدن کلمه‌سنده اولدیغندن آز کراهت بولنمدیغی بدیهیدر . فقط بزده واقع وحقیقی هرنه وارایسه جمله‌سنك بر وجود کامل ولایتناهیدن کلدیکنی بیلمسه‌ك ، نقدر واضح وعیان اولورلرسه اولسونلر ، صور ذهنیه‌مزك حقیقی اولمق کمالنه مالك اولدقلرندن بزی تأمین ایده‌جك الده هیچ بردلیلمز بولنماز . [1]

[1] دهقارت واضح وبدیهی صورتده آکلاشیلان هرشی حقیقتدر دیدکدن صوکره ، بو اساسه استناداً اللهك موجودیتنی اثبات ایدیور ؛ وبو اثباتدن صوکره‌ده بزم واضح وبدیهی اوله‌رق آکلادیغمز شیلرك حقیقی اولمسنه سبب اللهك موجودیتیدر سوزینی علاوه ایدیور . دیمك اولیورکه بر طرفدن بداهتك صحتی اللهك موجودیتنی ، دیکر طرفدنده اللهك موجودیتی بداهتك صحتنی اثباته یارایور. بوراده دور وتسلسل اولدیغی کرك دهقارتك حال حیاتنده ، کرك صوکره پك چوق ادعا اولنمشدر. فقط دهقارت بونی انکارایدر : بداهت نظریه‌سنده ایکی آن واردر ؛ اولا ، واسطه‌سیله حقیقتی ادراك ایتدیکمز فطری وآنی برفعل‌که بز بوکا حدس Intuition دیبورز ، بوطرز بداهت هیچ بر شیئه استناد ایتمز واللهك موجودیتنی اثباته یارار . « الله مفهومنده مندمج اولان برموجودیت ممکنه دکل ، بلکه برموجودیت ضروریه وواجبه‌در. بروجود کاملك موجودیتی مفهومندن اللهك موجودیتی باشقه هیچ بر دلیله احتیاج حس ایتمکسزین ایکینك جفت واوچك تك عدد اولمسی کبی عیان وجلی صورتده معلوم اولور. بونك کبی بعضیلرنجه اثباته ، دلیله احتیاج کوسترمکسزین معلوم برطاقم

اللهك ونفسك معرفتی بزی بویله‌جه بوقاعده حقنده قناعت‌یاب ایلدکدن صوکره ، شوراسنك بیلنمسی پك قولایدرکه ، اویورکن تخیل ایتدیکمز رؤیالر اویانقکن مالك اولدیغمز فکرلردن بزی اصلا اشتباه ایتدیرمه‌ملیدر . زیرا اویقوده بیله ، اکرغایت واضح برصورت ذهنیه ایدنمك واقع اولسه ، مثلا ارباب هندسه‌دن بری یکی بر برهان کشف ایله‌سه ، کندیسنك اویقوسی اونی دوغری اولمقدن منع ایتمز ؛ ورؤیالرمزك مختلف اشیایی بزه حواس ظاهره‌مزك کوستردیکی صورتده عرض ایتمکدن عبارت اولان الك معتاد خطاسی بزم بوکبی صور ذهنیه‌نك حقیقتنه عدم اعتمادمزه وسیله ویرمسی ایجاب ایله‌مز ؛ چونکه صاریلق علتنه مبتلا اولانلر هرشیئ صاری کوردکاری ، ویلدیزلر یاخود سائر غایت اوزاق اشیا بزه حقیقت حالده اولدقلرندن پك زیاده کوچوك کوروندکاری کبی ، بوصور ذهنیه بزی بعضاً اویومادیغمز حالده‌ده آلداده‌بیلیرلر. والحاصل کرك حال یقظه‌ده ، کرك حال نومده بولنه‌لم ، عقلمزك بداهتندن باشقه‌سندن اصلا مطمئن اولمامقلغمز ایجاب ایدر وشوراسنه دقت اولنملیدرکه ، بن عقلمزك دیبورم ، یوقسه نه قوۀ متخیله‌مزك نه‌ده حواسمزك دیمیورم : مثلا کونشی پك آشکاره کورمکله برابر انك ، بوندن دولایی ، آنجق اوکوردیکمز بیوکلکده

شیلر واردرکه دیکرلری انلری انجق اوزون اوزادی نظریات واستدلالات ایله تفهم ایده‌بیلورلر . » ثانیاً ، هر عیان صورتده تعقل اولنان شیئك حقیقت اولمسی مبدأی‌که واسطه‌سیله اعیاندن مجرداته ، جزئیدن کلی‌یه ، خصوصیدن عمومی‌یه انتقال ایتدیکمز عملیاتدر . بزایسه آن حاضری تجاوزه وحدسمزك افقنی درجۀ غیر محدوده‌ده تحدیده آنجق اللهك موجودیت وکمالنه واقف اوله‌رق اغفال ایدلمدیکمزدن امین اولدیغمزدن دولایی مقتدر اولورز. دیمك قارتزیه نظریه‌سنده دور وتسلسل یوقدر .

اولديغنه حكم ايتمه‌مز اقتضا ايتمديكی كبی ، بركچی كوكده‌سی اوزرينه آشيلانمش بر آرسلان باشنی عياناً تخيل ايده‌بيلديكمز حالده‌ده ، بوندن دولايی ، دنياده بويله بر مخلوق غريب، بولنديغنك استنتاج ايدلمسی لازم كلمز ؛ زيرا عقل بزه ديمزكه بويله كورديكمز ويا تخيل ايلديكمز شيلر حقيقی اولسونلر[1] ، بلكه‌اوبزه ديركه، بالجمله صورت ذهنيه‌مزده،

[1] دەقارت ە كوره بز عالم خارجی‌يی نه حواس واسطه‌سيله دوغريدن دوغری‌يه بيليورز . نه‌ده حقيقتده ناصل ايسه اويله ادراك ايديپورز . عالم خارجی‌يه دائر يكانه بيلديكمز شی ذهنمزده اولان صورتلر Ideés در . بر كله ايله دەقارت ذهنيه Idéalieme مذهبنده‌در . بز بوصور ذهنيه‌نك خارجده‌حقيقی بر طاقم اشيايه دلالت ايلديكنه، تعبير ديكرله بوصور ذهنيه‌نك دلالت ايتديكی اشيانك خارجده حقيقةً موجود اولديغنه انجق بالواسطه يعنی حقيقت الهيه سايه‌سنده واقفز . چونكه ممكن دكلدركه كنديلرينك حقيقی اولدقلرينه برقناعت قويه ايله برلكده اوله‌رق اللهك بزه ويرمش اولديغی بو صور ذهنيه بزی اغفال ايلسون. بومذهبك درين برانتقادينه كيريشمكسزين يالكز شوقدر ديه‌لكه اكتفا ايده‌رزكه علم منافع الاعضانك كشفيات جديده‌سنه نظراً عالم محسوس حقنده‌كی كافهٔ معلومات وافكارمزك برطاقم احوال وجدانيه‌مزدن عبارت اولديغی و حقيقت خارجيه‌يه اطلاع ايچون داها زياده يقين افاده ايدن المزده بر واسطه بولنمديغنی انكار قابل دكلدر . دەقارتی بوخصوصده التزام ايدن انكليز علمای حاضره‌سندن هوكسله‌يك افكارينی بورايه نقل ايده‌لم :

« موجوديت حقنده اولان بالجمله مدركاتمز فكرمزك هرهانكی برصورتندن عبارتدر . مثلا الده بريووارلاق آلايم: بونك قرمزی ، مدور ، قاتی ، تك بركوچوك جسم اولديغنی آكلارم. بو قرمزی رنك ، بومدور شكل ، بو صلابت، بو وحدت يووارلاغك اعراض وكيفياتی ديديكمز شيلردر. يووارلاقده موجوديتلرينی تصور بيله ايده‌مديكمز بوكيفيات حقنده بالذات وجدانمزك برطاقم اطواريدر ديه‌جك اولورسه‌ق ، وهلهٔ اولاده عبث محض التزام ايديپور ظن اولنورز . فقط اولا شو قرمزی رنك نه‌در ؟ آنی نظر دقته آلالم ، وبقالم شو قرمزی احساسی Sensation بزده ناصل پيدا اوليور ؟ غايت رقيق بر ماده‌نك طالغه‌لری - كه اجزاسی ، هر جزؤ عين سرعتی حائز اولمامقله برابر ،

مفهوملرمزده بعض حقيقت اساسی بولنمسی اقتضا ايدر ؛ چونكه ممكن دكلدركه، اللهكه محض كمال ومحض حقيقتدر، آنلری بزده بولنمز وضع ايلمش اولسون ؛ واويقو اثناسنده‌كی تخيلاتمز بعضاً اويانقكن

نهايت درجه‌ده سرعتله اهتزاز ايدر - يووارلاغه تصادف ايده‌رك ، بونلرك بر درجهٔ معينه‌ده اهتزاز ايدن اقسامی يووارلاغك سطحندن هرطرفه دوغری عكس و انتشار ايلر . كوزك جهاز بصريسی بونلرك بر مقدارينی طوپلايه‌رق اوصورتله كوزك ايچنه سوق ايدركه ، بغايت نازك بر غشا اولوب عصب بصری اليافنك نهايتلرينه متصل بولنان طبقهٔ شبكيه‌نك سطحنه چارپارلر . بوقدر دقيق برماده‌نك يعنی اثيرك دفعلری اوجهازه وعصب بصرينك اليافنه برتأثير مخصوص اجرا ايدر ؛ بو اليافده حصوله كلن تحول دماغده ديكر تحولات وجوده كتيرير ، وبو تحولات بزجه مجهول بر صورتده قرمزی رنك احساسنی ياخود حال وجدانيسنی حاصل ايدر . اكر اثيرك سرعت اهتزازی ، ياخود طبقهٔ شبكيه‌نك طبيعتی دكيشه‌جك اولسه ، يووارلاق ينه او يووارلاق قالديغی حالده، بزه آرتق قرمزی كورنمز ، باشقه بر رنكده كورينور . بررنكی ديكرندن تفريق ايده‌مه‌مكدن عبارت اولوب داءدالتون (دالتون 1844 سنه‌سنده وفات ايتمش برانكليز عالميدر) تسميه ايديلن حال مخصوص رؤيته دوچار اولان بعض آدملر واردركه فرضا اويووارلاق ايچون يشيلدر ديه‌بيليرلر ، وبزم قرمزی ديديكه حقمز اولديغی قدر آنلرك ده يشيل ديمكده حقلری اولور. فقط اويووارلاق حدذاتنده هم يشيل هم‌ده قرمزی اوله‌ميه‌جغندن ، شو حال كوستركه قرمزيلق كيفيتی بزم وجدانمزده‌در ، يووارلاقده دكلدر .

بونك كبی ، مدورلك وقاتيلقده بصر ولمس احساسانی تسميه ايتديكمز طاقه منسوب صور وجدانيه‌دن اولديغنی آكلامق قولايدر . اكر قرينهٔ لامعه‌مزك سطحی اسطوانی اولمش اولسه ايدی ، بزم يووارلاق بر جسم حقنده اولان فكرمز باشقه اولوردی ؛ واكر اعضا وعضلاتمزك قوتی يوز مثلی زياده اولسه ايدی ، اويووارلاق المزده براكمك ايچی حبی كبی يموشاق بولنوردی. بتون بو كيفياتك بزده اولديغی بديهی اولمسی شويله دورسون ، بلكه ، بوندن ماعدا ، اكر تجربه‌يه قيام ايده‌جك اولورايسه‌كز ، رنكك ، شكلك ، صلابتك موجوديتنی بزم موجوديتمزه قابل اضافه برعلمه ربط ايتمكسزين تصور ايلمه‌نك عدم امكانتی تصديق ايدرسكز . يووارلاغك برلكی بيله بزه نسبةً در

اولدیغی قدر ویا دها زیاده بارز وصریح اولمقله برابر، نظر واستدلالاتمز هیچ برزمان اویقوده اویانقکن اولدیغی قدر بدیهی وتام اولمادیغندن ، عقل شونیده بزه دیرکه ، کندمز تماماً مکمل اولمدیغمز جهتله افکارمز تماماً حقیقی اولهمیهجغندن ، افکارمزك حقیقت اولهرق حاوی اولدیغی شی محقق رؤیاده ایکن اولان افکارمزدن زیاده بیدار ایکن اولان افکارمزده بولنمسی ایجاب ایدر .

دینهجك اولورسه غریب کورینور ایسهده ، پك بسیط برطاقم تجربهلر اثبات ایدرکه حقیقت حال بویلهدر ، وکندیلرینه الك زیاده اعتمادیمز اولهبیلهجك ایکی حاسه عین نقطهده بربرینی نقض ایدهبیلورلر. : بوواردلاغی پارماقلرکزك آراسنه آلارق اکا علی العاده باقك ، حاسهٔ لامسه وحاسهٔ باصره متفقدرلرکه بوواردلاق بردر . صوکره شاشی باقك ، لامسه بوواردلاغك براولدیغنی ادعا ایتدیکی حالده ، باصره بوواردلاق ایکیدر دیر . صوکره کوزلرکزه وضعیت عادیهسنی اعاده ایدك ، وشهادت پارماغکزله اورته پارماغکزی اوست اوسته خاچواری کلیدلدکدن صوکره ، بوواردلاغی بو ایکی پارماغکزك یموشاقلری آراسنده طوتك : اووقت لامسه ایکی ، باصره ایسه بر بوواردلاق اولدیغنی کوستریر ؛ حالبوکه حاسهٔ باصره نقدر اعتماده شایان ایسه حاسهٔ لامسهده اوقدر اعتماده شایاندر. دینهجككه بوواردلاق برمقدار مکان اشغال ایتمکدهدرکه عین زمانده دیکر هیچ برشی طرفندن اشغال اولنهماز. تعبیردیکرله بوواردلاق حیز Eteudu ایله متصفدرکه بوخاصه مادهنك خاصهٔ اصلیهسی اولوب ذهنمزده دکل بهمه حال اشیاده اولمق اقتضا ایدر . بوکا شویله جواب ویریلور : بو ، شو اشیاده وارمیدر ، یوقمیدر ، بزجه اشیانك کیفیاتنه دائر معلوم اولان شی وجدانمزك برحالندن باشقه برشی دکلدر . بزم حیز دیدیکمز شی ، حاسهٔ باصره و حاسهٔ لامسهنك ایکی ویا دها زیاده تأثراتی بینندهکی مناسبتك معرفتیدر . بوحیزك بزم فکرمزهمقیس برفکرذی وجداندن مستقلاً موجودیتی کلیاً ناقابل تصوردر. حیزی بزدن مستقل اولهرق تصورك عدم امکانته رغماً ، کندیسی بذاته موجودمیدر دکلیدر ؟ ایشته بوراسی برنقطهدرکه ، حقنده بالنسبه قطعی برسوز سویلیهمهم.

بناءً علیه بزم بوواردلاغمز ، حدذاتنده نه اولورسه اولسون ، بنجه بکا مخصوص برافکار وجدانیه حزمهسی شکلندن باشقه برشکلده معلوم اولهماز . ه

بشنجی قسم

بعض فیزیقی مسائلی

بو برنجیلردن استنتاج ایتدیکم حقایق سائره سلسلهسنی بوراده تعقیب و ارائه ایلهمك ایستر ایسهمده ، بونك ایچون ، کندیلریله بوزوشمق آرزو ایتدیکم علما بیننده مختلف فیها بر طاقم مسائلدن شمدی بحث ایتمهم لازم کلهجکندن ، بوندن صاقنمقلغم و آنلردن خلقك دها تفصیلاً خبردار ایدلمسی فائدهلی اولوب اولمیهجغنك تقدیرینی دها عقللیلره ترك ایله ، یالکز او مسائل نهلردن عبارت اولدیغنی عمومیتله بیان ایلمکلکم خیرلی اولهجغی اعتقادندهیم . بالاده اللهك ونفسك موجودیتنی اثبات ایچون قوللاندیغمدن باشقه بر مبدأ فرض ایتمهمکلکم ، وهیچ برشیئی ارباب هندسهنك مقدما دلیللریله یاپدقلرندن زیاده واضح ویقینی بولمدقچه حقیقت اولمق اوزره قبول ایلهمکلکم حقنده متخذ قرارمده دائما ثابت قدم اولدم ؛ بونکله برابر شوراسنی بیانه جرأت ایدهرمکه، دکل یالکز فلسفهده بحث اولنه کلن باشلیجه مشکلاتك کافهسی حقنده آز زمانده کندمی مطمئن ایتمهنك چارهسنی بولدم ؛ بلکه بعض قوانینك فرقنه واردمکه ، آنلری الله طبیعتده اویله بر صورتده وضع وتأسیس ایتمش و آنلردن نفسلرمزده اویله بر خبر طبع ونقش ایلهمشدرکه ، اوبو بابده براز اعمال فکر قیلنجه آنلرك دنیاده بولنان یاخود یاپیلان شیلرك کافهسنده تماماً مرعی اولدیغنده شبهه ایدهمهیز . صوکره بوقوانینك مابعدینی نظر دقته آلهرق ، اولجه

اوكرنمش، حتی اوكرنمك امیدنده بولنمش اولدقلرمدن دها مفید ومهم برطاقم حقیقتلر كشف ایتمش اولدیغم ظننده‌یم .

فقط آنلرك باشلیجه‌لرینی بعض مطالعات بنی نشردن منع ایدن بر كتابده [1] ایضاحه غیرت ایتمش اولدیغمدن ، بونك محتویاتی نه‌دن عبارت اولدیغنی بوراده مجملاً بیاندن خیرلی صورتده او حقیقتلری بیلدیره‌میه‌جكم. انی یازمازدن اول اشیای مادیه‌نك ماهیتلری حقنده بیلدیكمه ذاهب اولدیغم شیلرك هپسنی آنده طوپلامق تصورنده بولنمش ایدم . فقط رساملر بر جسم صلبك مختلف وجوهنك كافه‌سنی دوز بر لوحه‌ده مساواةً حسن صورتده ارائه ایده‌میه‌رك ، انلرك باشلیجه‌لرندن برینی بالانتخاب یالكز انی كونه عرض و دیكرلرینی كولكه‌ده ترك ایده‌رك، یالكز اكاباقلقله كوریله‌بیلدیكی قدر كوستردكاری كبی ، بنده ذهنمده اولان شیلرك جمله‌سنی نطقمه وضع ایده‌مه‌مكدن قورقه‌رق ، یالكز ضیا حقنده اولان مطالعاتمی مفصلاً سرد ایتكه ؛ و بعده مناسبت كلدكجه ، بو مشروحاته انك همان مجموعنه مصدر اولملری جهتیله كونش و ثابت یلدیزلر و انی نقل ایتملری دولاییسیله سماوات، وعكس ایتدیرملری مناسبتیله سیارات وقویروقلی یلدیزلر [2] و ارض ، و بالخاصه یا ملون ، یا شفاف ویا مضی اولملری ملابسه‌سیله ارض اوزرنده بولنان بالجمله اجسام، و نهایت ضیانك سیرجیسی اولمسی

[1] (كتاب، عالم ویا ضیا) . ده‌قارت بو كتابده كرهٔ ارضك حركتنی قبول ایدییوردی . انی نشر ایتمك اوزره ایكن غالیله‌نك بو نظریه‌یی ادعاسندن دولایی روماده محكوم ایدلدیكنی دویار دویماز كتابنی طابعدن آلدی . و انجق وفاتندن اون یدی سنه صوكره اك چین برخلاصه‌سی نشراولندی. اصل كتاب ضایع اولمشدر .

[2] قویروقلی یلدیزلرك كندی ضیالری واردر .

حسبیله‌ده انسان‌حقلرنده بعض شیلر علاوه‌سنه تشبث ایلدم . حتی بو شیلرك هپسنی بر آز كولكه‌لندیرمك ، و علما بیننده معتبر اقوالی نه قبول ، نه‌ده رده مجبور اولمقسزین ، انلر حقنده‌كی افكارمی دها سربستانه سویلیه‌بیلمك ایچون ، بتون بوعالمی كندی مناقشه‌لرینه براغه‌رق ، اكر الله شمدی فضای مخیلك بر طرفنده یكی بر عالمی تركیب قیله‌جق قدر برماده خلق ایده‌جك، وبو ماده‌نك مختلف اجزاسنی شعرانك تصور ایده‌بیله‌جكلری قدر قاریشیق بر خوا حصوله كتیره‌ر وجهله مختلف و غیر منتظم صورتده تحریك ایلیه‌جك ، و بوندن صوكره‌ده طبیعته معاونت معتاده‌سنی اجرا ، و انی كندی طرفندن موضوع قوانین موجبنجه فعل وحركته تركدن باشقه برشی یاپمیه‌جق اولورسه، بویكی عالمده ظهوره كله‌جك شیلردن بحثه قرار ویردم. [1] بویله‌جه اولا شو ماده‌نك نه اولدیغنی تعریف ایتدم ، و انی ، ظن ایدرسه‌م ، بالاده الله و نفس حقنده دینیلان مستثنی اولمق اوزره ، دنیاده دها آچق و دها آكلاشیلیر برشی اوله‌میه‌جق صورتده عرضه چالیشدم ؛ چونكه بو ماده‌ده بن نه مكاتبده موضوع مناقشه اولان شو صورت وكیفیتلردن هیچ برینك [2] نه‌ده تجاهلی بیله قابل اوله‌جق درجه‌ده معلومیتی نفسلرمزجه غیر طبیعی هیچ بر شیئك عمومیتله

[1] ده‌قارتك غالیله كبی كفر ایله اتهام اولنمامق ایچون بولدیغی حیله .

[2] اسكی فلسفه‌ده صورت Forme دییه ماده‌یه علاوه اونوب انك ماهیتنی تعیین ایدن اسرارانكیز خاصه‌یه دینوردی . مثلا تجربت ماده‌یه علاوه اولننجه طاشی وجوده كتیریردی؛ وبویله‌جه هرشیئه جواب بولونوردی. خاصیت نائمه آفیونی ایضاح ایتمش اولوردی . و بوصورتدن مجرد ماده‌یه اصل هیولا دینیردی . ده‌قارت بوطرزی قالدیره‌رق یرینه دها علمی بر اصول اقامه ایتمشدر (بوقاریده‌در وایكنجی قسمده ایكنجی قاعده‌نك شرحنه باقك)

بولنمدیغنی بیله قطعیاً فرض ایتمکده ایدم . بوندن‌باشقه ، قوانین طبیعت
ناصل‌شیلر اولدیغنی کوستردم ؛ و دلائلمی اللهك نهایتسز کمالاتندن باشقه
هیچ برمبدأه استناد ایتدیرمکسزین ، اوقوانینك حقلرنده جزئی شبهه‌یه
ذاهب‌اولنه‌بیلمش بولنانلرینی‌اثباته ، وانلرك ، اکر الله برچوق عوالمده‌ها
یاراتمش‌اولسه ، بونلرده‌ده جاری اولمقدن کری‌قالمیه‌جق شیلر اولدقلرینی
ارائه‌یه چالیشدم . بعده او خوانك اکثر ماده‌سنك ناصل ، بوقوانین
موجبنجه ، بزم کوکلرمزه مشابه اوله‌جق صورتده دوزلوب یولنه
کیرمسی ایجاب ایتدیکنی [1] ؛ مع‌مافیه ناصل‌بعض اقسامنك بر ارض
و بعضیسنك سیاره‌لر و قویروقلی ییلدیزلر و دیکر بعضیسنك بر کونش ،
و ثابت ییلدیزلر تشکیل ایتمسی لازم کلدیکنی کوستردم . و بوراده ضیا
بحثنده تفصیلاته کیریشه‌رك ، کونشده و ییلدیزلرده بولنمسی اقتضا ایدن
ضیا نه اولدیغنی ، وناصل اورالردن بر آنده مسافات عظیمهٔ سماواتی
کچدیکنی ، [2] و سیاره‌لردن وقویروقلی ییلدیزلردن ارضه دوغری
منعکس اولدیغنی ایضاح ایتدم . و بوکا اشبو سماوات ونجومك جواهر
و وضعیات و حرکاتی و اوصاف سائره‌سی حقنده برچوق شیلر علاوه
ایلدم ؛ شوصورتله‌که شوعالمك سماوات و نجومنده بنم تعریف ایتمکده
اولدیغم عالمکیلره تماميله مشابه کورنمسی لازم کلیه‌جك ویا هیچ
اولمازسه ممکن اولمیه‌جق هیچ بر شی کورلمدیکنی بیلدیره‌جك قدر

[1] دهقارت هر شیئی برطاقم قوانین ضروریه و واجبه‌یه ارجاع ایدر . دیکر بر اثرنده دیرکه ماده متوالیاً بتون صور ممکنه‌یی اخذ ایلدیکندن ، بوکون کوردیکمز صورته واصل اولمسی ضروری بولونمشدر .

[2] بوخطادر . ضیا بر آنده انتقال ایتمز . ضیانك سرعتی ثانیه‌ده تقریباً ۳۰۰۰۰۰ کیلومترودر . کونشك ضیاسی ارضه سکزدقیقه اون‌اوچ ثانیه‌ده ، شعرای یمانی ییلدیزینك ضیاسی یکرمی ایکی سنه‌ده واصل اولور .

بوماده‌دن بحث ایتدیکم ظننده ایدم . بوندن‌صوکره بالخاصه ارضه نقل
کلام ایده‌رك ، ناصل ارضی ترکیب ایدن ماده‌یه الله هیچ بر ثقلت
ویرمه‌مش اولدیغنی صراحةً فرض ایتمش اولسه‌م بیله ، بالجمله اجزاسی
تماماً مرکزینه دوغری توجهدن کری قالماز ؛ ناصل سطحنده صو
وهوا اولمسیله ، کوکلرك وییلدیزلرك و باشلیجه قمرك وضعیتلری بزم
دکزلرمزده مشاهده اولنانه هر حالنده مماثل بر جزر و مد [1] ،
و بوندن ماعدا کذلك مدارین آره‌سنده کورلدیکی وجهله ، شرقدن
غربه‌دوغری ، کرك‌صو کرك‌هوادن برجریانه سببیت‌ویرمسی ایجاب‌ایدر ؛
ناصل اوراده داغلر ، دکزلر ، پیکارلر ، نهرلر بالطبع تشکل ایده‌بیلور ،
و معادن معدن اوجاقلرینه کله‌بیلور ، و نباتات قیرلرده یتیشه بیلور ،
وعلی‌العموم مخلوط ویامرکب تسمیه‌اولنان بالجمله اجسام تولد ایده‌بیلور .
و ، سائر شیلر میاننده ، ییلدیزلردن صوکرا ضیا حصوله کتیرر
دنیاده آتشدن باشقه برشی بیلمدیکمدن ، بونك طبیعتنه عائد هرشیئی :
ناصل وجوده کلیر ، ناصل تغذی ایدر ، ناصل بعضاً ضیاسز حرارتی ،
بعضاًده یالکز حرارتسز ضیایی حاوی اولور ؛ ناصل مختلف اجسامه
مختلف رنکلر و دیکر مختلف اوصاف ویره‌بیلور ؛ ناصل بعضیلرینی
اریتوب بعضیلرینی قاتیلاشدیرر ؛ ناصل همان جمله‌سنی احراق ویا کول
ویا دومانه تحویل ایده‌بیلور ؛ والحاصل ناصل بو کولدن یالکز کندی
فعلنك شدتیله جام حصوله کتیرر ، بورالرینی وضوح تام‌ایله آکلاتمقه
صرف مقدور ایلدم : و اشبو کولك صرچه‌یه تحولی طبیعتده دها

[1] جزر ومد کونش و آیك دکز صولری اوزرینه اولان جاذبه‌سندن تولدر ایدر . بوحادثه‌نك حقیقتنی اك اول دهقارتدن صوکره بر حیات‌اولان نیوتون نام انکلیز عالمی ایضاح ایلشدر .

حیرتبخشنه تصادف اولنه‌میه‌جق قدر محیر کورندیکندن، بالخاصه بونی تعریف ایله متلذذ اولدم . [1]

بونکله برابر، بتون بوشیلردن دولایی بو عالمك بنم ایضاح ایلدیکم صورتده تکوین ایدلمش اولدیغنی استنتاج ایتمك ایسته‌مه‌مکده ایدم ؛ اللهك عالمی ناصل اولمسی لازم‌ایسه ابتدادن اوله‌جه خلق ایتمش اولمسی حقیقته دها‌یاقیندر [2] فقط شوراسی محقق وارباب‌کلام بیننده عمومیتله مسلمدرکه ، اللهك شمدی عالمی واسطه‌سیله محافظه ایتدیکی فعل ، انی واسطه‌سیله خلق ایلدیکی فعلك تماماً عینیدر؛ شوصورتله‌که ، ابتداده اکا شکل خوائیدن باشقه برشکل ویرمه‌مش اولسه‌یدی بیله، کافیدرکه طبیعتك قانونلرینی تأسیس ایله ، اکا عادتی وجهله حرکت ایتمسی ایچون معاونتنی بیدریغ ایتمش اولسون، معجزهٔ خلقته ایراث نقیصه ایدلمکسزین، اعتقاد اولنه‌بیلیرکه ، یالکز بونکله، صرف مادی‌اولان شیلرك کافه‌سی مرور زمان ایله بو کون کوردیکمز صورتده کله‌بیلیردی ؛ و بونلرك ماهیتلری ، کندیلرینك بو صورتله تدریجاً تولدلری قبول اولندیغی وقت ، یکدن تکمیل اوله‌رق یاپلمش اولملری پیش نظره آلندقلری وقتدن زیاده قولای آکلاشیلیر . [3]

اجسام جامده‌ایله نباتاتك تعریفندن حیواناتك وبالخاصه انسانلرك

---

[1] بتون بو حادثات خصوصیه‌نك تعریفاتی بوسبتون خیالی اولمسه بیله ، هیچ اولمازسه خطیئات ایله چوق مالیدر .

[2] شبهه‌سز بوراده دەقارت حقیقی فکرینی صاقلایور .

[3] بو مهم فقراتده لامارق ، لاپلاس ، داروین ، هه‌قل و سپنسرك نظریه‌لرینك اساس مایه‌سی موجوددر . بو نظریه‌لره کوره عالم دفعةً خلق اولنمیوب، ... برك میدانه چیقمیوب بر نشوونمای دائمی ، بر تکامل میخانیکی ایله کندیلکندن تدریجاً وجوده کلمکده‌در .

تعریفنه کچدم . فقط بونلر حقنده دیکرلری حقنده‌کی اسلوب ایله ، یعنی آثاری مؤثرات ایله اثبات ایده‌رك ، [1] و هانکی تخمدن نه صورتله طبیعت انلری حصوله کتیره‌سی اقتضا ایتدیکنی کوستره‌رك بحث ایده‌جك قدر معلوماته هنوزمالك اولمدیغم جهتله، اللهك برانسانك بدنی اعضاسنك کرك اشکال خارجیه‌سی ، کرك تشکلات داخلیه‌سنجه بزلردن برینه تماماً مشابه اوله‌رق تشکیل ایتمش ، و انی بالاده تعریف ایتدیکمدن باشقه بر ماده‌دن ترکیب ایلمه‌مش ، و انده ابتداده نه برنفس عاقله ، نه‌ده بر نفس نباتیه یاخود حسیه [2] یرینی طوته‌جق دیکر هیچ برشی وضع ایتمیه‌رك، یالکز، قابنده مقدما ایضاح ایتدیکم و کندیسنك طبیعتی هنوز قورومه‌دن قاپانان اوتی قیزدیران یاخود تخمره براغلمش یکی شرابلری قاینادن آتش نوعندن باشقه برشی اولدیغنی تصور ایتمدیکم ، شو ضیاسز آتشلردن برینی ایقاع ایلمش اولمسنی فرض ایله اکتفا قیلدم ؛ زیرا بونی متعاقب بو بدنده ظهوره کله‌بیله‌جك افاعیلی Fonctions تدقیق ایتدیکمده ، نه بز او بابده دوشونمکسزین ، نه‌ده بناءً علیه نفسمزك یعنی طبیعتی تفکردن عبارت اولدیغی یوقاریده بیان‌ایدیلن جسمك شوقسم متمایزینك دخلی‌اولمقسزین، بزده وقوعه کله‌بیلن وهپسی عینی اولان وبوخصوصده عقلسز حیوانلر

---

[1] بو فقره دەقارتك رعایت ایتدیکی اصولی آشکاره کوستر . فیزیقده ایسه اصل‌دوغری اصول بالعکس آثاردن مؤثراته انتقال ایتمکدر .

[2] ارسطو و پیرولری اوچ درلو نفس ویا دها دوغریسی روح ایچون اوچ نوع فعل تصور ایدرلردی : حیاته عائد نفس نباتیه، حس وحرکته تعلق ایدن نفس حیوانیه و فکره متعلق اولان نفس عاقله یاخود ناطقه . دەقارت ایسه یالکز بر نفس عاقله قبول ایدر ، زیرا انك ایچون فکرك غیری هرشی ماده و حرکتدن عبارتدر .

بزه بکزرلر دینیله بیلنلرك کافه‌سنی تماماً وعیناً انده بولیور ؛ وفقط فکرك توابعندن اولمسیله انسان صفتیله یالکز بزه عائد بولنانلردن هیچ برینی انده بوله‌میور ؛ وحالبوکه اللهك برنفس عاقله خلق وبونی تعریف ایتدیکم وجهله او بدنه الحاق ایلمسنی فرض ایتمکلکمی متعاقب انلرك جمله‌سنی بونده بولیوردم [1] .

[1] دەقارت بکا ماده و حرکتی ویرسونلر بر عالم یاراده‌یم دیر . خوا حالنده آلدیغی ماده‌یه تمضواتنی ویرمك ایچون حرکت قانونلرندن باشقه برشیئه محتاج اولماز . و کندیسنك فیزیق حقیق بر تکوین عالم Cosmogonie در ؛ وبونده علل غائیه‌دن اثر یوقدر. اول امرده مکانك ، ماده‌نك وحرکتك عمومی اوصافنی تثبیت ایدر . اولا کائناتك بتون اجزاسی بربرینه مسلسل و متصل، هیچ بر طرفده میخانیزمه غیرمنقطع ، وانجق ماده اوررینه عامل اولدیغندن، بوندن لازم کلیرکه هپ ملا یعنی دولو اولسون. بناءً علیه کائناتك صلب اجزاسی آراسنده ساری عظیم ومتصل بر سیاله قبول ایدر . طبیعتده خلا ، یعنی بوش یوقدر . مکان مفهومی بالضروره حیز مفهومنه مربوطدر و حیزده ماده‌در : زیرا اجسامی بربرینی متعاقباً بتون اوصافندن تجرید ممکندر؛ فقط حیزدن تجرید ممکن دکلدر، او دائما باقیدر . دیمککه ماده‌یی پایان حیز ومکانی پایان ماده‌در. مکانك حدودی یوقدر ؛ زیرا هر هانکی بر حد فرض اولنسه انك اوته‌سنده بر مکان تصوری قابلدر . دیمك عالم نامتناهیدر . حرکتك ماهیتنی ، انك بر جسمدن دیکر جسمه ناصل انتقال ایتدیکنی بیلمك کیمسه‌یه مقدور اولمیه‌جقدر. انجق انك نه‌کبی قانونلره توفیقاً داغلدیغنی ، ناصل تظاهر و تباطن ایتدیکنی بیلمکله قناعت ایلملیدر . بونی ایسه دەقارتدن اول کیمسه دوشونمه‌مشدر . الك اول او بتون حادثه‌لری تعمیم ایتمش، بتون محصله‌لری وبتون اثرلری مقایسه ایلمش و انلردن ابتدائی قانونلر چیقارمشدر . حرکتدن ماده‌یه کچر . بوده انسان ایچون آکلاشلماز بر شیدر . ابتدائی ، یکتا ، عنصری ، بتون موجوداتك منبعی ومبدأی، غیر متناهی صورتده منقسم وقابل انقسام بر ماده قبول ایدر . بو ماده حرکتله تحول ، ترکب ، تحلل ، تثبت یاخود تعضو ایدر . اجزانك سرعت فعالیتیله مایع ، سکونیله عاطل وجامد اولور ؛ صایسز

فقط بو ماده‌دن انده ناصل بحث ایتدیکم کوریله‌بیلمك، وحیواناتده مشاهده اولنان حرکاتك برنجیسی والك عمومیسی اولمسی جهتیله دیکرلری حقنده بوکا قیاساً سهولتله حکم اولنمق ایچون بوراده قلبك وشریانلرك حرکتنی تعریف ایتمك ایسترم . و دییه‌جکم شیلرك دها قولایلقله آکلاشلمسی ایچون ، تشریحجه معلومات کافیه‌لری اولمیانلرك ، بونی اوقومه‌دن اول، هرخصوصده خیلیدن خیلی انسانك یورکنه بکزه‌دیکی جهتله ، جکرلی بیوك حیوانلردن برینك یورکنی کوزلری اوکنده کسدیره‌رك انده‌کی ایکی حجره‌یی یعنی بوشلغی کندیلرینه کوسترتملرینی توصیه ایده‌رم : اولا قلبك صاغ طرفنده اولان حجره‌که بوکا پك کنیش ایکی بوری اتصال ایدر [1] بونلرك بری ورید اجوفدرکه [2] قانك باشلیجه مجمعیدر، و وجودده‌کی سائر بالجمله وریدلر داللری حکمنده

قالب وحادثه‌لردن کچر وصورتلرینك تنوعیله کائناتی تشکیل ایدر. ایشته او عالمی بوماده ایله یاراتمق ادعاسنده بولنمشدر .

والحاصل انك کائناتی قوانین میخانیکیه‌نك صرف بر توسع وانکشافندن عبارت عد ایتمك خصوصنده‌کی فکرینك عظمتی ناقابل انکاردر . و بویله‌جه معمای عالم برمسئلهٔ میخانیکیه‌یه ارجاع ایدیلیوردی . و کندندن صوکره کلان علمایی افکار باطله‌دن چویردی و تجربیاته استقامت مطلوبه‌یی ویردی .

[1] دەقارتك تعریفاتیله بکی مشرحلرك تعریفاتی آراسنده ایجه فرقلر واردر : دەقارت قلبی یالکز بطینلره حصر ایدر . اوبجه اذینلر اوعیه‌نك انفتاحندن عبارتدرلر : اذین یمین ورید اجوفلرك، و اذین یسار ورید رئویلرك بزر انکشافلرندن باشقه برشی دکلدرلر . بو تعریفه کوره قلب یالکز ایکی جوفی حاویدر ویالکز بر ورید اجوف وبر ورید رئوی واردر . فقط بو فرق یالکز بر اختلاف تصوردن عبارتدر . کتب قدیمهٔ اسلامیه‌ده ایکی حجره فرض ایدر .

[2] الیوم ایکی ورید اجوف صاییلور . دەقارت ورید اجوف دییه بزم ایکی ورید اجوفك اذین یمین تسمیه ایتدیکمز اجتماعنه تعبیر ایلر .

اولان آغاجك ساقی مشابهسندهدر؛ دیكری ورید شریانیدركه حقیقتده بر شریاندن باشـقه بر شی اولمدیغندن ورید شریانی دیه فنـا تعبیر ایدلمشدر؛ [1] بوشریان اصلنی یوركدن آلهرق، اندن چیقدقدن صوكره متعدد شـعبهلره آیریلیركه بونلر هرطرفدن جكرلره یاییلورلر؛ صوكره قلبك صول جهتندهكی بوشلقكه، بوكاده ینهاوصورتله وینهاوقدر بلكهده دهـا كنیش ایكی بوری مربوطدر : بونلردن بری شریان وریدیدركه بوده بر وریددن باشـقه بر شی اولمدیغیچون شریان وریدی دیه فنـا تسمیه اولنمشـدر [2] ؛ بوده جكرلردن كلیر و اورادهٔ ورید شریانك صفیر [3] نامیله هوایی تنفسه واسطه اولان مجرانك شعبهلریله دولوب قاریشمش بر طاقم شعبهلره منقسم بولنور ؛ دیكری شریان كبیر [4] دركه ، قلبدن چیقهرق ، شـعباتی بوتون وجوده كوندریر . كذا كندیلرینه اون بر عدد كوچوك غشـایی [5] دقتله كوسـترلمیدرلر . بوغشالر برطاقم كوچوك قاپولر كبی بوایكی حجرهده بولنان درت مخرجی آچار و قاپارلر . بونلردن اوچی ورید اجوفك مدخلندهدركه بونك حاوی اولدیغی قانك صـاغ حجرهیه جریاننه اصـلا مانع اولمامقله برابر

[1] الیوم شریان دیه قانی قلبدن بدنه كوتورن و ورید دیهده بدندن قلبه كتیرن دامارلره تسمیهاولنور. دوران كبیرده شریانلر قرمزی قانی و وریدلر سـیاه قانی نقل ایدرلر . دوران صغیرده بونك عكسـیدر . بو شریان رئوی یه اسكیدن شریان اكبر دینیردی .

[2] ورید رئویلرك اجتماعندن حاصـل اولان اذن یسار. بوكا كتب عتیقهٔ شرقیهدهده شریان وریدی دینیر .

[3] یعنی شریان قصبه .

[4] یعنی شریان ابهری

[5] دسامهلر

قلبدن ورید اجوفه ورودینه قطعیاً مانعاولهجق صورتده موضوعدرلر. اوچیده ورید شریانینك مدخلندهدرلركه تماماً عكسی صورتده موضوع اولدقلرندن بو حجرهده بولنـان قانك جكرلره كچمهلرینه مسـاعده، وجكرلردهكی قانك اورایه عودتنه ممانعتایدرلر. دیكرایكیسیده شریان وریدینك مدخلنده بولنهرق، قانی جكرلردن قلبك صول حجرهسـنه جریانه براغیرده كری دونمهسنه مانع اولورلر . اوچیده شریان كبیرك مدخلنده اولهرق، قانك قلبدنخروجنه مساعد فقط دخولنهمانعدرلر. وبوغشالر عددینك اون بر اولمهسنك سببی شریان وریدینك مدخلی ، بولندیغی محل ایجابنجه، بیضی اولدیغیچون ایكی ، دیكرلری ایسه مدور بولندقلریچون اوچر غشـا ایله قولایلقله قاپانهبیلمسندن باشقه شیده آرامامليدر . بوندن باشقه كندیلرینه شوراسی كوسترلملیدركه ، شریان كبیر ایله ورید شریانینك نسـجلری شریان وریدی ایله ورید اجوفك نسجلرندن زیاده سرت و متیندر . وشو بریكیلر قلبه كیرمزدن اول كنیشلشورلرو قلبك قولاقلری (اذین) تسمیه اولنوب كندیعضلاتنه مشابه عضلاتدن مركب بولنان ایكی كیسهیه مشابه برحاله كلیرلر؛ ودائما قلبده بدنك سائرجهتلرندن زیاده حرارت واردر ، وبوحرارت قلبك حجرهلرینه برقاچ دامله قان كیرهجك اولورسـه بوقانی ، غایت صیجاق برقابه دامله دامله دوكیلهن مایعلر كبی ، سرعتله قابارتهرق توسیع ایتمكه مقتدردر . [1]

زیرا ، بوندن صوكره ، قلبك حركتنی ایضاح ایچون ، بوحجرهلر قانله دولی اولمدیغی وقت ورید اجوفدن صاغ حجرهیه وشریان وریدیدن صول حجرهیه ـ بوایكی دامار قانله دائما دولی اولمهلری وقلبهناظر فتحهلری

[3] بومجرو حدر

بو حالده سدایدیله‌میه‌جکلری جهتله، بالضروره قان جریان ایلدیکنی بیاندن باشقه برشی دیمکه احتیاجم یوقدر؛ فقط بو صورتله بو حجره‌لردن هر برینه برر دامله قان کیرر کیرمز، بو دامله‌لرکه، کچدکلری فتحه‌لر غایت کنیش وکلدکلری دامارلر قانله زیاده‌سیله مملو اولدقلری جهتله، انجق غایت بویوك اولورلر، اوراده‌کی حرارت سببیله تخلخل وانبساط ایدرلر؛ وبوواسطه ایله بتون قلبی قابارته‌رق، کلدکلری ایکی دامارك مدخللرنده بولنان بش کوچوك قاپویی قاپارلر؛ وبویله‌لکله قلبه دها زیاده قان ایتمسنی منع ایدرلر؛ وکیتدکجه تخلخلده دوام ایلیه‌رك دیکر ایکی دامارك مدخللرنده بولنان دیکر آلتی کوچوك قاپویی ایتوب آچه‌رق کیررلر. وبو صورتله ورید شریانی ایله شریان کبیرك بوتون شعباتنی تقریباً قلب ایله برابر قابارتیرلر؛ فقط قلبك بو شرایین ایله برابر شیشکینلکی درعقب اینر، زیرا اورایه کیرمش اولان قان صوغور، وبو شراییننك آلتی کوچوك قاپولری قاپانیر، حالبوکه ورید اجوف ایله شریان وریدینك بش قاپولری آچیلیر ودیکر ایکی دامله قان دها کچیریرکه بو دامله‌لر بر وجه بالا قلبی وشرایینی شیشیریر؛ وبویله‌جه یورکه کیرن قان قولایلری (اذین) تسمیه اولنان بو ایکی کیسه‌دن کچدیکی ایچون، بونلرك حرکتی یورکك حرکتنك عکسی اوله‌رق یورك قاباردیغی وقت بونلر اینر. [1]
بوندن باشقه براهین ریاضیه‌نك قوتنی بیلمه‌ین، ودلائل حقیقیه‌یی ظنیاتدن تفریقه آلیشامش اولانلر، بو تمهیداتی جف القلم انکاره قیام ایلمه‌مك ایچون، کندیلرینه شوراسنی اخطار ایلرم‌که شو ایضاح ایتدیکم حرکت قلبده کوزله کوریله‌بیله‌جك اعضانك محضا وضعیتلرینك، وپارمقله

---

[1] حرکت قلبك حقیقی سببی بودکلدر. قلب برعضله‌در، یعنی قابل تقلص الیافدن مرکبدر؛ بو الیاف جملهٔ عصبیه‌نك تاثیری آلتنده تقلص ایدر.

حس اولنه‌بیله‌جك حرارتك، وبالتجربه معلوم اوله‌بیله‌جك طبیعت دمك نتیجهٔ لازمه‌سیدر؛ نته‌کم برساعتك حرکتی دنك وچرخلرینك قوت ووضعیت وشکللرینك نتیجه‌سیدر.

فقط اکر صوریلورسه‌که ناصل اولوب‌ده وریدلرك قانی بویله‌جه علی الدوام قلبه آقه بیتمیور، ومادامکه قلبدن کچن تکمیل قان شریانلره کیدییور، ناصل اولوب‌ده بونلر قانله دولوب طاشمایور؟ بو بابده بنم مقدما بر انکلیز طبیبنك [1] یازدیغی تذکاردن باشقه بر جواب ویرمکه احتیاجم یوقدر؛ بو محلده بوزی قیرمق وشرایینك نهایتلرنده برچوق کوچوك کچیدلر اولوب یورکدن کلن قانك بو کچیدلر واسطه‌سیله وریدلرك کوچوك فروعنه کچدیکنی وتکرار بورادن یورکه دوغری کیتدیکنی، والحاصل جریان دمك بر دوران دائمیدن باشقه برشی اولمدیغنی ایلك دفعه کوسترمك شرفنی بو طبیبه ویرملیدر. بونی‌ده اوجراحلرك بر معتاد یاپدقلریله پك اعلا اثبات ایدرکه، بونلر وریدی آچدقلری محلك اوست طرفندن قولی خفیفجه باغلایه‌رق، قانك، قول هیچ باغلانمامش اولدیغی وقتده کندن بوللقله جریاننی دعوت ایدرلر؛ اکر قولی آلت طرفدن یعنی ال ایله یاره آره‌سندن ویاخود صیقیجه اوست طرفدن باغلاسه‌لر، تماماً عکس حال ظهوره کلیر. زیرا آشکاردرکه خفیف برباغ اولجه قولده بولنان قانك وریدلر واسطه‌سیله قلبه عودتنه مانع اوله‌بیلمکله برابر، شریانلر واسطه‌سیله قوله دائما یکیدن قان کلمسنه مانع اولماز؛ چونکه بونلر وریدلرك آلتنده‌درلر ودیوارلری دها سرت اولدیغندن تضییق ایدلملری دها کوچدر؛ ویورکدن کلن قان شریانلردن اله دوغری

---

[1] ویلیام هروه. بو ذاتك اك بیوك شرفی جریان دم قوانیننی کشف ایتمسیدر. (سنه ١٦٢٨)

كچديكى وقت ، وريدلر واسطه‌سيله الدن قلبه‌عودتده كندن زياده قوتله جريان ايدر ؛ وبوقان وريدلردن برنده اولان برفتحه واسطه‌سيله قولدن چيقديغى ايچون ، شريانلردن اورايه كله‌بيلمسى ايچون ، باغلك آلت طرفنده يعنى قولك منتهالرينه دوغرى بعضى كچيدلر بولنمسى اقتضا ايدر. قانك صورت جريانى حقنده‌كى افاده‌سنى شونكله پك كوزل اثبات ايدركه ، وريدلرك طولنجه مختلف موقعلرده شوصورتله موضوع برطاقم كوچوك غشالر [1] واردركه بونلر قانك وجودك وسطندن منتهالرينه دوغرى كچمه‌سنه مساعده ايتميه‌رك انجق منتهالردن قلبه دوغرى كلمه‌سنه مساعده ايدرلر؛ وبوندن باشقه يوقاريكى ادعاسنى شوتجربه ايله‌ده اثبات ايدركه ، وجودده اولان تكميل قان شريانلردن يالكز بريسنك كسلمه‌سيله پك آز زمانده وجوددن چيقار ، ولوكه قلبه پك ياقين جهتدن صيقيجه باغلانمش وقلب ايله باغ آراسندن كسلمش اوله ، شوصورتله‌كه اورادن چيقان قانك باشقه هيچ برطرفدن كلديكنه ذهابه هيچ محل قالماسون.

فقط حركت‌دمك اصل سببى شوبنم ديديكم اولديغنه دلالت ايده‌جك ديكر بر چوق شيلر دها واردر ؛ مثلا ، اولا ، وريدلردن چيقانله شريانلردن چيقان قان آراسنده كوريلن فرق ، قان يوركدن كچركن تخلخل ونوعما تقطر ايتمسيله ، اندن خروجنى متعاقب يعنى شراينده ايكن ، اكا دخولندن مقدم يعنى اورده‌ده ايكندن دائما داها مصفى ، دها زنده وصيجاق اولمسندن منبعثدر ؛ ودقت اولنورسه كوريلوركه بوفرق انجق قلبه دوغرى ايوجه بارز اولوب يوقسه يوركدن پك اوزاق اولان يرلرده او قدر ظاهر دكلدر ؛ بعده وريد شريانى ايله شريان كبيرك مصنوع اولدقلرى دريلرك سرتلكى كفايت درجه‌ده

[1] وريدلرك دساماتى .

كوسترركه قان شراينك جدارلرينه وريدلركيكندن زياده قوتله چارپار. وقلبك صول جوفيله شريان كبيرك ، صاغ جوفيله وريد شريانيدن زياده بول وكنيش اولمه‌سنك سببى شريان ووريده‌كى قان قلبدن كچدكدن صوكره جكرلردن باشقه بريرده بولنمامش اولمسيله دوغريدن دوغرى‌يه وريد اجوفدن كلن قاندن زياده صاف اوله‌رق دها شدت و سهولتله كسب لطافت ايلمسندن باشقه نه اوله‌بيلور ؟ [1] و اطبا اكر ، قان تبديل طبيعت ايتمسنه كوره قلبك حرارتيله اولكندن از و يا چوق شدت و سرعتله لطافت پيدا ايلديكنى بيلمسه‌لر ، نبضه باقمقله نه آكلايه بيليرلر ؟ وبوحرارتك سائر اعضايه كيفيت انتقالى تحقيق ايديلور ايسه ، قان واسطه‌سيله اولديغنى اعتراف ايتمك لازم كلزمى‌كه ، قان يوركدن كچمكله تكرار ايصينور واورادن بتون بدنه ياييلور ؛ ايشته بوندن دولاييدركه ، اكر برمحلك قانى آلنير ايسه عينى واسطه ايله حرارتى‌ده آلنمش اولور ؛ ولوكه قلب قيزغين بر دمير قدر صيجاق اولسون ، اكر ال وآياقلرى ايصيتمق ايچون متماديا يكى قان كوندرمز ايسه ، كنديسنك قيزغين اولمسى انلرك تسخيننه كفايت ايتمز . بوندن شوده آكلاشيليركه تنفسك اصل خدمتى ، قلبك صاغ جوفنده كسب لطافت وصانكه بخاره انقلاب ايتدكدن صوكره جكرلره كلن دم ، صول جوفه دوكلزدن اول ، اوراده كسب غلظت ويكيدن قانه تحول ايتمك ايچون ، جكرلره كفايت درجه‌ده تازه هوا كتيرمكدر . يوقسه قان بونسز صول جوفده‌كى آتشه [2] غذالق ايتمكه مستعد اوله‌مازدى.

[1] جكرلرده حصوله كلن حادثات كيميويه دقارتجه معلوم اوله‌مازدى . بونلر انجق لاووازيه طرفندن مولد الحموضه‌نك كشفندن صوكره تعريف اولنه‌بيلمشدر .

[2] حرارت غريزيه‌اون يدنجى عصرده تماماً مجهول حادثات كيميويه‌دن متولددر.

بوده شونکله تأيد ايدرکه ، جکرسز بعض حيواناتك قلبلرنده يالکز برجوف واردر ، و والده‌لرينك رحملرنده قاپالى اولدقلرى مدتجه جکرلرينى استعمال ايده‌مه‌ين چوجوقلرك ، قان وريد اجوفدن قلبك صول‌جوفنه جريان ايتمك ايچون برر فتحه‌لرى وورید شريانيدن شريان کبيره جکرلردن کچمکسزين کلمك ايچونده برر مجرالرى واردر. واکر قلب شرايين واسطه‌سيله معده‌يه حرارتله برابر ينه‌ن اتلرى حله‌ياردیم ايدن قانك اك سيال اقسامندن بعضيلرينى کوندرمسه اوراده هضم ناصل وقوعه کليردى ؟ [1] وبو اتلرك عصاره‌سنى قانه تحويل ايدن فعل ، بونك کونده بلکه يوز ايکى يوز دفعه‌دن زياده قلبدن کچه‌رك تقطر ايتديکى نظردقته آلننجه قولايلقله آکلاشلمازمى ؟ وتغذى‌يى وبدنده‌کى مختلف اختلاطك حصولنى ايضاح ايچون قانك کسب رقت و لطافت ايده‌رك قلبدن شراييننك منتهالرينه دوغرى کچمه‌سنى موجب اولان قوت ، ينه اوقان اقسامندن بعضلرينك ايچنده بولندقلرى اعضاده توقيفلرينه ، واورالردن دفع وطرد ايتدکلرى ديکر اقسامك يرلرينى طوتمه‌لرينه و، مختلف صورتده دلنمش اولدقلريچون متنوع تخملرى يکديکرندن آييران مختلف قالبورلرده کورلديکى کبى، تصادف ايتدکلرى مساماتك وضعيت، شکل ويا جسامتلرينه کوره، ديکر اقسامدن زياده بعضى يرلره کيتمه‌لرينه بادى اولمقده‌در ، ديمکدن باشقه نه‌يه احتياج واردر ؟ والحاصل بتون بو مواده اك سزاى دقت اولان شى روح حيوانينك تکونيدرکه ، غايت رقيق بر روزکار ويا دها دوغريسى

[1] فعل هضم کيميوى وفيزيولوژى برطاقم حادثاتك هيئت مجموعه‌سيدرکه دهقارت‌جه‌ده تکميل معاصرليچون اولديغى کبى مجهول ايدى .

غايت صاف و کسکين بر آلو کبى برشى اولان بوروح [1] مبذوليت عظيمه ايله على الدوام قلبدن دماغه چيقارق، اورادن اعصاب واسطه‌سيله عضلاته بالانتقال بتون اعضايى تحريك ايدر. قانك اك متحرك واك نافذ اجزاسى اولمسيله بو روحى ترکيبه اك مستعد اولان اقسامك، باشقه يرلردن زياده بينه کيتمه‌سنك سببى اولمق اوزره ، بونلرى اورايه کوتوره‌ن شريانلر قلبدن اك زياده خط مستقيم اوزره کلنلر اوله‌رق ، قواعد طبيعيه‌نك عينى اولان قواعد ميخانيکيه ايجابنجه ايسه ، هر نه وقت ، قلبك صول جوفندن چيقان اجزاى دمك بينه توجهى کبى ، برچوق شيلر هپسى ايچون کافى ير بولنماياں بر جهته دوغرى برلکده متوجه اولورلرسه اك ضعيف و اك از جوال اولانلر اك قوتليلر طرفندن يوللرندن آليقونيله‌رق يالکز بونلرك بينه واصل اولمه‌لرندن باشقه برسبب تصورينه محل يوقدر .

بوندن مقدم نشرى نيتنده بولنديغم کتابده بوموادك جمله‌سنى کفايت درجه‌ده تفصيلاً ايضاح ايتمش ايدم. وصکره روح حيوانى، کسلمه‌لرينى متعاقب ذى‌حيات اولمقدن خالى قالدقلرى حالده بيله حالا قملدايان ويرى ايصيران باشلرده کورلديکى کبى، ايچنده بولنديغى زمان اعضاسنى تحريك ايتمك قوتنه مالك اولمق ايچون بدن انسانينك اعصاب و عضلاتى ناصل

[1] بوکا روح طبيعى‌ده دينور ؛ فقط وجودى يوقدر . دهقارت نفس ايله بدنك مناسباتنى ايضاح ايچون عادى ماده‌دن دها لطيف برنوع ماده اولان برروح طبيعى تصور ايدر . بونظريه ايسه غيرمثبت وناقابل اثبات برفرضيه‌دن عبارتدر ؛ ديکر طرفدن بوفرضيه مشکلاتى على حالها ابقا ايدر ؛ زيرا اصل بيلنه‌جك شى ناصل اولوبده متحيز اولميان نفسك متحيز بر ماده اولان بدنه ومتقابلاً بدنك نفسه اجراى تأثير وعمل ايلريدر. آراده‌کى ماده‌نك از چوق لطافتى مسئله‌يى دکيشديرمز .

اعمال ایدلمش اولملیدر ؛ ویقظه‌یی واویقویی و رؤیایی وجوده کتیرمك ایچون دماغده نه‌کبی تحولات حصوله کلملیدر ؛ ضیا ، صدا ، رایحه ، ذوق ، حرارت واجسام خارجیه‌نك بالجمله اوصاف سائره‌سی حواس واسطه‌سیله دماغده ناصل مختلف صور دهنیه طبع ایده‌بیلمکده‌در ؛ آچلق ، صوسزلق وسائر باطنی شهوات ناصل کندی مفهوملرینی بینه کوندرمکده‌درلر ؛ وبینده بومفهوملری اخذ ایدن حس مشترك وحفظ ایدن قوۀ حافظه ومختلف صورتده تبدیل و بر طاقم یکیلرینی تشکیل ایده‌بیلن ، وینه بوواسطه ایله روح حیوانی‌یی عضلاته توزیع ایده‌رك بدنك اعضاسنی ، اراده‌نك دخلی اولمقسزین ، حرکت ایده‌بیلمك ایچون لزومنه وحواسه عرض وجود ایدن اشیاایله کندیسنده اولان شهوات باطنه‌یه کوره تحریك ایله‌یه‌بیلن قوۀ متخیله دماغده نه‌دن عبارتدر ، بورالرینی انده کوسترمش ایدم: بوایسه ، صنعت بشریه‌نك ، هرحیوانك وجودنده‌کی مقدار کثیر عظام ، عضلات ، اعصاب ، شرایین ، اورده وسائر بالجمله اقسامه نسبةً انجق پك‌از پارچه قوللانه‌رق نقدر متحرك بنفسه ماکنه‌لر یاپه‌بیله‌جکی کوزاوکنه کتیریلنجه ، بووجودی ، یدالهی ایله یاپیلمش اولمسیله نسبت قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده دها مکمل ترتیب اولنمش ، وانسانلر طرفندن اختراع اولنه‌بیله‌جك کافۀ حرکاتدن دها شایان حیرتلرینی نفسنده حائز بولنمش برماکنه عد ایدنلره هیچ غریب کورنمز . وبوراده شوراسنی کوسترمکه بالخاصه اهتمام ایلدم‌که : اکر برمیمونك ویاخود دیکر عقلسز برحیوانك اعضاسیله شکل خارجیسنه مالك ماکنه‌لر اولسه ، بونلرهر خصوصده بوحیوانات طبیعت وماهیتنده اولمیه‌جقلرینی بیلمك ایچون المزده هیچ بر چاره بولنماز . حالبوکه بزم وجودلرمزه مشابه ماکنه‌لر اولسه‌ده ، فعلاً ممکن اولدیغی قدر افعال

وحرکاتمزی تقلید ایلسه‌لر ، انلرك بونکله حقیقی انسانلر اوله‌میه‌جقلرینی بیلمك ایچون بزجه دائما پك محقق ایکی واسطه واردر: بری ، انلرك ، بزم سائرلرینه افادۀ مرام ایچون یاپدیغمز وجهله ، اصلا نه کلام ، نه‌ده ترکیب ایده‌رك سائراشارات استعمال ایده‌مه‌ملریدر ؛ زیرا برماکنه‌نك برطاقم سوزلر وحتی اعضاسنده بعض تبدلات وقوعه کتیره‌جك افعال جسمانیه‌یه کوره بعض کلام تفوه ایده‌جك ، ومثلا برطرفنه طوقنیلورسه نه‌ایستدکلرینی صوره‌رق ، دیکر برطرفنه طوقنیلنجه راحتسز ایدلدیکی یولنده باغره‌جق ، وسائر بوکبی شیلر یاپه‌جق صورتده اعمال ایدلمسنه امکان متصورایسه‌ده ، بونلری اك غبی آدملرك بیله مقتدر اوله‌جقلری وجهله ، حضورنده دینیله‌جك هر شیئك معناسنه جواب ویره‌جك صورت متنوعه‌ده ترکیب وترتیبه قادر برماکنه یاپه‌بیلمه‌سنه احتمال یوقدر . ایکنجی واسطه شودر : بوماکنه‌لر برطاقم شیلری بزم قدر ، بلکه‌ده بزدن ایی یاپسه‌لر بیله ، دیکر برطاقم شیلری یاپمقدن هر حالده عاجز قالیرلر ؛ وبوصورتله بیله‌رك دکل ، بلکه انجق اعضالرینك وضعیتلرندن دولایی بویولده حرکاتده بولندقلری آکلاشیلور : چونکه عقل هرنوع احوالده قابل استعمال برآلت کلیه اولدیغی حالده ، اواعضا هرخصوصی فعل ایچون بر وضعیت خصوصیه‌یه مالك اولمغه محتاج بولندقلرندن ، حیاتك هر حالنده ، عقلمزك بزی حرکت ایتدیردیکی کبی ، حرکت ایده‌بیلمك ایچون انلرده اووضعیات مختلفه‌دن کفایت مقدارده بولنمسی فعلاً محالدر . ایشته ینه بوایکی واسطه‌ایله انسان‌ایله حیوانات آراسنده‌کی فرق آکلاشیله‌بیلیر ؛ زیرا شوراسی پك جالب دقتدرکه ، مجنونلر بیله مستثنا اولمامق اوزره ، مراملرینی افاده ایچون بر قاچ سوزی بربره کتیره‌رك ، ترکیب نطقه مقتدر اوله‌میه‌جق قدر احمق انسان بولنماز ؛

حالبوكه نقدر مكمل ونقدر ايي مولود اولورسه اولسون بوكا قادر اوله‌جق باشقه هيچ بر حيوان يوقدر ؛ وبوده حيوانانك كلامه مخصوص عضوه مالك اولماملرندن نشأت ايتمز، چونكه كوريليوركه صاقساغان وپاپاغانلر بزم كبی سوزلر تفوه ايتدكاری حالده ، ينه بزم كبی يعنی نه‌ديدكلرينی آكلايه‌رق تكلم ايده‌مزلر . حالبوكه صاغر و دلسز دوغان انسانلر ، تكلم ايچون ديكرلرينه خدمت ايدن اعضادن ، حيوانات قدر، بلكه دها زياده محروم اولدقلری حالده، كنديلريله برلكده بولنوب ده لسانلرينی اوكرنمش اولانلره مراملرينی افاده ايده‌جك صورتده برطاقم اشارات ايجاد ايده‌كلمكده‌درلر؛ وشوحال حيوانلرك يالكز انسانلردن از عقله مالك اولدقلرينه دكل ، بلكه هيچ مالك اولمدقلرينه دلالت ايدر : زيرا كوريليوركه، تكلم ايده‌بيلمك ايچون پك از عقل كفايت ايدييور، باخصوص كه بر نوعدن اولان حيوانات آراسنده انسانلر آراسنده‌كی كبی عدم مساوات كورلديكی ، وبعضيلری بعضيلرندن زياده تربيه‌يه مستعد اولدقلری حالده‌ده ، كندی نوعلرينك اك مكمللرندن اولان بر ميمون ويا پاپاغانك ، اكر روحلری بزم روحمزدن بوسبتون باشقه بر ماهيتده اولمسه ايدی ، تكلم خصوصنده اك احمق وهيچ اولمازسه سرسام بر چوجوغه رقابت ايده‌مه‌مسنه ايناني‌له‌مازدی . وكلامی ، انفعالاته دلالت ايده‌رك حيوانلر قدر ماكنه‌لر طرفندن‌ده تقليد اولنه‌بيلان حركات طبيعيه ايله قاريشدير ماملی ؛ نه‌ده بعض قدما كبی، هر نقدر بز حيواناتك لسانلرينی آكلامامقده ايسه‌كده ، انلر تكلم ايدرلر ظننده بولنماملیدر: چونكه بو دوغری اولسه ايدی ، كنديلرنده بزمكيلره مشابه برچوق اعضا بولنديغی ايچون ، هم نوعلرينه اولديغی كبی بزه‌ده تفهيم مرامه قادر اوله‌بيلورلر ايدی . شوراسی‌ده چوق شايان عبرتدركه افعال

وحركاتلرينك بعضيلرنده بزدن زياده صنعت كوسترن برچوق حيوانات اولمقله برابرينه بونلرك سائر افعال وحركاتلرنده هيچ صنعت كوستره‌مدكاری كوريلور؛ شو صورتله كه بزدن ايی ياپدقلری شيلر كنديلرينك عقله مالك اولدقلرينه دليل اوله‌ماز ؛ چونكه اوحالده بزدن زياده عقله مالك اوله‌رق هر شيئی بزدن ايی ياپمه‌لری لازم كليردی ؛ بلكه بوحال انلرك هيچ عقله مالك اولمدقلرينی وانجق ، برطاقم چرخ و ياپلردن مركب بر ساعت بزم بتون اهتمامزه رغماً ساعتلری بزدن ايی صايه‌بيلديكی و وقتلری بزدن ايی اولچه‌بيلديكی كورولمكده اولديغی كبی ، طبيعتك انلره ويرمش اولديغی اعضانك وضعيتلرينه كوره اجرای افعال ايلدكلرينی اثبات ايدر [1] .

[1] حيواناتك متحرك بنفسه ماكنه اولمسی فرضيه‌سی ده‌قارتك اولجه وضع ايتديكی متافيزيق وفيزيق مقدماتنك بر نتيجه‌سی، فقط بر نتيجهٔ ضعيفه‌سيدر: زيرا ده‌قارت دنياده بری برينه ضد يالكز ايكی شيئك وجودينه قائلدر . انلرده حيز ياخود مكان وفكردر . برشی كه فكر دكلدر : صرف حيزدن عبارتدر . لكن بو اساس قبول اولنمقله برابر ، ينه حيواناتك متحرك بنفسه ماكنه اولمسی لازم كلمز. حيواناتك انسانه اك يقين اولان انواع عاليه‌سنده موجوديتی بوكون فناً عموميتله مسلم اولان شيلر شونلردر :

اولا ، حس : حيوانلرده احساسات ، تمايلات ، شهوات و هوسات واردر . فقط حسيات اخلاقيه يوقدر.

ثانياً ، ذكا : حيواناتده فهم ، حافظه ، قوهٔ خياليهٔ مستحضره واردر ؛ صور وتماثيلی جمع وتركيب ايدرلر . فقط تجريد وتعميم خاصه‌سی اولمديغندن مجرد عمومی مفهوملر ايده‌مزلر و بناءً عليه قياس و تفكر ملكه‌لرينه‌ده مالك دكلدرلر . بينلرنده بعض اشارتلر استعمال ايدن وكله‌لر تفوهنی اوكره‌نه‌بيلنلر بولنمقله برابر ينه كلام دنيلان شی يوقدر .

ثالثاً ، فعاليت : حيوانات سوق طبيعته ، يعنی غريزه‌يه مرتبهٔ عاليه‌ده مالكدرلر . برطاقم عادتلر اكتسابنه مستعددرلركه بو عادتلر بعض نوعلرده ارثاً

بوندن صوکره نفس عاقله یاخود ناطقه‌یی تعریف ایلمش، وبونك، دیکر بحث ایتدیکم شیلر کبی ، ماده‌نك قدرتندن اصلا استخراج اولنه‌میه‌رق، بلکه آیریجه خلق ایدلمسی لازم کلدیکنی؛ وناصل بونك ، هیچ اولمازسه اعضایی تحریك ایچون ، بر دکنز قلاغوزینك کمیسنده اولدیغی مثللو ، انسانك وجودنده اسکان واقامه ایدلمش اولمسی کفایت ایتمیه‌رك بلکه بوندن ماعدا، بزمکیلره مماثل حسیات وشهواته مالك اصل بر آدم وجوده کتیرمك ایچون بدن انسان ایله دهاصیقی متحد اولمسی اقتضا ایلدیکنی کوسترمش ایدم . بوندن باشقه ، پك مهم اولمسی جهتیله، بوراده روح یعنی نفس بحثنی براز تفصیل ایلدم. زیرا بالاده فکرلرینی کفایت درجه‌ده رد ایلدم ظننده بولندیغم منکرین الوهیتك خطاسندن صوکره، حیواناتك نفسلری بزم نفسمز نوع وطبیعتندن اولدیغی وبناءً علیه بو حیاتدن صوکره ، سینك وقارنجه‌لر کبی ، بزم ایچون‌ده نه قورقه‌جق ، نه‌ده امید ایده‌جك برشی اولمدیغنی تصور ایتمك کبی ، عقول ضعیفه‌یی طریق مستقیم فضیلتدن آییره‌جق برخطا یوقدر؛ حالبوکه بونلر آراسنده نقدر فرق اولدیغی بیلنه‌جك اولور ایسه ، بزم روحمزك بدنمزدن تماماً

انتقال ایدر . بنفسه ظهور افعال خاصه‌سنه ، یعنی اختیارمز ، وبناءً علیه مسئولیت معنویه‌مز بر قوهٔ نفسیه‌یه مالکدرلر .

حیوانات عالیه بزم اکثر اعضامزه یعنی کوز ، قولاق ، اعصاب ، بین ، قلبه مالك اولدقلرندن او اعضانك بزده پیدا ایتدیکی آثار وافعالك او حیوانلرده‌ده ولوکه صورت ناقصه‌ده اولسون ظهوره کلمسی قیاس طریقیله اقتضا ایدر .

والحاصل حیواناتك اجرا ایتدکاری بالجمله افعال ووظائفی موقع فعله کتیرمکه کافی وانسانلرککندن الجق درجه اعتباریله فرقلی خصائص حس وفهمه مالك اولدقلرنده شبهه ایدیله‌مز .

مستقل برطبیعته مالك اولدیغنی وبناءً علیه انکله برابر اولمکه معروض اولمدیغنی اثبات ایدن دلائل دها ایی آکلاشیلور، وبوندن صوکره‌ده او روحی افنا ایده‌جك باشقه اسباب کورلمدیکندن ابدی اولدیغنه حکم ایتمکه بالطبع سوق اولنیلور . [1]

---

[1] روحك بقاسنی التزام بولنده سرد ایدیلان بوملاحظات اخلاقیه پك کوزل وبجا اوله‌بیلور ؛ فقط مادةً برشی اثبات ایتمز .

آلتنجی قسم

استکشاف طبیعتده دها ایلرو کیتمك ایچون لازم کلان شیلر

بتون بوموادی حاوی کتابی [1] اتمامه بوندن اوچ سنه اول [2] موفق اوله‌رق ، بر طابعك یدینه تسلیم ایچون تکرار کوزدن کچورمکه باشلامقده ایدم‌که ، کندیلرینه حرمتم اولان ، وافعالم اوزرینه حکم ونفوذلری کندی عقلمك افکارم اوزرینه اولاندن پك‌از بولنمیان بعض ذواتك بوندن براز مقدم دیکر بری [3] طرفندن نشر ایدیلن بر فیزیق رأیی [4] که کندم انی قبول ایدنلردنم دیمك ایسته‌مه‌م [5] ، رد ایتدکلرینی [6] استخبار ایلدم ؛ انده ایسه اتهامندن اول ، نه دینه نه‌ده دولته مضرتی بنجه ملحوظ اوله‌بیله‌جك ، وبناءً علیه عقلم قانع اولدیغی حالده انی یازمقدن بنی منع ایده‌جك هیچ برشی کوره‌مدیکم ایچون ، بوحال بنی ، غایت محقق دلائلنه دسترس اولمدیغم هیچ بریکی رأیی قبول ایتمه‌مك وکیمسه‌نك منفعتنه مغایر اولابیله‌نی کاغد اوزرینه قویمامق حقنده‌کی تقید دائمی وعظیمه رغماً ، کندمککیلر میاننده

[1] کتاب عالم

[2] 1634 سنه‌سنده

[3] غالیله

[4] کرهٔ ارضك شمس اطرافنده دوری

[5] ایدنلردن ایدی . ده‌قارت کلیسا طرفندن اتهام اولنمقدن چوق احتراز ایدردی .

[6] غالیله‌نك 1633 سنه‌سنده انکیزیسیون طرفندن اتهامی

دوچار خطا اولدیغم برشی بولنمسندن بنی خوف واحترازه سوق ایتدی. بوایسه انلری نشر ایتمك حقنده‌کی قرارمی تبدیله بی مجبور ایتمکه کافی ایدی . زیرا بو قراری مقدما اتخاذه بنی سوق ایدن اسباب پك قوی اولمقله برابر ، کتاب تألیف ایتمك صنعتندن بنی دائما تنفیر ایدن میل و آرزوم انی نشردن اعتذار ایچون درعقب دیکر اسباب کافیه بولدیردی . و هر ایکی جهتجه اولان بو اسباب اوله شیلردرکه ، انلری سویلمکده بنم اولدیغی قدر بلکه بیلمکده‌ده خلقك منفعتی واردر.

بن کندی ذهنمدن کلن شیلره هیچ بر زمان چوقلق اهمیت ویرمدم ، و قوللاندیغم اصولدن ، علوم نظریه‌یه دائر بعض مشکلات حقنده تشفیء صدرودن ویاخود بکا بیلدیردیکی دلائل اوزرینه اطوار و اخلاقی تنظیمه سعیدن باشقه ثمره اقتطاف ایتمدکجه ، بو بابده برشی یازمغه کندمی اصلا مجبور عد ایتمدم . چونکه اطوار واخلاق خصوصنده، هرکس کندی عقلنجه او قدر تصوراته قویولمقده‌درکه، اکر اللهك امتلری اوزرینه حکمران قیلدیغی یاخود پیغمبر اوله‌جق قدر فضلنه مظهر ایلدیکی ذواتدن غیریسنه بو خصوصده تغییر احکامه مساغ اولسه ایدی ، نقدر قفا وارسه اوقدرده مجدد کوریله‌بیلیردی ؛ و بنم نظریاتم کندی خوشمه کیتمکله برابر ، دیکرلرکده بلکه دها زیاده کندی خوشلرینه کیدن نظریاتی اولدیغی اعتقادنده بولندم. فقط فیزیق حقنده بعض معلومات عمومیه ایدندیکمی، وبونلری متعدد مشکلات خصوصیه‌ده تجربه‌یه باشلایه‌رق، انسانی نره‌لره قدر سوق ایده‌بیله‌جکلرینك، وشمدی‌یه قدر مستعمل مبادیدن نقدر فرقلی شیلر اولدقلرینك فرقنه واردیغمی متعاقب ، بتون انسانلرك منفعت عمومیه‌سنه المزدن کلدیکی قدر خدمته بزی مجبور ایدن قانونه قارشی بر کناه کبیر ارتکاب

ایتمکسزین ، انلری کیزلی طوتمیه‌جغمه ذاهب اولدم: چونکه کذران عمر ایچون چوق فائده‌لی معلوماته دسترس اولمق ، ومکاتبده تدریس اولنان شو فلسفهٔ نظریه یرینه برفلسفهٔ عملیه بوله‌رق، واسطه‌سیله آتشك، صویك، هوانك، ییلدیزلرك ، سماوانك وبزی محیط سائر بالجمله اجسامك قوت وفعللرینی ، صنعتكارلرمزك مختلف صنعتلرینی بیلدیکمز قدر آشكاره بیلوب، یارادقلری بتون ایشلرده اویله‌جه استعمال ایده‌بیلمك، وبونکله کندمزی طبیعتك حاکم وصاحبلری قیلمق [1] ممکن اولدیغنی انلر بکا کوستردی. بوایسه یالکز ارضك ثمراتیله بالجمله منافع واسباب تسهیله‌سندن زحمتسزجه استفاده‌یه خادم بیك درلو اختراعات صنعتکارانك وجوده کلمسی ایچون آرزو ایدلمز، بلکه باشلیجه برنجی نعمت ونعم سائرهٔ دنیانك اساسی اولان صحتك محافظه‌سی ایچون ده آرزو ایدیلور؛ زیرا ذهن بیله طبع ومزاجه واعضای وجودك شرائطنه اوقدر تابعدرکه، اکر انسانلری عموماً شمدی‌یه قدر اولدقلرینك فوقنده عاقل وماهر قیله‌جق برچاره بولنمسی ممکن ایسه، ظن ایده‌رم که بونی طبده آراملیدر. شوراسی دوغریدرکه ، الیوم مستعمل اولا طب منفعتی پك شایان دقت اوله‌رق جزئی شیئی حاویدر ؛ فقط آنی اصلا استحقار نیتنده اولمامقله برابر ، عندمده شوراسی محققدرکه آنده بیلنان شیلر ، دها بیلنمکه محتاج شیلره نسبتله هیچ حکمنده اولدیغنی ، واکر کرك

[1] دهقارت بویله‌یه یکی فلسفه‌نك حقیقی ماهیتنی تعیین و ارائه ایدر . علوم طبیعیه‌نك صنایعه تطبیقندن ظهوره کله‌سی ضروری اولان خوارق بوندن دها کوزل برلسان ایله اولدن کشف واخبار ایلمك ممکن اولمازدی .

« علم ایله قدرت بشریه هرنقطه‌ده بربرینه مربوط وبرغایته متوجهدرلر. مؤثر حقده‌کی جهلمزدرکه بزی اثردن محروم ایدر ؛ زیرا طبیعته غلبه انجق اکا اطاعتله اولور .» (بیقن)

جسمانی، کرك روحانی برچوق خسته‌لکلرك وحتی بلکه‌ده ضعف پیرینك اسبابی وطبیعت طرفندن بزه بخش ایدلمش اولان دوالرك جمله‌سی درجهٔ کافیه‌ده بیلنمش اولسه ، اوکبی علل و عوارضدن قورتیلنه بیله‌جکنی اعتراف ایتمه‌ین هیچ برکیمسه وحتی هیچ برطبیب یوقدر . بن ایسه بتون عمرمی بوقدر لازم برعلمك تحریسنه صرف نیتنده اولدیغمدن ، وتعقیب ایدیلورسه ، قصر عمر ویا نقصان تجربه مانع اولمدیغی حالده ، بو مقصده لاجرم واصل اولنمسی ایجاب ایدر کبی کوردیکم بر طریقه تصادف ایتدیکمدن ، بوایکی مانعه‌یه قارشی نه بوله‌بیلمش ایسه‌م آنی صادقانه تبلیغدن ، و متأخرین متقدمینك براقدقلری یردن باشلایه‌رق و بویله‌جه برچوقلرك عمر وسعی بربرینه منضم اوله‌رق هپمز جملهٔ ، هرفردك باشلی باشنه قطع ایده‌بیله‌جکی مسافه‌نك پك چوق ایلروسنه کیتمکلکمز ایچون ، اجراسی لازم کله‌جك تجاربه اذکیایی هربری کندی میل و اقتدارینه کوره مشارکته و اوکرنه‌جکاری شیلری کذلك عمومه اشاعه ایله دها ایلرولمکه صرف غیرته دعوتدن دها ایی برقورتولش اولمدیغنه حکم ایتمکده ایدم [1] .

وحتی تجارب خصوصنده شوراسنه دقت ایتمکده ایدم‌که، بوتجاربه معلوماتده ایدیلن ترقی نسبتنده زیاده احتیاج واردر. زیرا باشلانغجده کندیلکندن حواسمزه عرض وجود ایده‌رك نقدر جزئی اعمال فکر ایتسه‌ك ینه بزجه جهلی ناقابل اولانلری قوللانمق، اك نادر ودقیقلرینی تحریدن اولادر : بونك‌ده سببی شودرکه بوغایت دقیق اولانلر ، اکر بسیط وعادیلرینك اسبابی هنوز معلوم اولمیه‌جق اولور ایسه ، انسانی

[1] « شو صورتله‌که بتون عصرلرجه کان انسانلرك جمله‌سی دائما باقی ومتمادیاً اوکره‌نور شخص واحد کبی اوله‌بیلور » (پاسقال)

خطایه سوق ایدرلر ؛ و بونلرك تابع اولدقلری احوال وشرائط همان
دائما اوقدر خصوصی وخرده شیلردرکه بونلری نظر دقتدن قاچیرمامق
پك مشکلدر . فقط بنم بو بابده قوللاندیغم صره شو ایدی : اولا
عالمده موجود اولان و یاخود اولمسی ممکن بولنان بالجمله شیلرك
عمومیت اوزره مبدألرینی یعنی ایلك علت ومؤثرلرینی بولمغه چالیشدم ؛
بونك ایچون نه عالمی خلق ایدن اللهدن غیری بر شیئی نظر اعتباره
آلدم ، نه‌ده انلری نفسلرمزده بالطبع موجود بعض مایهٔ حقائقدن
باشقه بر شیئدن استخراج ایلدم . بعده بو علت ومؤثرلردن استنتاج
اولنه‌بیلان برنجی و اك عادی آثار هانکیلری اولدیغنی آراشدیردم ؛
ظن ایدرسه‌م بوصورتله کوکلر ، ییلدیزلر ، بر ارض ، و حتی بر ارض
اوزرنده صو ، هوا ، آتش ، معادن و جمله‌دن زیاده عادی وبسیط
و بناءً علیه اوکره‌نلمسی قولای سائر بعض شیلر بولدم . صوکره دها
تفرعاته اینمك ایستدیکمده ، بکا بونلردن او قدر متنوعلری عرض
وجود ایتدی که ، دنیا یوزنده‌کی اشکال و انواع موجوداتی ، مراد
الهی تعلق ایتمش اولدیغی تقدیرده اوراده بولنه بیله‌جك اولان دیکر
لایعدلرندن تمیز ایتمك، نه‌ده بناءً علیه مؤثراتی تفهمه آثاری آلت اتخاذ
ومتعدد تجارب جزئیه‌اجرا ایلدکجه انلری ایشلرمزده قوللانمق ذهن
بشر ایچون ممکن اولمادیغی اعتقادنده بولندم. [1] بوندن صوکرا حواسمه
وقتاً من الاوقات معروض بالجمله اشیا اوزرینه عطف افکار ایلدیکمده ،
شوراسنی بیانه جرأت ایده‌رم که ، بو اشیا میاننده هیچ برینه تصادف

[1] بویله‌جه طبیعتك تتبعنده ، قبل التجربی Apriori مبدألردن حرکت
ایده‌رك ، بونلردن نتایج ممکنه‌یی استحصال ایتملیدر . فقط چوق کچه‌دن
بر آن کلیرکه تجربه‌یه مراجعتده بالضروره مجبوریت حاصل اولور .

ایتمدم‌که اونی بولمش اولدیغم مبادی ایله قولایجه ایضاح ایلمه‌مش اوله‌یم :
فقط شوراسنی‌ده اعتراف ایتملی‌یم‌که ، طبیعتك قدرتی اوقدر واسع
و مبادیسی او درجه‌ده بسیط وعمومیدرکه ، ارتق همان هیچ بر اثر
جزئی‌یه تصادف ایتمه‌دم‌که ، اول امرده او مبادیدن بر چوق مختلف
طرزلرله استنتاج اولنه‌بیلدیکنك فرقنه وارمیه‌یم ؛ تصادف ایتدیکم
اك بویوك صعوبت معتاده او اثرك او طرزلردن هانکیسنده او مبادی‌یه
تابع اولدیغنی بولمقدر ؛ زیرا بوکا یکیدن شو کبی تجارب اجراسندن
باشقه چاره بوله‌مام‌که ، بونلر ، او طرزلردن برنده تفسیر ایدلدیکی
حالده ناصل ظهور ایدرسه دیکرنده تفسیر ایدلدکده اویله ظهور
ایتمیه‌رك ، هانکی صورتده تفسیر قلنمق ایجاب ایتدیکی بوندن تظاهر
ایلسون. [1] بوندن باشقه‌شمدی شو حالده‌یم‌که ، ظن ایدرسه‌م، بو ایشه
یارایه‌بیله‌جك تجاربك اکثریسنی اجرایه ناصل بر هنرله کیریشمك لازم
کله‌جکنی ایجه فرق ایتمکده‌یم . فقط شوراسنی‌ده کوریورم‌که بونلر
اوقدر کثرتلی و اومقوله شیلردرکه جمله‌سنی اجرایه بنم نه وقتم نه‌ده ،
شمدیکندن بیك قات‌ده زیاده‌اولسه، ایرادم کفایت ایدر: شوصورتله‌که،
شمدن صوکره انلردن اجراسنه موفق اوله‌جغم مقدار نسبتنده طبیعتی
اوکرنمکده ترقی ایتمش اوله‌جغم. بونی‌ده یازمش اولدیغم کتابده بیلدیرمك،
وبوندن خلقك ایده‌جکی استفاده‌یی اوقدر آشکاره کوسترمك
نیتنده ایدم‌که ، عمومیتله انسانلره ایلك ایتمکی ایسته‌ین، یعنی نه ریا
نه‌ده یالکز لاف ایله دکل حقیقةً وفعلاً فاضل اولان هرکسی کرك
شمدی‌یه قدر ایتدکلرینی بکا تبلیغه ، کرك ایدیله‌جکلرك تحریسنده
معاونته دعوت ومجبور ایتمش اوله‌یم .

[1] فرضیه‌لرك فیزیقده وعلی العموم علوم طبیعیه‌ده‌کی خدمتنی پك صراحت
و صحتله کوستریر بر فقره .

فقط اوزماندن صوکره ظهور ایدن دیکر اسباب بکا افکارمی تبدیل ایتدیردی، و بنی شوکا قائل ایتدی‌که، بعض مرتبه اهمیتی حائز اولدقلرینه حکم ایده‌جکم هر شیئی، حقیقتلرینی کشف ایتدکجه، یازمغه محقق دوام ایتملی‌یم؛ و مادامکه کرك برچوقلری طرفندن کورلمسی ضروری اولدیغی ظن اولنان شیئه محضا کندی نفسی ایچون یاپیلان شیدن زیاده اعتنا اولنه‌جغنده شبهه یوقدر، مادامکه اکثریا تصوره باشلادیغم زمان بکا دوغری کبی کورینن شیلر کاغد اوزرینه قویمق ایستدیکم وقت یا کلیش کورینیر، هم ایی تدقیقلری ایچون ممکن مرتبه زیاده و سائله مالك اولمق، هم ده، الدن کلدیکی تقدیرده، عمومك استفاده‌سی اوغورنده هیچ برفرصتی غائب ایتمه‌مك، و آثارم برقیمتی حائز اولدیغی حالده وفاتمدن صوکره الده ایده‌جکلر وجه انسب اوزره استعمال ایلمك ایچون، انلره کویا طبع ایتدیرمك ایستیورمشم کبی صرف اهتمام ایلملی‌یم؛ فقط نه احتمالکه هدف اوله‌جقلری تعریضات ومناقشات، نه‌ده حتی بکا قازاندیره‌بیله‌جکلری نام وشهرت تحصیل علمه صرف تصمیمنده بولندیغم زمانی ضایع ایتمه‌مه هیچ بروسیله ویرمه‌مسی ایچون، انلرك مدت عمرمجه طبع ونشرلرینه اصلا جواز ویرمه‌ملی‌یم. زیرا هرکسك وسعی مقداری سائرلرینه ایلك ایتمکه مجبوریتی محقق وهیچ کیمسه‌یه فائده‌سی اولمامق هیچ بردکری اولمامغه معادل بولنمقله برابر، شوراسی ده دوغریدرکه، بزم اهتماماتمز زمان حاضردن ایلریسنه امتداد ایتمك لازم، و احفادمزه دها زیاده فائده‌لی شیلری وجوده کتیرمك مقصدیله اولجه حیاتده کیلره احتمالکه بعض منافعی موجب اوله‌جق شیلردن صرف نظر ایلمك خیرلودر. فی الحقیقه شمدی‌یه قدر اوکرندیکم شیلر مجهولم اولان و اوکرنه‌بیلمکدن امیدم منقطع

بولنمیانلره نسبةً همان هیچ حکمنده اولدیغی معلوم اولمسنی ایسترم: زیرا علومده تدریجاً کسب حقائق ایدنلرك حالی زنکین اولمغه باشلایوب‌ده بیوك بیوك مبایعاتده بولنملری کندیلرینه، مقدما فقیر ایکن دها چوق کوچوکلرنده بولنملرندن قولای کلن آدملرك حالنه بکزر. ویاخود انلر شوسردارلره تشبیه اولنه‌بیلیرلرکه قوتلری مظفریتلری نسبتنده آرتار، وبرمحاربه‌یی قازاندقدن صوکره بلاد وایالات ضبطنده کوستره‌جکلرندن زیاده بر محاربه‌یی غائب ایتدکدن صوکره طوتنه‌بیلمك ایچون اداره کوسترمکه محتاجدرلر: زیرا معرفت حقیقته وصولدن بزی منع ایدن مشکلات وخطیئاتی ینمکه چالیشمق حقیقةً حرب ایتمك، وبراز عمومی ومهم بر ماده حقنده یا کلیش بر فکر اکتسابی اوحربی غائب ایلمك دیمکدر؛ بوندن صوکره اسکی حاله رجوع ایچون، امین برطاقم مبادی الده ایدلدکدن صوکره بیوك ترقیاتده بولنمق ایچون لازم اولاندن زیاده مهارته لزوم واردر. بکا کلنجه اکر شمدی‌یه قدر بعض حقائق علمیه بولمش ایسه‌م، (امید ایده‌رم‌که بوجلدك محتویاتی بعض حقائق بولدیغمه حکم ایتدیرر) دییه‌بیلورم‌که، بونلر اقتحامنه موفق اولدیغم، ومظفریتلری طرفمده قالمش محاربه‌لر عد ایتدیکم بش آلتی باشلیجه مشکلك نتایج وتوابعندن باشقه برشی دکلدرلر: حتی شونی‌ده دیمکدن چکنمه‌م‌که، تصوراتمی تماماً حیز حصوله کتیرمك ایچون دها اویله ایکی اوچ محاربه‌دن زیاده قازانمغه احتیاجم اولمدیغنی ظن ایتمکده‌یم؛ جریان عادیٔ طبیعته نظراً ایسه بوکا کافی وقتم اولمیه‌جق قدر یاشم ایلرله‌مه‌مشدر. فقط کری قالان زمانمی حسن استعمال ایده‌بیلمکده نقدر امیدم وارایسه، انی حسن اداره‌یه‌ده اوقدر مجبوریتم بولندیغنی اعتقادنده‌یم؛ حالبوکه اکر فیزیقمك اساساتنی نشر ایده‌جك اولورسه‌م، البته وقتمی اضاعه

ایچون کندمه بر چوق وسـائل تدارك ایتمش اولورم . زیرا بونلرك
همان هپسی ایناندیلوب قبول ایدلمه‌لری ایچون یالکز بر ایشـیدلمه‌لری
کفـایت ایلیه‌جك قدر بدیهی اولمقله ، وایچلرنده اثبـات ایده‌مدیکم
هیچ بری بولنمامقله برابر ، دیکر آدملرك آرای مختلفه‌لرینك هپسـنه
توافقلری غیر ممکن اولدیغندن ، دعوت ایده‌جکلری اعتراضـات ایله
اکثریا وقتمی ضایع ایده‌جکمی تخمین ایلمکده‌یم .

بو اعتراضـات هم بکا کندی خطالرمی کوسـترمك ، هم‌ده بنده
ایی بر شی بولندیغی حالده دیکرلرنجه بوواسطه‌ایله دها قولای آکلاشلمق ،
وبرچوق اشخاص تك بر آدمدن زیاده کوره‌بیله‌جکندن ، او شیلردن
شمدیدن استفاده‌یه باشـلانه‌رق کندی ایجادلریله بکاده معاونت ایدلمك
ایچون فائده‌لیدر دینه بیلور. فقط کندم خطایه بغایت مستعد اولدیغمی
بیلمك ، و ذهنمه کان ایلك افکاره همان هیـچ بر وقت اعتماد ایتمه‌مکله
برابر ، بکا ایدیله‌بیلن اعتراضـات حقنده‌کی تجربه‌م بونلردن بر کونه
فائده مأمولندن بنی منع ایدر : زیرا بوندن مقدم کرك دوست بیلدیکم
آدملرك، کرك حقمده لاقید اولدقلرینی ظن ایلدیکم دیکر بعضیلرینك،
کرکسـه مفسدت و حسدلری ، دوسـتلرمه محبتلرینك اغماض عین
ایتدیره‌جکی شیلری کشفه کندیلرینی کفایت درجه‌ده تحریص ایده‌جکنی
بیلدیکم دیکر برطاقمنك محاکماتی اکثریا تجربه ایتدیکمده، اولجه هیـچ
تخمین ایلمه‌مش اولدیغم براعترضده بولنمه‌لری انجق نادراً واقع اولمشدر،
مکرکه صددك بوسبتون خارجنده اوله: شوصورتله‌که اقوالمك همان هیـچ
بر منقدینه تصادف ایتمدم‌که بکا کندمدن یا از سرت یاخود از منصف
کورونمه‌مش اولسون . وهیچ بر وقتده‌ده کورمدم‌که مکتبلرده مرعی
مناقشات ایله اولجه مجهول هیـچ برحقیقت کشف اولنه‌بیلسون . زیرا

هرکس خصمنه غلبه ایله اوغراشدیغی صره‌ده هربری دیکرك درمیان
ایتدیکی دلائلی موازنه‌دن زیاده ظیناتدن عبارت شیلری قبول‌ایتدیرمکه
چالیشـیر : اوزون مدت ایی دعوی وکیللکی ایتمش اولانلرك ایسـه
بوندن دولایی ایی حاکم اولملری ایجاب‌ایتمز .

افکارمك نشرندن سائرلرنجه ایدیله‌بیله‌جك استفاده‌یه کلنجه بوده
پك بیوك اولماز ؛ باخصوصکه بن افکارمی هنوز موقع استفاده‌یه وضع
اولنه‌بیلمه‌لری ایچون دها بر چوق شیلرك علاوه‌سنه محتاج اولمیه‌جق
قدر ایلرو کوتورمدم. وبوکا مقتدر بری‌وارسه انك‌ده هرکسدن زیاده
بن‌اولدیغمی بلاغرور سویله‌بیلیرم ظننده‌یم : بوده، دنیاده بندن نسبت
قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده دها عقللی برچوق آدملر اوله‌مامسندن دکل،
بلکه بر شـیئك بالذات اختراع ایدلدیکی وقتده‌کی قدر باشقه‌سـندن
اوکرنلدیکی زمان ایی‌ادراك وتصرف ایدیله‌مه‌مسندن دولاییدر. بوایسه
اشبو ماده‌ده او قدر دوغریدرکه ، اکثریا طرفمدن افکارم پك عاقل
آدملره ایضاح ایدلدیکی ، و انلرده بن سویلرکن پك اعلا آکلار
کورندکلری حالده ، صوکره نه دیدکارمی تکرار ایلدکارنده ، انلری
همان دائما ، من‌بعد بنمدر دییه‌میه‌جکم صورتده تغییر ایتدکلرینی کوردم.
بومناسبتله احفادمزه ، بن کندم نشر واشاعه ایتمه‌مش اولدیغم حالده،
بندن دییه روایت اولنان شیلره اصلا ایناتمملرینی بوراده رجا ایلرم ؛
بوجهتله کتابلرینه مالك اولمدیغمز اسکی فیلسوفلره اسناد اولنان اقوال
غریبه اصلاتعجبمی موجب اولماز؛ بونلر زمانلرینك اك عقللی آدملری
اولدقلری‌چون ، فکرلرینك زیاده‌سیله غیر معقول اولمسندن ایسه، بزه
فنا نقل ایدلمش اولمسنه حکم ایلرم . نته‌کم کوریلورکه انلرك پیرولرندن
هیـچ برینك کندیلرینه تفوق ایتدیکی همان اصـلا واقع اولمامشدر؛

وشـوندن امینم‌که بوکون ارسطویه تابع اولانلرك الك غیرتلیلری اکر طبیعت حقنده انك قدر معلوماته صاحب اولسه‌لر کندیلرینی بختیار عد ایدرلر، ولوکه بوصورت هیچ بروقت اندن زیاده‌سنه مالك اولمامق شرطیله اولسـون . بونلر صارماشغه بکزرلر، که کندیلرینی طوتان آغاچلردن یوکسکه چیقمغه اصلا میل‌ایتمز، حتی اکثریا انلرك تپه‌لرینه قدر چیقدقدن‌صوکره تکرار اشاغی اینر: چونکه ظن‌ایدرسه‌م انلرده اینرلر، یعنی تحصیلدن فراغت ایتدکاری حالده کندن از عالم اولورلر ؛ زیرا بونلرمؤلفلرنده آ کلاشیله‌جق صورتده سرد ایدلمش‌شیلری بیلمکله قناعت ایتمیه‌رك ، مؤلفك هیچ بحث ایتمه‌مش ، بلکه خاطرندن بیله کچیرمه‌مش‌اولدیغی برچوق مشکلاتك حللرینی‌ده‌انده‌بولمق‌ایسترلر. مع‌مافیه بونلرك صورت تفلسفلری غایت عادی ذهنه مالك اولانلرك ایشـلرینه پك کلیر : زیرا استعمال ایتدکلری فروق ومبادینك مبهمیتی سایه‌سنده هرشیدن کویا بیلیرمش کبی جسورانه بحث ایده‌بیلورلر ، ورأیلرینی الك موشکاف و ماهر اولانلره قارشو مدافعه ایلیه‌بیلورلر ، و کندیلرینی اصلا اقناع ممکن اولماز ؛ بو خصوصده بونلر ظن ایدرسه‌م شوکوره بکزرلرکه کوریر برآدمله اندن آشـاغی قالمقسزین دوکوشمك ایچون انی چوق قراکلق بر محزنه چکمش اوله : و دییه‌بیلورم‌که بونلرك بنم استعمال ایلدیکم مبادئ فلسـفه‌یی نشردن توقی ایتمه‌مده منفعتلری واردر؛ زیرا مادامکه بومبادی پك ساده وبدیهی شیلردر، اکر انلری نشرایده‌جك اولورسه‌م ، کویا اومبارزه ایچون ایندکلری محزنه برایکی پنجره آچه‌رق کونی ادخال ایتمش اوله‌جغم . فقط الك عقللیلرینك بیله اومبادی‌یی بیلمك آرزو ایتدکاری یوقدر : چونکه هر شـیدن بحث ایده‌بیلمك وعلما شهرتنی قازانمق‌ایسترلرسه بوکا ، یالکز بعض موادده

تدریجاً کشف اولنان، وسائر مواددن‌بحث اولندقده کندیلرنجه‌مجهول اولدیغنی آچیقدن آچیغه اعترافه مجبور ایله‌ین حقیقتی تحریدن ایسه ، هرماده‌ده بیوك برصعوبته دوشلمکسزین بولنه‌بیلان ظنیات ایله اکتفا ایده‌رك ، دها قولایلقله موفق اولورلر . یوق اکر برازجق حقیقت اوکرنمکی هیچ برشیئك جاهلی دکلش کبی کورنمك غرورینه ترجیح ایدرلر ـ که بوصورت البته پك مرجحدر ـ وبنمکنه مشابه برتصورده بولنمق ایسترلرسه ، بونك ایچون بنم کندیلرینه شمدی‌یه قدر بونطقده سویلدیکمدن فضله برشی سویلمه‌مه احتیاجلری یوقدر : زیرا اکر بنم واصل اولدیغم درجه‌یی تجاوزه مقتدر ایسه‌لر، بنم بولمش اولدیغمی ظن ایتدیکم شیلرك کافه‌سنی کندیلکلرندن بولمغه بطریق‌الاولی قادر اولورلر: خصوصا که هرشیئی انجق‌صره‌سیله تدقیق ایتدیکمدن، کشفه محتاج اوله‌رق بنجه باقی قالان شیلر شمدی‌یه قدر تصادف ایتدیکم شیلردن حدذاتنده البته کوچ و دها کیزلیدر ، وبونلری کندیلری بولمیوب‌ده بندن اوکرنه‌جك اولورلرسه دها از متلذذ اولورلر ؛ بوندن باشقه اولا قولای شیلری آرامق ، و تدریجاً دیکر کوجلرینه کچمکله کسب ایده‌جکلری ملکه بنم کندیلرینه اولان بتون تعلیماتمدن زیاده ایشلرینه یارار. کندم ایچون ایسه شوکا قانعم‌که ، اکر کنجلکمدنبری اکتناه ایتدیکم حقائقی جملةً بکاوقتیله اوکرتمش اولسه‌لردی‌ده کندم انلری تحصیل ایچون‌هیچ‌زحمت‌چکمه‌مش‌اولسه‌ایدم، بلکه انلردن بشقه هیچ برحقیقته اصلا واقف‌اوله‌ماز، وهیچ اولمازسه‌تحریلرینه‌چالیشدقجه دائما یکی حقائق بولمق حقنده مالك‌اولمق زعمنده‌بولندیغم ممارسه‌یی‌اصلا کسب‌ایده‌مزایدم. والحاصل اکردنیاده برائر وارایسه‌که باشلایان آدمدن باشقه‌سی‌طرفندن حسن ختامه ایردیریله‌مز، اوده بنم چالیشدیغم اثردر.

شوراسی دوغریدرکه ، بوکا یارایه‌جق تجاربك هپسنی یالکز بر آدم اجرایه کفایت ایتمز. فقط باشقه اللری‌ده فائده‌لی صورتده قوللانه‌ماز، مکرکه برطاقم ارباب صنعت یاخود اجرتله طوتوله‌بیله‌جك اشخاص اولسون‌که انلره پك مؤثر بر واسطه اولان قازانج امیدی ایستدیکنی لایقیله یاپدیره‌بیلسون. زیرا مراق ایله ویا اوکرنمك آرزوسیله کندیسنه عرض معاونت ایده‌بیلمه‌لری محتمل هوسکارانه کلنجه، بونلرك هم علی العاده وعدلری اجراآتلرینه غالبدر ، یعنی هیچ بری هیچ بروقت موفقیت کوسترمه‌یه‌رك برچوق کوزل کوزل تکلیفلرده بولونمقدن باشقه برشی یاپمازلر، هم‌ده بهمه‌حال بعض مشکلاتك حلی ، یاخود هیچ اولمازسه مالایعنی برطاقم مراسم ومصاحبات اجراسی ایله مظهر اجر اولمه‌لرینی ایسترلرکه بوبله‌لکله بیهوده وقت غائب ایتمش اولور. دیکرلری طرفندن اولجه یاپلمش اولان تجاربه کلنجه ، انلر بونلری کندیسنه تبلیغه رضا کوسترسه‌لر بیله ـ که اسرادن عد ایدنلر اصلا کوسترمزلر ـ اکثریسی اوقدرلزومسز وعبث شیلردن مرکب بولنورکه، انلرك حقیقتنی میدانه چیقارمق کندیسیچون پك مشکل اولور ؛ بوندن باشقه انلری اجرا ایدنلر کندی مبادیلرینه موافق کوسترمکه چالیشدقلریچون همان جملهٔ اوقدر فنا وحتی اوقدر یاکلیش ایضاح ایدلمش بولورکه ، شاید ایچلرندن ایشنه یارایاجقلری بولنسه‌بیله ، سچلمه‌لری ایچون صرف اولنه‌جق زمانه دکمز. شوصورتله‌که اکردنیاده اك بیوك وعمومه اك نافع شیلری تحری‌یه اقتداری مسلم برکیمسه بولنوبده ، دیکر آدملرده اکا تصوراتنی موقع فعله چیقارمق ایچون هرصورتله معاونته چالیشمق ایسته‌سه‌لر کندیسی ایچون ایجاب ایدن تجارب مصرفنی تدارکدن ، و برده خالی وقتی کیمسه‌نك تعجیزیله غصب ایدلمسنی منعدن باشقه برشی

یاپه‌بیله‌جکارینی ظن ایتمم . فقط هیچ برفوق‌العاده شی وعد ایتمك ایسته‌یه‌جك قدر کندمی برشی ظن ایتمدکدن ، وتصوراتمه عمومك پك رغبت کوسترمه‌سی ایجاب ایده‌جکنی تخیل ایلیه‌جك قدر افکار مغرورانه ایله مالی اولمدقدن باشقه ، لایق اولمدیغمه ذهاب حاصل اوله‌بیله‌جك هیچ بر لطفی‌ده هرکیمدن اولورسه اولسون قبولی ایسته‌یه‌جك قدر آلچق بر نفسه مالك دکلم .

ایشته بوندن اوچ سنه اول بو مطالعات بر یره کله‌رك ، یدمده بولنان کتابی نشره راضی اولمامقلغمه ، و حتی اوقدر عمومی اوله‌جق ویاخود کندیسندن فیزیقمك اساساتی آکاه‌شیله‌بیله‌جك دیکر هیچ بر کتابك‌ده عدم نشرینه قراروپرمکلکمه سبب اولدی . فقط صوکره دیکر ایکی سبب ظهور ایده‌رك ، بنی بورایه بعض جزئی نمونه‌لر وضعنه وافعال و تصوراتمدن عمومه بعض حساب اعطاسنه مجبور ایلدی . بو اسبابدن برنجیسی شودرکه اکر بونی یاپمیه‌جق اولورسه‌م ، بعض آثار طبع ایتدیرمك نیتنده اولدیغمدن معلوماتلری بولنان برچوقلری بنی اندن اجتناب ایتدیرن اسبابی حقیقت حالده‌کندن زیاده بنم علیهمده فرض ایده‌بیله‌جکاردر . زیرا شهرتی افراط ایله سومه‌مکله وحتی اکر دیمکه جسارت ایده‌بیلیرسه‌م ، هرشیئه ترجیح ایتدیکم استراحته مغایر عد ایلدیکم جهتله اکا خصومتم اولمقله برابر ، کرك نفسمه ضرر ایتمك حقنده‌کی ظنمه ، کرك آرادیغم استراحت کاملهٔ ذهنیه‌یه ینه مخالف بعض کونه اندیشه ویره‌بیلمه‌سی احتمالنه مبنی ، نه‌افعالمی جنایاتمش کبی هیچ بروقت کیزلمکه چالیشدم، نه‌ده مجهول اولمق ایچون زیاده احتیاطده بولندم . ودائما بویله‌جه معروف ومجهول اولمق اهتماماتی بیننده لاقید قالمقله برابر ، بر نوع شهرت اکتسابنه مانع اوله‌مدیغم جهتله ، هیچ

اولمازسه انی فنا اکتسابدن توقیٔ نفس ایچون المدن کلەنی یاپمقلغم اقتضا ایتدیکی اعتقادنده بولندم. بنی بوکتابی [1] یازمغه مجبور ایدن دیکر سبب ایسه، اجراسنه احتیاجم اولان، و، عامەنك بنم منافعمه زیادەسیله اشتراکلرینی امید ایدەجك قدر اغترارم بولنمامقله برابر، دیکرك معاونتی اولمقسزین اجرا ایتمكلكم ممکن اولمیان برچوق تجاربدن دولایی کندی تحصیلم حقنده اولان تصورم کوندن کونه دوچار تأخر اولدیغنی کوردیکمدن، بوصورتله هم نفسمه قارشی قصورده بولنمق، همده بندن صوکره کلەجکاره برکون، اکر تصوراتمه نه خصوصده مشارکت ایدەبیلەجکلرینك کندیلرینه تفهیمنی پك زیاده اهمال ایتمەمش اولسەایدم، کندیلرینه دها خیرلی برچوق شیلر براقەبیلمش اولەجغم حقنده سرزنشلرده بولنملرینه وسیله ویرمك ایستەمەمكلكمدر.

ودوشندمکه نەمناقشات کثیرەیه سبب اولمقسزین، نەده مبادیمدن ایستدیکمدن زیادەسنی اعلانه بنی مجبور ایتمکسزین، علومده نەیه مقتدر اولوب اولمدیغمی وضوح کافی ایله کوسترمکدن خالی قالمیەجق بعض مواد انتخابی بنجه قولایدر. بونده موفق اولدیمی اولمدیمی بیلەمەم؛ وآثارمدن بالذات بحث ایله کیمسەنك حکمنه تقدم ایتمك ایستەمەم: فقط انلرك تدقیق اولنمەسنی پك آرزو ایدەرم، وبوکا ممکن مرتبه زیاده وسیله ویرمك ایچون، انلر حقنده اعتراضاتی اولەجقلرك بونلری کتابجیمه ارسال زحمتنی اختیار بیورمەلرینی تمنی ایدەرمکه، انلری بوواسطه ایله تلقی ایتدیکم صرەده، جوابلرمیده تذییله غیرت ایدەیم، وبوصورتله قارئلر هرایکیسنی برلکده کورەرك حقیقت حالی دها قولایلقله محاکمەایتسونلر: زیرا بن انلره اصلا اوزون اوزادییه جوابلر ویرمکی

[1] دیدیکمز وجهله، بوکتاب یالکز بو نطق دکلدی

وعد ایتمەم، بلکه خطالرمی کوردیکم حالده آچیقدن آچیغه اعتراف ایدر، کورەمدیکم تقدیرده، الی الابد برمسئلەدن دیکرینه دوشمەمك ایچون، هیچ بریکی مادەدن علاوةً بحث ایتمکسزین، یالکز یازمش اولدیغم شیلرك مدافعەسی ایچون لزومی اعتقادنده بولندیغم ایضاحاتی اعطا ایله اکتفا ایلرم.

اکر (انکسارضیا) و (علائم جویه)نك باشلانغجنده بحث ایتدیکم شیلرك بعضیلری، فرضیات تسمیه ایله اثباتلرینه کیریشمك ایستمز کبی کورنمکلکمدن دولایی، وهلهٔ اولاده ذهنه چارپار ایسه، هپسی دقتله اوقونمغه صبر ایدلدیکی حالده خشنود اولنەجغنی امید ایدەرم: زیرا انلرده دلائل یکدیکرینەاوصورتله مرتبط وتابعدرلرکه، صوکره کانلر موثرلری اولان اولکیلر ایله اثبات اولندقلری کبی بالمقابله بواولکیلرده آثاری اولان صوکرەکیلر ایله اثبات اولنورلر. [1] و بورادە ظن اولنمامليدرکه بن منطقیونك دورباطل دیدکاری خطایه دوشمش اولەیم: زیرا تجربه بو آثارك برچوغنی پك محقق قیلدیغی ایچون، بونلری کندیلرندن استنتاج ایلدیکم موثرات انلری ایضاحه اولدیغی قدر اثباته یارامیەرق بلکه بالعکس بوموثرات او آثار ایلەاثبات اولنور. وانلری فرضیات یاد ایتمکلکمده محضا یوقاریده ایضاح ایلدیکم ایلك حقائقدن استنتاج ایدەبیلمك فکرنده اولدیغمك بیلنمەسی ایچوندر؛ فقط کندیلرینه ایکی اوچ کلمه سویلنور سویلنمز دیکرلرك یکرمی سنەده دوشوندکلرینی برکونده بیلمك تصورنده بولنان، و نافذ وحدیدالذهن اولملری نسبتنده مخطی وغیر قابل حقیقت اولان بعض

[1] که بونی تجربه تأیید ایدر وبالاده ذکر اولندیغی وجهله، اصل علمی اصولدر.

ذهنلری، بنم مبادیم اولدقلرینی ظن ایده‌جکاری شیلر اوزرینه برغریب فلسفه قوروبده قباحتنی بکا اسناد ایتمکه فرصت بوله بیلمکدن منع ایچون، اویله استنتاجلرده بولنمامغی قطعیاً تصمیم ایلدم. زیرا تکمیل بنم اولان آرایه کلنجه، بن انلری یکی دییه معذور کورمه‌م، باخصوص‌که دلائلنی ایوجه ملاحظه ایده‌جك اولورلرسه انلری اوقدر بسیط وعقل سلیمه موافق بوله‌جقلرندن امینم‌که، عین مواد حقنده ایدینیله‌بیله‌جك دیکر هرهانکی آرادن دها از فوق‌العاده و غریب کورینه‌جکلردر. هم‌ده بن انلردن هیچ برینك مخترع اولی اولدیغم تمدحنده دکلم؛ وانلری هیچ بروقتده نه باشقه‌لری طرفندن دینلمش، نه‌ده دینلمه‌مش اولدقلری ایچون دکل، بلکه صرف عقلم بکا تسلیم ایتدیردیکی ایچون اخذ وقبول ایتمشمشدر.

واکر ارباب صنعت (انکسار ضیا) بحثنده ایضاح ایدیلن ایجادی [1] درعقب موقع اجرایه قویه‌مازلر ایسه، ظن ایتمم‌که بوندن دولایی اکافنا دینه‌بیلسون. چونکه تعریف ایتدیکم ماکنه‌لری، هیچ برنقصانسز تنظیم وترتیب ایچون مهارت وملکه‌لازم کلدیکندن، اکر بوکا دفعةً موفق اولورلرسه، بریسنك النه مجرد ایی بر نوطه آلتی ویرلمکله بر کونده اعلا عود چالمغی اوکرنمه‌سندن آز تعجب ایتمم. وم‌بیلرمك لسانی اولان لاتینجه یرینه مملکتمك لسانی اولان فرانسزجه‌یی استعمال ایتمکلکمك سببی، صرف کندی عقل طبیعیلرینی استعمال ایدنلرك، اسکی کتابلردن باشقه برشیئه ایناغمایانلردن زیاده اقواللمی ایی محاکمه ایده‌جکلرینی، امید ایلدیکمدر. عقلی تحصیل ایله جمع ایدنلره کلنجه‌که یالکز بونلری حاکملرم ایسترم ـ امینم‌که دلائله

[1] عدسه‌لر حقنده

محضا لسان عادی ایله افاده ایتدیکم ایچون حواله‌ٔ سمع ایتمیه‌جك قدر لاتینجه طرافدارلغی ایله‌مزلر.

بوندن باشقه، نه علومده مستقبلاً استحصالی امیدنده بولندیغم ترقیاتدن بوراده آریجه بحث ایتمك، نه‌ده انجاذندن امین اولمادیغم هیچ بروعد ایله عمومه قارشی اصلا تعهد التنه کیرمك ایستمه‌م؛ فقط یالکز شوراسنی دییه‌جکم‌که عمرمدن باقی‌قالان زمانی طبه‌دائر کندیسندن شمدی‌یه قدر استحصال ایدلمش اولاندن دها موثوق قواعد استخراج اولنه‌بیله‌جك صورتده طبیعت حقنده بعض معلومات کسبنه سعیدن باشقه برشیئه صرف ایتمیه‌جکم؛ ومیلان مخصوصم بنی‌سائر تصوراتدن، و بالخاصه بعضیلرینه مضر اولمقسزین بعضیلرینه مفید اوله‌میه‌جق اولانلردن او قدر شدتله تبعید ایتمکده‌درکه، اکر بعض وسائل بنی بوکبی ایشلرده استخدام نفسه مجبور ایده‌جك اولورسه، هیچ ظن ایتمه‌م‌که موفق اوله‌بیله‌یم. بونی بوراده اعلان ایتمکلکم بیلورم‌که بنی دنیاده کبرا صره‌سنه قویمغه خدمت ایتمز، فقط بنم‌ده او صره‌یه کچمکه هیچ بر هوسم یوقدر؛ و لطف و عنایتلریله اوقات خالیه‌مدن بلا مانع استفاده‌می موجب اولاجقلره بکا دنیانك اك شرفلی مناصبنی ویره‌جکلردن زیاده الی‌الابد منتدار اولورم.